

20

Suuntana

Puola, Tšekki ja Unkari

PERUSTIETO

Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari

Toimittajat:

Puola

Opiskelu: Karri Kiiskinen

Työskentely: Marko Laakkonen, työministeriön EURES- yksikkö

Tšekin tasavalta

Opiskelu: David Mazek, Tšekin suurlähetystö,

Veera Kiiskinen

Marianne Rönkä, CIMO

Työskentely: Marko Laakkonen, työministeriön EURES- yksikkö

Unkari

Opiskelu: Jukka Haverinen, Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus

Marianne Rönkä, CIMO

Työskentely: Marko Laakkonen, työministeriön EURES- yksikkö

Oppaan muut osuudet: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO

Kannen sarja-asu

Graafinen muotoilu M-L Muukka

Taitto Ursula Niemistö

Painatus

Painoprisma, 11/2004, 3 500, 1. painos

ISBN 951-805-035-x (painettu)

ISBN 951-805-036-8 (pdf)

ISSN 1457-8522 (painettu)

ISSN 1795-3618 (pdf)

Tämä opas löytyy pdf -muodossa

CIMOn www-palveluista <http://www.cimo.fi> ja <http://www.maailmalle.net>.

Linkki oppaaseen on myös työministeriön sivuilla <http://www.mol.fi>

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO

PL 343 (Hakaniemenkatu 2)

00531 Helsinki

<http://www.cimo.fi>

Työministeriö

PL 34

00023 Valtioneuvosto

<http://www.mol.fi>

Oppaan laatimiseen on saatu tukea työministeriöltä ja Euroopan komissiolta.

Komissio ei vastaa julkaisun sisällöstä.

Sisällys

Lukijalle / Till läsaren 6 / 7

Tiivistelmä / Sammandrag 8 / 12

I OPISKELU

OPISKELU PUOLASSA 17

1 Puolan koulutusjärjestelmä 17

1.1 Ensimmäisen asteen koulutus ja alempi toisen asteen koulutus 17

1.2 Ylempi toisen asteen koulutus ja toisen asteen jälkeinen koulutus 17

1.3 Korkea-asteen koulutus 18

1.3.1 Ei-yliopistolliset ammatilliset korkeakoulut 19

1.3.2 Yliopistot 19

1.3.3 Muu yliopistotasoinen koulutus 19

1.3.4 Jatko-opiskelu 20

2 Opiskelemaan hakeminen Puolan korkea-asteen oppilaitoksiin 21

2.1 Pääsyaatimukset 21

2.2 Kielitaitovaatimukset 22

2.3 Hakumenettelyt 22

2.4 Puolan kielen opinnot 23

3 Opiskelijana Puolassa 25

3.1 Korkeakouluopinnot 25

3.2 Oppilaskunnat ja opiskelijajyhdistykset 26

3.3 Opiskelija- ja nuorisoalennukset 26

3.4 Opiskelukustannukset Puolassa 27

OPISKELU TŠEKin TASAVALLASSA 29

4 Tšekin tasavallan koulutusjärjestelmä 29

4.1 Ensimmäisen asteen koulutus 29

4.2 Toisen asteen koulutus 29

4.3 Korkea-asteen koulutus 30

4.4 Jatko-opiskelu 30

5 Opiskelemaan hakeminen Tšekin tasavallan korkea-asteen oppilaitoksiin 31

5.1 Pääsyaatimukset 31

5.2 Hakumenettely 31

5.3 Tšekin kielen opinnot 32

6 Opiskelijana Tšekin tasavallassa 33

6.1 Opiskelukustannukset 33

6.2 Lukuvuosi 33

6.3 Opinto-ohjelmat	33
6.4 Opintojen arviointi	34
6.5 Opiskelija-alennukset	34
OPISKELU UNKARISSA	35
7 Unkarin koulutusjärjestelmä	35
7.1 Ensimmäisen ja alemman toisen asteen koulutus	35
7.2 Yleissivistävä ja toisen asteen ammatillinen koulutus	35
7.3 Korkea-asteen koulutus	37
7.3.1 Yliopistot ja muut korkea-asteen oppilaitokset	37
7.3.2 Jatkokoulutus	38
8 Opiskelemaan hakeminen Unkarin korkea-asteen oppilaitoksiin	39
8.1 Pääsyaatimukset ja hakumenettely	39
8.2 Unkarin kielen opinnot	40
9 Opiskelijana Unkarissa	41
9.1 Opetuskieli	41
9.2 Lukuvuosi	41
9.3 Opiskelija-alennukset	41
9.4 Lukukausimaksut Unkarissa	41
YLEISTÄ OPISKELUSTA ULKOMAILLA	
10 Koko tutkinnon suorittaminen vai opiskelijavaihto?	43
10.1 Koko tutkinnon suorittaminen	43
10.2 Vaihtosopimukset ja -ohjelmat	43
10.2.1 Sokrates/Erasmus -ohjelma	43
10.3 Opintojen vastaavuus	44
10.3.1 Akateeminen tunnustaminen	44
10.3.2 Ammatillinen tunnustaminen	45
10.3.3 Oikeus ammatinharjoittamiseen	45
10.3.4 Lausunnot ulkomailla suoritetuista ammatillisista tutkinnoista	46
10.3.5 Kansainväliset tiedonvaihtoverkostot	46
10.4 Tutkintotodistusta selkeyttäviä asiakirjoja	46
11 Opintojen rahoitus	48
11.1 Opintotuki	48
11.2 Apurahat	50
11.2.1 Apurahat Puolaan	50
11.2.2 Apurahat Tšekin tasavaltaan	51
11.2.3 Apurahat Unkariin	51

päivitetty!

II KANSAINVÄLINEN HARJOITTELU

- 12 Työharjoittelu Puolassa, Tšekin tasavallassa ja Unkarissa 52
  - 12.1 Harjoittelijavaihto-ohjelmat 52
  - 12.2 Leonardo da Vinci -EU:n ammatillisen koulutuksen ohjelma 53
  - 12.3 Sokrates/Comenius-ohjelma 54

III TYÖSKENTELY

- 13 Työskentely Puolassa 55
  - 13.1 Lupamenettelyt 55
  - 13.2 Työn hakeminen 56
  - 13.3 Työsuhdeasiat 58
  - 13.4 Työttömyys- ja sosiaaliturva 59
  - 13.5 Eläkkeet ja verotus 60
- 14 Työskentely Tšekin tasavallassa 62
  - 14.1 Lupamenettelyt 62
  - 14.2 Työn hakeminen 62
  - 14.3 Työsuhdeasiat 65
  - 14.4 Työttömyys- ja sosiaaliturva 65
  - 14.5 Eläkkeet ja verotus 67
- 15 Työskentely Unkarissa 69
  - 15.1 Lupamenettelyt 69
  - 15.2 Työn hakeminen 70
  - 15.3 Työsuhdeasiat 72
  - 15.4 Työttömyys- ja sosiaaliturva 72
  - 15.5 Eläkkeet ja verotus 73

IV MUITA KANSAINVÄLISTYMISSVAVAIHTOEHTOJA

- 16 Au pariiksi, vaihto-oppilaaksi, nuorisovaihtoon tai vapaaehtoispalveluun 75
  - 16.1 Au pair 75
  - 16.2 Vaihto-oppilasvuosi 75
  - 16.3 Euroopan unionin Nuoriso-ohjelma 75
  - 16.4 Kansainväliset työleirit 76

V ULKOMAILLA OLESKELUUN LIITTYVIÄ KÄYTÄNNÖN ASIOITA

- 17 Opiskelijoiden neuvonta Suomessa 77
- 18 Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Puolassa 78
  - 18.1 Asuminen 78
  - 18.2 Rahat ja hintataso 79
  - 18.3 Terveysthuolto ja vakuutukset 79
  - 18.4 Oleskelulupa ja muut asiakirjat 80
  - 18.5 Opiskelijoiden neuvonta Puolassa 80
- 19 Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Tšekin tasavallassa 82
  - 19.1 Asuminen 82
  - 19.2 Elinkustannukset Tšekin tasavallassa 82
  - 19.3 Terveysthuolto ja vakuutukset 83
  - 19.4 Oleskelulupa ja muut asiakirjat 84
- 20 Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Unkarissa 85
  - 20.1 Asuminen 85
  - 20.2 Rahat ja hintataso 85
  - 20.3 Terveysthuolto ja vakuutukset 85
  - 20.4 Oleskelulupa ja muut asiakirjat 86
  - 20.5 Liikenne 86

VI LISÄTIETOJA

- 21 Tiedonlähteet 88
  - 21.1 Käytettyjä lähteitä 88
  - 21.2 Internet-lähteitä 90
    - 21.2.1 Puolan Internet-vinkit 90
    - 21.2.2 Tšekin tasavallan Internet -vinkit 91
    - 21.2.3 Unkarin Internet-vinkit 92
- 22 Hyödyllisiä yhteystietoja 93
  - 22.1 Yhteystietoja Suomessa 93
  - 22.2 Yhteystietoja Puolassa 97
  - 22.3 Puolalaisten korkeakoulujen yhteystietoja 100
  - 22.4 Yhteystietoja Tšekin tasavallassa 107
  - 22.5 Tšekkiläisten korkeakoulujen yhteystietoja 108
  - 22.6 Yhteystietoja Unkarissa 111
  - 22.7 Unkarilaisten oppilaitosten yhteystietoja 112
- Yleistietoa Puolasta 116
- Yleistietoa Tšekin tasavallasta 118
- Yleistietoa Unkarista 120

Lukijalle

CIMOn ja työministeriön yhteistyössä julkaiseman Perustieto-sarjan 20. opas on *Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari*. Tämä opas tarjoaa perustietoa Puolaan, Tšekin tasavaltaan tai Unkariin opiskelemaan, työharjoitteluun tai työskentelemään lähtöä suunnittelevalle. Lisäksi oppaassa on lukuisia yhteystietoja ja osoitteita yksityiskohtaisemman tiedon lähteille.

Oppaan työskentelyä koskevasta osuudesta vastaa työministeriö. Työministeriö koordinoi Suomessa Eurooppalaista työnvälityspalvelua (*European Employment Services*), jossa ovat mukana Euroopan komissio ja Euroopan talousalueen maiden julkiset työnvälityspalvelut.

Oppaan alussa olevaan tiivistelmään on koottu keskeinen asiasisältö sekä suomeksi että ruotsiksi. Tiivistelmä antaa lukijalle yleiskuvan oppaan sisällöstä sekä opiskelu-, työharjoittelu- ja työskentelymahdollisuuksista kyseisissä maissa. Ruotsinkielisille lukijoille tiivistelmä toimii lisäksi ensitiedon lähteenä omalla äidinkielellä.

Kiinnostus ulkomailla opiskelua, työharjoittelua ja työskentelyä kohtaan on kasvanut vuosi vuodelta ja samalla kynnys ulkomaille lähtöön on madaltunut. Syitä suomalaisnuorten ulkomaille opiskelemaan hakeutumiseen ovat mm. sopivan opiskelualan puuttuminen Suomessa, halu parantaa kielitaitoa, uusien kokemusten etsiminen, kiinnostus kohdemaata kohtaan ja urakehitys. Loppujen lopuksi syitä on kuitenkin aina yhtä monta kuin on lähtijää.

Tutkinto-opiskelijaksi ulkomaille lähteminen vaatii omatoimisuutta ja pitkäjännitteisyyttä, sillä sopivan oppilaitoksen ja opinto-ohjelman löytäminen sekä hakuprosessi vievät aikaa. Oppilaitosten välisissä vaihto-ohjelmissa opiskelu- ja paikkavaihtoehdot ovat rajatumpia ja haku valmiin ohjelman kautta helpompaa. Työnhaku ulkomailta edellyttää puolestaan oman osaamisen ja kielitaidon kartoittamista sekä aktiivisuutta sopivan paikan löytämiseksi kohdemaassa.

Ulkomaille opiskelemaan, työharjoitteluun tai työskentelemään lähtevän on syytä selvittää kaikki asiaan liittyvät kysymykset jo ennen lähtöä. Kun päätöksen lähtemisestä tekee ajoissa, on apua ja tietoa saatavilla. Tiedonhaku kannattaa aloittaa esimerkiksi omasta oppilaitoksesta, lähimmästä työvoimatoimistosta, kirjastosta tai CIMOsta.

Tämä *Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari* -opas sekä sarjaan kuuluvat muut maakohtaiset oppaat ovat pdf-muodossa CIMOn Maailmalle.net -palvelun kohdassa <http://www.maailmalle.net> | Lisätietoja | Maaoppaat. Lisäksi Maailmalle.net -palvelusta saa lisätietoa sekä suomeksi että ruotsiksi eri vaihtoehdoista lähteä ulkomaille hankkimaan elämäkokemusta. Palvelussa voi myös käydä lukemassa jo maailmalla olleiden kertomuksia opiskelusta, työharjoittelusta ja muista ulkomaan kokemuksista.

Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari -opas on päivitetty kesällä 2004. Säädökset ja muut tiedot saattavat kuitenkin muuttua nopeasti ja tietojen ajantasaisuus kannattaa aina varmistaa asianomaisilta viranomaisilta.

Till läsaren

Guideboken *Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari* är den tjugonde delen av serien *Perustieto*, som CIMO publicerar tillsammans med Arbetsministeriet. Denna guidebok erbjuder basinformation för dem som planerar studier, arbetspraktik eller förvärvsarbete i Polen, Tjeckiska republiken och Ungern. Ytterligare erbjuder guiden ett stort antal kontaktuppgifter och adresser till informationskällor för mer detaljerade uppgifter.

Arbetsministeriet ansvarar för delen i guiden som handlar om arbete. Ministeriet koordinerar en Europeisk arbetsförmedlingstjänst (European Employment Services) i vilken deltar Europakommissionen och de offentliga arbetsförmedlingstjänsterna i länderna som tillhör Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I sammandraget i bokens början presenteras det centrala innehållet både på svenska och på finska. Sammandraget ger läsaren en allmän bild av guidens innehåll samt av studie-, praktik- och arbetsmöjligheterna i Polen, Tjeckiska republiken och Ungern. För svenskspråkiga läsare fungerar sammandraget som en första informationskälla på eget modersmål.

Intresset för studier, arbetspraktik och arbete utomlands har ökat år för år och tröskeln till att åka utomlands har blivit lägre. Orsaker till att finländska ungdomar åker utomlands för att studera är t.ex. för att ett passande studieområde inte erbjuds i Finland, för att förbättra sina språkkunskaper, för att söka nya erfarenheter, pga. intresse för mottagarlandet eller för att nå en viss karriärsutveckling. Sist och slutligen finns det lika många orsaker till att åka utomlands som det finns människor som åker.

Det krävs alltid eget initiativ och långsiktighet i planeringen hos den som vill åka utomlands för att avlägga hela examen, eftersom det tar tid att hitta en lämplig läroinrättning och ta reda på hur sökandet går till. Inom utbytesprogram mellan läroinrättningar är alternativen mer begränsade men samtidigt sökandet till färdiga program betydligt enklare. Jobsökande utomlands förutsätter i sin tur att man kartlägger sitt eget kunnande och sin språkkunskap samt aktivt söker en lämplig arbetsplats i mottagarlandet.

Ifall man vill åka utomlands för studier, arbetspraktik eller förvärvsarbete lönar det sig alltid att utreda frågor i samband med utlandsvistelsen redan innan man åker. Ifall man kan besluta sig för att åka i god tid finns mycket hjälp och information att få. Man kan börja informationssökningen t.ex. vid den egna läroinrättningen, den närmaste arbetskraftsbyrån, biblioteket eller vid CIMOs informationstjänst.

Guiden *Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari* samt de övriga landsguiderna i serien finns i pdf-form på CIMOs webbtjänst [Maailmalle.net](http://www.maailmalle.net) (<http://www.maailmalle.net>) vid punkten Närmare information | Perustieto-guiderna. Du får dessutom på webbtjänsten [Maailmalle.net](http://www.maailmalle.net) information både på finska och på svenska om att åka utomlands för att studera eller skaffa livserfarenhet. På webbtjänsten kan man också läsa vad personer som varit ute i världen berättar om sina studier, sin arbetspraktik eller andra erfarenheter utomlands ifrån.

Uppgifterna i guiden *Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari* har uppdaterats under sommaren 2004. Författningar och övrig information kan ändras snabbt och det lönar sig alltid att bekräfta uppgifterna hos berörda myndigheter.

Tiivistelmä

Vuosittain tuhannet nuoret opiskelevat ulkomailla. Kelan opintotukikeskuksen tilastojen mukaan lukuvuonna 2003–2004 opintotukea saaneiden, ulkomailla tutkintoa suorittavien suomalaisopiskelijoiden lukumäärä oli yhteensä 4 594. Tästä määrästä Puolassa opiskeli yhteensä seitsemän, Tšekin tasavallassa neljä ja Unkarissa 11 suomalaisopiskelijaa.¹ CIMOn kokoamien korkeakoulujen kansainvälisten liikkuvuustilastojen mukaan opiskelijavaihdossa Puolassa oli vuonna 2003 yhteensä 76, Tšekin tasavallassa 136 ja Unkarissa 170 suomalaisopiskelijaa.²

Koulutus Puolassa

Puolan pakollinen perusopetus kestää 10 vuotta. Perusopetuksen jälkeen oppilaat saavat päättötodistuksen, joka on edellytys toisen asteen oppilaitoksiin pääsyyllä. Puolan virallinen oppivelvollisuus kestää 18 ikävuoteen saakka.

Toisen asteen opintoja voi suorittaa yleissivistävissä lyseoissa, erikoistuneissa lyseoissa tai teknillisissä oppilaitoksissa. Koulutuksen päätteeksi opiskelijat saavat todistuksen, jolla pyritään korkea-asteen oppilaitoksiin. Toisen asteen opintoja voi suorittaa myös ammatillisissa oppilaitoksissa, jolloin opiskelijat erikoistuvat suoraan johonkin ammattiin.

Korkea-asteen koulutusta tarjoavat Puolassa maan yli 300 korkeakoulua. Korkea-asteen koulutusta annetaan yliopistollisissa oppilaitoksissa, joihin kuuluvat myös erilaiset teknilliset korkeakoulut, akatemit ja muut erikoistuneet korkeakoulut. Yliopistolliset oppilaitokset tarjoavat kaksiportaisia (kandidaatti/maisteri) tai yhtenäisiä koulutusohjelmia, jotka johtavat 3–4 vuodessa alempaan korkeakoulututkintoon tai 4,5–6 vuodessa ylempään korkeakoulututkintoon. Lisäksi korkeakoulutusta tarjotaan myös ei-yliopistollisissa oppilaitoksissa, jotka tarjoavat lähinnä alempia ammatillisia korkeakouluopintoja (bachelor- taso).

Puolassa ei ole kansallista opiskelijoiden valintajärjestelmää ja yliopistot voivat hyvin itsenäisesti määrittellä sekä sisäänottokriteerit että uusien opiskelupaikkojen määrät. Tutkinto-opiskelijaksi Puolaan aikovalle suomalaiselle yliopistoihin ja korkeakouluihin pääsyyvaatimuksena on suomalainen lukion päättötodistus. Hakijalla tulee olla myös tarvittava rahoitus, joka kattaa elin- ja opiskelukulut. Pääsyyntöisesti valintaprosessi maksuttomiin opintoihin perustuu pääsyykokeeseen ja haastatteluun tai toisen asteen päättötodistuksen arvosanojen vertailuun. Maksullisiin opintoihin haettaessa ei yleensä pääsyykokeita järjestetä.

---

¹ Lähde: Kelan opintotukikeskus

² Lähde: CIMO Publications 2/2003, Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2003.

Suurin osa korkeakoulujen koulutusohjelmista on puolankielisiä ja korkeakoulut vaativat yleensä todistuksen opiskelijan sen kielen taidosta, jolla opiskelu tulee tapahtumaan.

Vaikka Puolan julkisen sektorin opetus on maksutonta, on maksullisten ilta- ja viikonloppuopintojen tarjonta ollut kasvussa. Yksityisissä korkeakouluissa opiskelu on aina maksullista. Ulkomaalaisten erityismaksuiset korkeakouluopinnot maksavat noin 2000 –9000 lukuvuodessa. Korkeakoulut voivat periä maksuja pääsykokeisiin osallistuvilta sekä kurssien uusintakuulusteluista.

Koulutus Tšekin tasavallassa

Tšekin tasavallassa oppivelvollisuus on ollut voimassa jo vuodesta 1774 alkaen. Oppivelvollisuus suoritetaan enimmäkseen yhdeksänvuotisessa peruskoulussa. Toisen asteen koulutukseen pääsyvaatimuksena on peruskoulun suorittaminen, pääsyvaatimusten täyttäminen ja pääsykoe. Toisen asteen opintoja voi suorittaa lukiossa, ammatillisissa keskikouluissa tai ammattioppilaitoksissa. Lukion ja ammatillisten keskikoulujen koulutus kestää neljä vuotta. Opintojen päätteeksi suoritetaan ylemmän toisen asteen päättötutkinto, joka antaa korkeakoulukelpoisuuden.

Korkeakoulutusta Tšekin tasavallassa antavat yliopistot ja ei-yliopistolliset korkeakoulut sekä ammattikorkeakoulut. Yliopistoissa suoritetaan sekä alempiin että ylempiin korkeakoulututkintoon tähtääviä opintoja. Kuitenkin vain yliopistoissa voidaan suorittaa jatko-opintoja tohtorin tutkintoon asti. Ei-yliopistollisissa korkeakouluissa opiskellaan enimmäkseen alempaan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja. Ammattikorkeakoulutus antaa pätevyuden sellaisiin vaativiin, esim. teknisiin ammatteihin, joihin ei tarvitse yliopistollista tutkintoa.

Tšekin korkeakoulut päättävät itse sisäänpääsyvaatimuksista ja sisäänotettavien opiskelijoiden määrästä. Korkeakoulukelpoisuuden antaa ylemmän toisen asteen tutkintotodistus, joka suomalaisopiskelijoille tarkoittaa ylioppilastodistusta. Tšekin korkeakoulujen sisäänpääsyvaatimuksiin kuuluu yleensä sisäänpääsykoe, joka voi olla kirjallinen, suullinen tai molempia. Hakijat voivat hakea samanaikaisesti myös useampaan tiedekuntaan. Hakumenettelyt korkea-asteelle vaihtelevat oppilaitoksittain, joten tarkemmista hakumenettelyistä kannattaa olla suoraan yhteydessä kyseiseen oppilaitokseen.

Koulutus Tšekin tasavallan julkisissa korkeakouluissa on maksutonta. Tällä hetkellä ulkomaiset opiskelijat, jotka opiskelevat tšekinkielellä eivät joudu maksamaan lukukausimaksuja, mutta käytäntöä tullaan mahdollisesti muuttamaan tulevaisuudessa. Vieraskieliset koulutusohjelmat ovat yleensä maksullisia.

Koulutus Unkarissa

Unkarin oppivelvollisuus kestää 18 ikävuoteen saakka. Peruskoulun ensimmäinen jakso kestää neljä vuotta. Tämän jälkeen opiskelijat siirtyvät ylemmälle perusasteelle. Täytettyään 14 vuotta oppilaat voivat jatkaa koulutustaan jossakin ylemmän toisen asteen oppilaitoksissa, kuten lukiossa, ammatillisessa keskikoulussa tai ammattikoulussa. Lukion ja ammatillisen keskikoulun päätteeksi opiskelijat saavat päättötutkintotodistuksen, joka on pääsyyvaatimuksena korkea-asteen opintoihin.

Unkarissa korkeakouluopetus on keskistynyt pitkälti Budapestiin, jossa suurin osa instituuteista ja ministeriöistä sijaitsee. Korkea-asteen oppilaitoksia ovat yliopistot, ei-yliopistolliset korkeakoulut ja muut korkeakouluopetusta antavat oppilaitokset.

Ei-yliopistolliset opinnot kestävät yleensä noin 3–4 vuotta ja antavat tutkintotodistuksen alemmasta korkeakoulututkinnosta. Yliopistoissa opinnot kestävät vähintään viisi vuotta ja opintojen päätteeksi annetaan todistus yliopistotutkinnon suorittamisesta. Myös Unkarissa ollaan tulevaisuudessa siirtymässä enemmän malliin 3 + 2 vuotta, eli ensin suoritetaan alempi korkeakoulutkinto (*bachelor*) ja sen jälkeen ylempi korkeakoulututkinto (*master*).

Opetus Unkarin korkeakouluissa on ilmaista alempaan korkeakoulututkintoon saakka. Sen jälkeiset opinnot opiskelija joutuu maksamaan itse. Myös englanninkieliset koulutusohjelmat ovat yleensä maksullisia.

Suurimmalla osalla unkarilaisista korkeakouluista on omat pääsyyvaatimuksensa ja hakukriteerinsä. Paras keino varmistaa pääsyyvaatimukset ja hakuprosessi on olla yhteydessä suoraan korkeakouluun ja sen ulkomaisia opiskelijoita koordinoivaan yksikköön. Pääsyyvaatimuksena ulkomaalaisille on yleensä on hyvät perustiedot vaaditusta oppiaineesta, ylioppilastodistus sekä opiskelukielen riittävä taito. Unkarilaisille pääsykoe koostuu suullisesta ja kirjallisesta kokeesta. Ulkomaisille opiskelijoille pääsykoetta ei tavallisesti järjestetä.

Harjoittelu Puolassa, Tšekin tasavallassa ja Unkarissa

Puola, Tšekin tasavalta ja Unkari tarjoavat erityyppisiä harjoittelumahdollisuuksia kielitaitoisille opiskelijoille ja vastavalmistuneille. Harjoittelumahdollisuuksia saattavat tarjota kansainväliset ja kansalliset järjestöt sekä yritykset. Harjoitteluun hakeutuessa Puolaan, Tšekin tasavaltaan tai Unkariin on hyvä muistaa, että maiden lähimenneisyydestä johtuen ei harjoittelukulttuurilla näissä maissa ole aina kovin pitkiä perinteitä.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kautta on tarjolla opintoihin liittyviä harjoittelupaikkoja eri alojen opiskelijoille tai vastavalmistuneille. Harjoittelupaikkoja on Suomen edustustoissa, kulttuuri-instituuteissa ja Suomen kielen ja kulttuurin ulkomailla sijaitsevista opetuspisteistä sekä CIMOn yhteistyöorganisaatioissa. Harjoittelun kesto on 2–6 kuukautta.

Harjoittelu on myös mahdollisista erilaisissa kansainvälisissä organisaatioissa.

Puola, Tšekin tasavalta ja Unkari kuuluvat myös IAESTE- ja AIESEC-ohjelmien vaihtomaihin. IAESTE-ohjelma on suunnattu lähinnä teknisten korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille ja AIESEC harjoittelu on suunnattu etupäässä kaupallisen ja IT-alan opiskelijoille.

Työnhaku Puolasta, Tšekin tasavallasta ja Unkarista

Työnhaku Puolasta, Tšekin tasavallasta tai Unkarista kannattaa aloittaa tutustumalla Internetissä olevaan perustietoon. Euroopan komission ylläpitämä EURES-portaali sisältää päivitettyä tietoa työskentely- ja elinoloista eri Eta-maissa, maiden alueellisista työmarkkinoista sekä siirtymäajan säännöistä koskien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta. Siellä on myös työpaikkatietopankki, jossa ovat Euroopan talousalueen avoimena olevat EURES-työpaikat aloittain ja maittain. Uusien jäsenmaiden työpaikkailmoitukset tulevat näkyville vuoden 2005 alusta lähtien.

Eures-portaalin kautta pääsee myös CV-tietopankkiin (CV Search), jossa työnhakijat voivat suoraan esittäytyä työnantajille jättämällä pankkiin työhakemuksensa ja ansioluettelonsa. Suomessa voi tiedustella työhausta ja työskentelystä Unkarissa suurimpien työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta. Suomen EURES-neuvojen yhteystiedot sekä tiedot ajankohtaisista rekrytoinneista löytyvät osoitteesta <http://www.mol.fi/eures>. Kannattaa myös käydä katsomassa työministeriön Internet-sivuilta tiedot avoimina olevista ulkomaan työpaikoista

Työnhakumenettelyt Puolassa, Tšekin tasavallassa ja Unkarissa ovat melko samantyyppisiä kuin Suomessakin. Puolassa tyypillisesti hakeminen tehdään toimittamalla työnantajalle CV (*Curriculum Vitae*) ja hakemuskirje. Tšekin tasavaltaan hakija voi hakea avoimeksi ilmoitettua työpaikkaa tai ottaa suoraan yhteyttä työnantajaan. Sekä Tšekin tasavallasta että Unkarista työtä voi hakea postitse tai sähköpostitse lähettämällä työnantajalle selkeän ansioluettelon eli CV:n (*Curriculum Vitae*) ja sen mukana hakemus- tai saatekirjeen.

Sammandrag

Årligen studerar tusentals ungdomar utomlands: enligt FPA:s studiestödscentralers statistik uppgick antalet finländska studerande som erhåller studiestöd och avlägger examen vid utländska universitet totalt till 4 594 under läsåret 2003–2004. Av dessa studerade totalt sju finländska studerande i Polen, fyra i Tjeckiska republiken och elva i Ungern.¹ Enligt högskolornas internationella rörlighetsstatistik som CIMO samlat ihop deltog år 2003 totalt 76 finländska studerande i studentutbytet med Polen, 136 med Tjeckiska republiken och 170 med Ungern.²

Utbildningen i Polen

I Polen är den obligatoriska grundläggande utbildningens längd 10 år. Efter den grundläggande utbildningen får eleverna ett avgångsbetyg, som förutsätts för inträde till läroanstalter på andra stadiet. Den officiella läroplikten i Polen fortgår till 18 års ålder.

Studier på andra stadiet kan avläggas i allmänbildande lyceer, specialiserade lyceer eller tekniska läroanstalter. Efter utbildningen får de studerande ett betyg som behövs när man söker in till läroanstalter för högre utbildning. Studier på andra stadiet kan också avläggas vid yrkesläroanstalter, där de studerande specialiserar sig direkt på något yrke.

Över 300 högskolor erbjuder högre utbildning i Polen. Till högskolorna som ger högre utbildning hör också olika tekniska högskolor, akademier och andra specialiserade högskolor. Högskolorna erbjuder tvåstegsutbildningsprogram (kandidat/magister) eller enhetliga utbildningsprogram som leder till lägre högskoleexamen efter 3–4 år eller till högre högskoleexamen efter 4,5–6 år. Dessutom erbjuds högre utbildning vid icke-akademiska läroanstalter som erbjuder främst lägre yrkeshögskolestudier (bachelor-nivå).

Polen har inget nationellt urvalssystem för studerande och universiteten kan mycket självständigt bestämma både intagningskriterierna och antalet nya studieplatser. För finländare som vill bli examensstuderande i Polen utgör finländskt avgångsbetyg från gymnasiet det krav som ställs på inträde till universitet och högskolor. Sökanden skall också ha behövlig finansiering som täcker levnads- och studiekostnaderna. Urvalsprocessen till avgiftsfria studier grundar sig i regel på inträdesprov och intervjuer eller på jämförelse av vitsorden i avgångsbetyget från läroanstalter på andra stadiet. Vid sökning till avgiftsbelagda studier ordnas i allmänhet inga inträdesprov.

Största delen av högskolornas utbildningsprogram är polskspråkiga och av de studerande kräver högskolorna i allmänhet intyg över kunskaper i det språk som används i studierna.

---

¹ Källa: FPA:s studiestödscentral

² CIMO Publications 2/2003, Internationell rörlighet vid universiteten och yrkeshögskolorna 2003.

Trots att undervisningen på den offentliga sektorn i Polen är avgiftsfri, har utbudet på avgiftsbelagda kvälls- och veckoslutsstudier vuxit. Studier vid privata högskolor är alltid avgiftsbelagda. Högskolestudier som är belagda med specialavgift för utlänningar kostar ca 2000–9000 € per läsår. Högskolorna kan kräva att avgifter erläggs för deltagande i inträdesprov samt för förnyade kursförhör.

Utbildningen i Tjeckiska republiken

Läroplikten i Tjeckiska republiken har varit i kraft redan från år 1774. I allmänhet fullgörs läroplikten i en nioårig grundskola. Inträdeskravet till utbildning på andra stadiet är att man slutför grundskolan, uppfyller inträdeskraven samt avlägger ett inträdesprov. Studier på andra stadiet kan avläggas i gymnasier, yrkesinriktade mellanskolor eller yrkesläroanstalter. I gymnasier och yrkesinriktade mellanskolor är utbildningens längd fyra år. Studierna avslutas med avläggande av slutexamen på andra stadiet, som ger behörighet för högskolestudier.

Högre utbildning ges i Tjeckiska republiken av universitet och icke-akademiska högskolor samt yrkeshögskolor. I universiteten avläggs studier som syftar till både lägre och högre högskoleexamen. Fortsatta studier ända fram till doktorsexamen kan dock avläggas endast vid universiteten. Studierna vid icke-akademiska högskolor är främst inriktade på lägre högskoleexamen. Yrkes- högskoleutbildning ger behörighet för sådana krävande, t.ex. tekniska yrken som inte förutsätter universitetsexamen.

Högskolorna i Tjeckien fattar själva beslut om inträdeskraven och antalet studerande som antas. Högskolebehörighet fås med examensbetyg från läroanstalt på andra stadiet, som för finländska studerande innebär studentexamensbetyg. Till inträdeskraven i de tjeckiska högskolorna hör i allmänhet ett inträdesprov som kan vara skriftligt, muntligt eller både ock. Sökande kan också söka samtidigt till flera fakulteter. Ansökningsförfarandet på högskolenivå är olika vid olika läroanstalter. Därför lönar det sig att kontakta den aktuella läroanstalten direkt om närmare ansökningsförfaranden.

Utbildningen vid de offentliga universiteten i Tjeckiska republiken är avgiftsfri. De utländska studerande som använder tjeckiska språket i studierna behöver för närvarande inte betala terminsavgifter, men eventuellt kommer praxis att ändras i framtiden. Utbildningsprogrammen på främmande språk är i allmänhet avgiftsbelagda.

Utbildningen i Ungern

Läroplikten i Ungern fortgår till 18 års ålder. Grundskolans första skede räcker fyra år. Därefter flyttar sig eleverna till det högre grundstadiet. Sedan eleverna fyllt 14 år kan de fortsätta sin utbildning vid läroanstalter på andra stadiet, såsom gymnasier, yrkesinriktade mellanskolor eller yrkes-

kolor. Efter avslutade studier vid gymnasium eller yrkesinriktad mellanskola får de studerande ett avgångsbetyg som krävs för inträde till högskolestudier.

I Ungern är högskoleundervisningen i stor utsträckning koncentrerad till Budapest, där de flesta instituten och ministerierna är belägna. Läroanstalter för högre utbildning är universitet, icke-akademiska högskolor och övriga läroanstalter som ger högskoleundervisning.

Icke-akademiska studier räcker i allmänhet ca 3–4 år och ger ett examensintyg över lägre högskoleexamen. Vid universiteten räcker studierna minst fem år och efter avslutade studier ges intyg över avlagd universitetsexamen. Också i Ungern kommer man i framtiden alltmer att övergå till modellen 3 + 2 år, dvs. först avläggs en lägre högskoleexamen (bachelor) och därefter en högre högskoleexamen (master).

Undervisningen vid högskolorna i Ungern är avgiftsfri fram till den lägre högskoleexamen. Efter det måste studeranden själv betala för studierna. Engelskspråkiga utbildningsprogram är i allmänhet också avgiftsbelagda.

Största delen av de ungerska högskolorna har sina egna inträdeskrav och ansökningskriterier. Det bästa sättet att få reda på inträdeskraven och ansökningsprocessen är att direkt kontakta högskolan och dess enhet för koordinering av utländska studerande. Inträdeskraven för utlänningar är i allmänhet goda baskunskaper i det aktuella läroämnet, studentexamensbetyg samt tillräckliga kunskaper i studiespråket. För ungrare består inträdesprovet av ett muntligt och ett skriftligt prov. Inträdesprov ordnas i allmänhet inte för utländska studerande.

Praktik i Polen, Tjeckiska republiken och Ungern

Polen, Tjeckiska republiken och Ungern erbjuder olika typer av praktikmöjligheter för språkkunniga studerande och nyutexaminerade. Praktikmöjligheter kan erbjudas av internationella och nationella organisationer samt företag. När man söker till praktik i Polen, Tjeckiska republiken eller Ungern är det bra att minnas att på grund av ländernas närhistoria har praktikulturen inte alltid speciellt långa traditioner i dessa länder.

Studerande i olika branscher eller nyutexaminerade erbjuds praktikplatser i anknypning till studierna via Centret för internationellt personutbyte CIMO. Praktikplatser finns i Finlands beskickningar, kulturinstitut och utomlands belägna undervisningsställen för finska språket och finsk kultur samt i CIMOs samarbetsorganisationer. Praktiktiden är 2–6 månader.

Det är också möjligt att utföra praktik i internationella organisationer. Polen, Tjeckiska republiken och Ungern hör också till utbytesländerna för IEAESTE- och AIESEC-programmen. IEAESTE-programmet riktar sig närmast till studerande vid tekniska högskolor och yrkeshögskolor medan AIESEC-praktiken riktar sig främst till studerande i den merkantila och i IT-branschen.

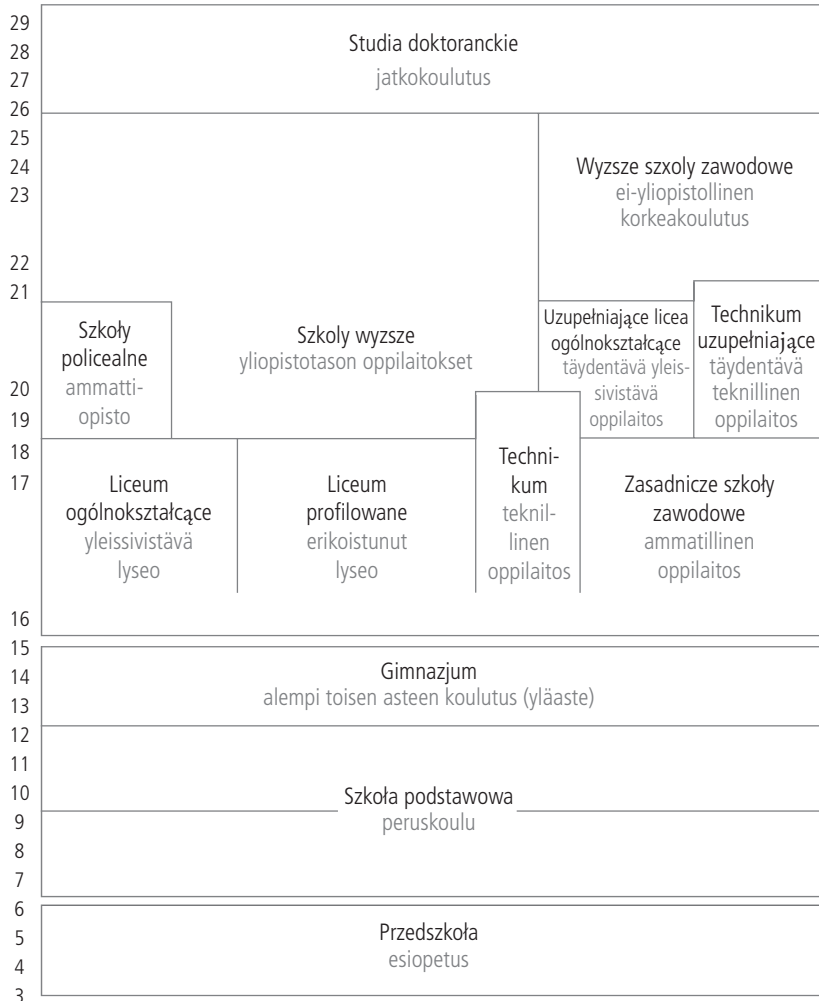
Arbetsökning i Polen, Tjeckiska republiken och Ungern

Då man söker arbete i Polen, Tjeckiska republiken eller Ungern lönar det sig att först bekanta sig med grundinformationen på Internet. EURES-portalen som upprätthålls av Europeiska kommissionen innehåller uppdaterad information om arbets- och levnadsförhållanden i olika EES-länder, om ländernas regionala arbetsmarknader samt information om övergångsreglerna vad gäller den fria rörligheten för arbetstagarna. Den inrymmer också en arbetsplatsdatabank som innehåller alla lediga EURES-arbetsplatser i olika branscher och olika länder inom EES. De nya medlemsländernas arbetsplatsannonser kommer att bli synliga från början av år 2005.

Via EURES-portalen kommer man också till CV-databanken (CV Search) där arbetssökande kan direkt presentera sig för arbetsgivare genom att lämna in sin arbetsansökan och meritförteckning till banken. I Finland kan man höra sig för om arbetsökning och arbetande i Ungern hos de största arbetskraftsbyråernas EURES-rådgivare. De finländska EURES-rådgivarnas kontaktuppgifter samt information om aktuella rekryteringar finns på adress <http://www.mol.fi/eures>. Det lönar sig också att kolla uppgifterna om lediga arbetsplatser på arbetsministeriets Internet-sidor.

Arbetsökningsförfarandet i Polen, Tjeckiska republiken och Ungern är i stort sett av samma typ som i Finland. I Polen görs en ansökan typiskt så att man skickar CV (*Curriculum Vitae*) och ett ansökningsbrev till arbetsgivaren. I Tjeckiska republiken kan man söka en lediganslagen arbetsplats eller ta direkt kontakt med arbetsgivaren. Både i Tjeckiska republiken och Ungern kan man söka arbete per post eller e-post genom att skicka arbetsgivaren en åskådlig meritförteckning dvs. CV (*Curriculum Vitae*) och bifoga ett ansöknings- eller följebrev.

Puolan koulutusjärjestelmä

Lähde:<http://www.eurydice.org>

I OPISKELU

Opiskelu Puolassa

1 Puolan koulutusjärjestelmä

1.1 Ensimmäisen asteen koulutus ja alempi toisen asteen koulutus

Puolassa esiopetusta on tarjolla 3–6-vuotiaille. Pakollinen perusopetus kestää 10 vuotta, josta ensimmäinen vuosi on 6-vuotiaille peruskouluun valmistavaa opetusta (*przedszkola*). Varsinainen maksuton peruskoulu (*szkola podstawowa*) aloitetaan yleensä 7-vuotiaana.

Vuonna 1999 alkanut Puolan koulutusjärjestelmän uudistus koski erityisesti ensimmäisen ja toisen asteen koulutusta. Peruskoulu kestää nykyään 6 vuotta ja päättyy standardisoituun testiin. Sen jälkeen alkaa kolmivuotinen ja edelleen kaikille yhteinen koulutus (*gimnazjum*). Opetusta voidaan antaa vanhempien valinnan mukaan julkisissa kunnallisissa (*gminy*) tai maksullisena opetuksena yksityisissä kouluissa, joissa on usein enemmän opetusta kielissä ja tietotekniikassa. Myös kansainvälisiä kouluja on ainakin Varsovassa. Pakollisen perusopetuksen päätteeksi myönnetään päättötodistus, joka pääsykokeen kanssa (ei ammattikouluissa) on edellytys toisen asteen oppilaitoksiin pääsulle. Puolassa oppivelvollisuus kestää 18. ikävuoden loppuun asti.

1.2 Ylempi toisen asteen koulutus ja toisen asteen jälkeinen koulutus

Toisen asteen koulutukseen on tarjolla useita 3–4-vuotisia vaihtoehtoja: yleissivistävät lyseot (*licea ogólnokształcące*, 3 vuotta), erikoistuneet lyseot (*licea profilowane*, 3 vuotta) ja teknilliset oppilaitokset (*technikum*, 4 vuotta). Erikoistuneissa lyseoissa opiskelijat saavat myös ammatillisia ja yrittäjyysvalmiuksia. Teknillisistä oppilaitoksista valmistuneet voivat saada myös teknikon tutkintonimikkeen (*technik*). Pääasiassa korkeakouluopintoihin valmentavan opetuksensa päätteeksi oppilaitokset järjestävät suomalaista ylioppilastutkintoa vastaavan kansallisen päättötutkintokokeen (*egzamin dojrzałości/matura*) ja myöntävät päättötutkintotodistuksen (*świadectwo dojrzałości*). Toisen asteen oppilaitoksesta voi valmistua ilman *maturaa*, eli päättökoetta, mutta tällöin ei voi hakea korkea-asteen oppilaitoksiin.

*Gimnazjum*in jälkeen voi lähteä opiskelemaan myös ammattikouluun (*zasadnicze szkoły zawodowe*) ja opiskella 2–3 vuotta. Opiskelijalle myönnetään ammattikoulun päättötodistus (*świadectwo ukończenia szkoły zasadniczej*), joka antaa mahdollisuuden siirtyä työmarkkinoille. Mikäli päät-

tötödistuksen saatuaan (opiskelijat ovat tällöin yleensä 18–19-vuotiaita) haluaa jatkaa opintojaan, voi hakeutua 2–3 vuotta kestäviin täydentäviin opintoihin. Täydentäviä opintoja voi suorittaa 2 vuotta täydentävässä yleissivistävässä lyseossa (*uzupełniająca licea ogólnokształcące*) tai 3 vuotta täydentävässä teknillisessä oppilaitoksessa (*technikum uzupełniająca*), josta voi saada myös tekniikan tutkintonimikkeen. Jatko-opintojen jälkeen voi suorittaa kansallisen päättötutkintokokeen (*egzamin dojrzałości/matura*).

Toisen asteen jälkeistä ammatillista koulutusta tarjoavat erilaiset ammattiopistot (*szkoły policealne*). Niissä ammatilliseen koulutukseen voivat osallistua henkilöt, jotka eivät halua jatkaa korkeakouluopintoihin tai eivät ole suorittaneet *matura*-päättötutkintoa. Koulutuksen päätteeksi opiskelijat saavat tutkintotodistuksen (*świadectwo ukończenia szkoły policealnej*) ja saavat näyttökokeen jälkeen ammattidiplomin (*dypłom uzyskania tytułu zawodowego*). Opiskelu toisen asteen jälkeisissä ammattiopistoissa kestää 1–2,5 vuotta, minkä jälkeen opiskelija voi saada tekniikan (*technik*) tutkintonimikkeen.

1.3 Korkea-asteen koulutus

Puolassa korkea-asteen koulutukseen on tarjolla monenlaisia vaihtoehtoja yli 300 korkeakoulussa. Korkeakouluopintojen yleiskuvaus on oppaan luvussa 3.1 ja korkeakoulujen yhteystietoja löytyy oppaan lopusta, sekä BUWiWM:n (<http://www.buwiwm.edu.pl>) ja Puolan opetus- ja urheiluministeriön www-sivuilta (<http://www.men.waw.pl>).

Korkea-asteen oppilaitokset voidaan jakaa kahteen ryhmään:

- Ei-yliopistolliset oppilaitokset tarjoavat vain alempia ammatillisia korkeakouluopintoja, jotka johtavat 3–4 vuodessa bachelor-tason tutkintoon. Koulutusta tarjoavat ammatilliset korkeakoulut tai kolmivuotiset opettajankoulutusopinnot. Valmistuneet voivat jatkaa yliopistollisissa oppilaitoksissa master-tason tutkintoon.
- Yliopistolliset oppilaitokset tarjoavat kaksiportaisia (bachelor/master) tai yhtenäisiä koulutusohjelmia, jotka johtavat 3–4 vuodessa bachelor tai 4,5–6 vuodessa master-tason tutkintoihin. Koulutusta tarjoavat yliopistot, teknilliset korkeakoulut, akatemit ja muut erikoistuneet korkeakoulut. Usein niillä on oikeus tarjota myös 3–4-vuotista tohtorin tason koulutusta.

Puolan korkea-asteen oppilaitokset voidaan myös jakaa yksityiseen (*niepaństwowy*) ja julkiseen (*państwowy*) sektoriin. Pääosa noin 260 yksityisestä korkeakoulusta tarjoaa vain alempia korkeakoulututkintoja (*licencjat, inżynier*) ja vain harvoin niillä on omaa tohtoritason koulutusta. Myös kirkkokunnilla on Puolassa neljä *master*-tason koulutusta tarjoavaa korkeakoulua. Katolista yleisyliopistoa (KUL) lukuun ottamatta yksityiset korkeakoulut on perustettu vasta vuoden 1989 jälkeen.

1.3.1 Ei-yliopistolliset ammatilliset korkeakoulut

Puolaan on vuoden 1997 lainmuutoksen jälkeen perustettu lukuisia valtiollisia ja yksityisiä, pelkäästään korkea-asteen ammatillista (*zawodowe*) koulutusta tarjoavia oppilaitoksia. Puolalaisessa koulutusjärjestelmässä ammatillisia korkeakouluopintoja voi siis suorittaa sekä yliopistollisessa että ei-yliopistollisessa oppilaitoksessa. Jälkimmäiset eivät tarjoa *master*-tason koulutusta tai harjoita tieteellistä tutkimusta. Alemmaan korkeakoulututkintoon johtava ammatillinen koulutus antaa opiskelijoille erityisvalmiuksia tietyille aloille ja ammatteihin, sekä mahdollisuuksia uudelleen kouluttautumiseen.

1.3.2 Yliopistot

Yliopistotasaisen koulutuksen (*studia magisterskie*) tarkoitus on kouluttaa itsenäisiä asiantuntijoita, jotka pystyvät perustutkimukseen ja soveltavaan tutkimukseen tai luovaan taiteelliseen työhön. Yliopistot antavat myös täydennyskoulutusta alemman ammatillisen tutkinnon haltijoille. Puolassa yleisyliopistoja on 17 ja näistä vain Katolinen yliopisto on yksityinen.

Alempien korkeakoulututkintojen opiskeleminen kestää yliopistoissa 3–3,5 vuotta. Opintojen päätteeksi osallistutaan päättökokeeseen (*egzamin dyplomowy*), joka on tutkintotodistuksen (*dyplom ukończenia studiów wyższych*) saamisen edellytys. Todistuksesta käy ilmi tutkintonimike (*licencjat, lic.*). Päättökokeen toteutuksesta päätetään tiedekunnissa ja kokeen muoto riippuu opiskelualasta. Ylempään korkeakoulututkintoon johtavan, 5–6 vuoden opiskelun jälkeen opiskelijan tulee suorittaa päättökoe (*egzamin magisterski*), joka on edellytys tutkintotodistuksen saamiselle. Todistuksesta käyvät ilmi tutkintonimike (*magister, mgr.*), oppiala, erikoistuminen sekä loppuarvosanat. Todistuksen perusteella saa oikeuden harjoittaa kyseistä ammattia Puolassa tai jatkaa opiskelua jatko-opiskelijana.

1.3.3 Muu yliopistotasoinen koulutus

Yliopistolliseen koulutukseen luetaan myös teknillisille ja muille aloille erikoistuneet korkeakoulut. Näiden nimissä on usein seuraavia määreitä: *politechnika, akademia, wyższa szkoła, uczelnia*. Sekaannusta saattaa aiheuttaa se, että useimmiten kaikki puolalaiset korkeakoulut käyttävät englanninkielisissä yhteyksissä *university*-nimikettä.

Puolassa toimii useita teknillisiä korkeakouluja ja kaksi teknisen alan akatemiaa. Ne keskittyvät tieteellisen tiedon tuottamista enemmän käytännön läheiseen, tieteellisen tiedon ja taitojen soveltamiseen. Opinnot johtavat alemmaan ja/tai ylempään korkeakoulututkintoon. Päättökoe teknillisillä aloilla on yleensä käytännöllinen harjoitusprojekti.

Akademiaksi Puolassa voidaan kutsua korkeakoulua, mikäli sillä on oikeus myöntää tohtorintutkinto vähintään kahdella opinalalla. *Akademiat* ovat usein talouden, maatalouden, taiteen, lääketieteen tai urheilun aloille erikoistuneita korkeakouluja. Koulutusohjelmien kesto on 3–6 vuotta.

1.3.4 Jatko-opiskelu

Puolassa on kahdenlaisia jatko-opintoja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille. Useimmiten opiskelua magister-tasolta jatketaan tohtorin (*doktor, dr.*) tutkintoon johtavassa koulutuksessa (*studia doktoranckie*). Toisen vaihtoehdon antavat 1–2-vuotiset opinnot (*studia podyplomowe*), joita järjestetään vaihtelevasti korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten toimesta. Nämä opinnot ovat maksullisia ja niiden tarkoitus on päivittää ja kehittää korkeasti koulutettujen ammatillista tai tieteellistä osaamista. Opiskelija saa koulutuksen päätteeksi todistuksen (*świadcstwo ukończenia studiów podyplomowych*). Opintoihin voi usein hakea myös vain bachelor-tason tutkinnon suorittanut henkilö.

2 Opiskelemaan hakeminen Puolan korkea-asteen oppilaitoksiin

2.1 Pääsyaatimukset

Puolassa ei ole kansallista opiskelijoiden valintajärjestelmää ja yliopistot voivat hyvin itsenäisesti määrittellä sekä sisäänottokriteerit että uusien opiskelupaikkojen määrät. Puolalaisten ehdoilla EU-kansalainen voi hakea perustutkinto- tai jatko-opiskelijaksi tai tekemään tieteellistä tutkimusta, jos hänellä on sellainen pohjakoulutus, joka oikeuttaa hänet pyrkimään omassa maassaan puolalaista korkeakoulua vastaavaan oppilaitokseen. Hakijalla tulee myös olla tarvittava rahoitus, joka kattaa elin- ja opiskelukustannukset, koska hän ei voi turvautua puolalaiseen sosiaaliturvaan. Puolalaisen matura-tutkinnon suorittanut ulkomaalainen voi myös hakea puolalaisten ehdoilla, kuten myös ulkomaalainen, jolla on Puolassa pysyvä oleskelulupa.

Puolalaiset korkea-asteen oppilaitokset edellyttävät puolalaista ylemmän toisen asteen päättötutkintoa (*świadectwo dojrzałości/matura*) vastaavaa tutkintoa. Suomalainen ylioppilastutkinto soveltuu hakemiseen, mutta paikallisten opetusviranomaisten (*Wojewódzkie Kuratorium Oświaty*) tulee tunnustaa ulkomaiset toisen asteen tutkinnot. Opetusviranomaisten yhteystiedot saa oppilaitoksesta ja ne löytyvät myös Puolan opetusministeriön www-sivuilta. Tunnustamisprosessi kestää kuukauden, maksimissaan kaksi. Dokumentit voi toimittaa viranomaisille postitse, joten on suositeltavaa, että prosessi käydään läpi jo ennen Puolaan saapumista. Jotkin korkeakoulut voivat vaatia todistuksen kääntämistä puolaksi.

Korkeakouluun hakevan hakuprosessit erilaisiin opintoihin (päivä-, ilta-, viikonloppu ja erillisopinnot) ovat yleensä erilaisia. Myös ns. täydentäviin maisteriopintoihin voi hakea, jos on suorittanut alemman korkeakoulututkinnon Puolassa tai ulkomailla ja tutkinnon tunnustamisprosessi on käyty läpi korkeakoulussa. Kansainvälisen IB-tutkinnon suorittaneille on joissakin tapauksissa erityisiä valintamenettelyjä. Pääsääntöisesti valintaprosessi maksuttomiin päiväopintoihin perustuu pääsykokeeseen (*egzamin wstępny*), haastatteluun (*rozmowa kwalifikacyjna*) tai toisen asteen päättödistuksen arvosanojen vertailuun (*konkurs świadectw*). Valinta voi perustua vain yhteen tai joihinkin edellä mainituista kriteereistä yhdessä. Pääsykoe on yleensä kirjallinen, mutta myös haastatteluja käytetään. Pääsykokeita ei usein ole lainkaan, kun haetaan sekä puolalaisille että muiden EU-maiden kansalaisille maksullisiin, ilta- ja viikonloppuopintoihin.

Puolassa ulkomaalaisille on tarjolla mahdollisuus myös erityismaksullisiin opintoihin, jolloin sisäänpääsyehdot ovat erilaiset kuin puolalaisten ehdoilla opintoihin haettaessa. Tämän opetuksen minimihinnat ovat laissa määriteltyjä. Sisäänpääsykokeita ei ole, mutta opiskelijalla on oltava korkeakouluopintoihin oikeuttava toisen asteen päättötutkinto sekä tarvittava kielitaito. Hakea voi päivä-, ilta- ja viikonloppuopintoina suoritettaviin *bachelor* tai *master*-tason koulutusohjelmiin. Täydentäviin maisteriopintoihin haettaessa ehtona on *bachelor*-tason tutkinto.

Jatko-opintoihin suomalainen voi hakeutua samoilla ehdoilla kuin puolalaiset kollegansa. Tohtorikoulutusta tarjoavaan korkeakouluun voi hakea joko päivä-, viikonloppu- tai erillisopiskelijaksi. Hakijan tulee ottaa hyvissä ajoin yhteyttä kiinnostavaan korkeakouluun ja kysyä heidän vaatimuksesta. Yleensä tarvitaan oppiaineen henkilökunnan jäsenen alustava positiivinen lausunto jatko-opiskelijan soveltuvuudesta opintoihin. Hakemukseen kuuluvat myös CV (*życiorys*), kopio *master*-tasoisesta tutkinnosta ja passista, suositus sekä passivalokuvia. Muulla kuin puolan kielellä myönne-tyistä tutkinnoista (joskus englanninkielinen kelpaa), tulee hankkia virallisen kääntäjän varmentama käännös ja todistuksen tulee läpikäydä tunnustamisprosessi puolalaisessa korkeakoulussa.

2.2 Kielitaitovaatimukset

Pääosa korkeakoulujen koulutusohjelmista on puolankielisiä ja korkeakouluilla on oikeus vaatia todistusta opiskelijan sen kielen taidosta, jolla opiskelu tulee tapahtumaan. Koulu voi järjestää kielitestin tai sellaiset täydentävät opinnot, jotka se katsoo tarpeellisiksi. Kielitaitovaatimukset vaihtelevat ja opiskelemaan hakevan on syytä varmistaa vaatimukset hyvissä ajoin. Jatko-opintoihin erillisopiskelijaksi voi päästä myös heikommalla puolan kielen taidolla.

1.5.2004 lähtien Puolan opetusministeriö järjestää puolan kielen testejä niille ulkomaalaisille, jotka haluavat riippumattoman virallisen todistuksen (*Certificate of Proficiency in Polish*) puolan kielen osaamisestaan tai hakevat opiskelemaan Puolaan. Kielikoe järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2004, osallistumisesta lisätietoa saa BUWiWM:n toimistosta: <http://www.buwiwm.edu.pl/certyfikacja/aktualnosci.html>. Tarkemmat yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta.

Kansainvälisemmin suuntautuneissa korkeakouluissa on vieraskielisiä koulutusohjelmia ja niissä vaaditaan yleensä todistusta hyvästä pääasiallisten opetuskielten osaamisesta. Ulkomaisille opiskelijoille suunnattua englanninkielistä opetusta järjestetään nykyisin useissa korkeakouluissa. Osoitteesta <http://www.chemia.uj.edu.pl/krasp/intro.php> löytyy tietoa näistä opinnoista ja niistä tarjoavista korkeakouluista. Lisätietoja tarvittavista kielitodistuksista voi etsiä korkeakoulujen omilta www-sivuilta tai tiedustella niitä suoraan oppilaitoksesta. Myös joissain yksityisissä korkeakouluissa (esim. <http://www.collegium.edu.pl>) on englanninkielisiä maksullisia koulutusohjelmia.

2.3 Hakumenettelyt

Hakuajat vaihtelevat eri korkeakouluissa ja opiskelualoilla. Hakuajoista löytyy tietoa oppilaitosten www-sivuilta. EU-kansalaisia koskeva vieraskielinen tiedotus on usein vasta kehitteillä. Hakuajat ovat yleensä kevään lopulla tai alkukesästä ja kyseisenä vuonna *maturan* suorittaneille on eri haku-aika kuin aiempina vuosina kirjoittaneille. Hakija lähettää tai vie hakemuslomakkeen ja vaaditut dokumentit suoraan korkeakouluun. Korkeakouluissa on yleensä tietty parin viikon periodi, jolloin hakemuksia otetaan vastaan. Hakeminen joihinkin koulutusohjelmiin voi tapahtua myös elektronisesti Internetin kautta.

Yleensä haettaessa ainakin seuraavat dokumentit on toimitettava: korkeakoulun rehtorille osoitettu vapaamuotoinen hakemus, oppilaitoksen oma hakulomake täytettynä (yleensä myös CV), alkuperäinen ja asianmukaisen tunnustamisprosessin läpikäynyt ylioppilastutkintotodistus (joskus myös laillistettu kopio hyväksytään), terveystodistus (josta käy ilmi, ettei opiskelulle ole terveydellisiä esteitä), kielitodistus ja passivalokuvia. Korkeakouluilla voi olla lisäksi omia erityisvaatimuksia. Ns. täydentäviin magister-opintoihin haettaessa tarvitaan myös oikeaksi todistettu kopio alemmasta tutkintotodistuksesta. Mahdolliset pääsykokeet opintoihin järjestetään yleensä huhti–heinäkuussa.

EU-kansalaisen hakuprosessi poikkeaa hieman puolalaisen hakijan prosessista. Suurin ero on siinä, että EU-opiskelijoilta vaaditaan 1.5.2004 lähtien kielitodistus (*Certificate of Proficiency in Polish*). Myös laillistettuja käännöksiä ulkomaisista todistuksista voidaan vaatia. Yksityiskohtaisia hakuohjeita tulee kysyä suoraan korkeakoulun kansainvälisten asioiden toimistoista tai opintotoimistoista.

Ulkomaalaisille erityismaksullisiin opintoihin hakuaika on yleensä kesä–heinäkuussa, eli myöhemmin kuin puolalaisten ehtoilla opiskelemaan hakeutuville. Hakuprosessiin kuuluu yleensä kirjallisen hakemuksen (voi olla myös vapaamuotoinen) lähettäminen korkeakoulun kansainvälisten asioiden toimistoon. Hakemuksen liitteeksi tarvitaan virallinen kopio toisen asteen päättötutkinnosta, terveystodistus, kopio passista, todistus kielitaidosta ja passivalokuvia. Lukukausimaksu tulee myös suorittaa etukäteen. Jotkin oppiaineet voivat lisäksi vaatia erityistä pääsykeskustelua opiskelemaan hakevan hyväksymiseksi.

2.4 Puolan kielen opinnot

Suomessa puolan kieltä voi opiskella yliopistotasoisesti Helsingissä, Turussa ja Tampereella. Helsingin yliopistossa puolan kielen voi ottaa pääaineeksi (<http://www.slav.helsinki.fi>). Tampereen yliopistossa (<http://www.uta.fi/laitokset/kielet/slaf>) voi suorittaa perusopinnot (15 ov) ja Åbo Akademiassa myös aineopinnot (<http://www.abo.fi/fak/hf/ryska>). Yliopistoissa on myös tarjolla alkeis- ja jatkokursseja. Näitä kannattaa käyttää hyväkseen, sillä jo auttava kielen osaaminen helpottaa maahan sopeutumista ja auttaa saamaan vaihto-opiskelusta enemmän irti.

Puolan kielen opiskeluun Puolassa on monia vaihtoehtoja tarpeen mukaan. Yliopistojen ja korkeakoulujen yhteydessä toimii erityisiä Puolan kielen ja kulttuurin opetukseen keskittyneitä laitoksia (*Szkola Języka i Kultury Polskiej*). Vaihto- ja tutkinto-opiskelijoille soveltuvia lyhyitä kursseja on usein tarjolla myös oppilaitoksen puolesta. Nämä Puolan kielen ja kulttuurin kurssit ja *Survival Polish* -kurssit voivat olla maksullisia. Myös yksityisiä kielikouluja on runsaasti monissa kaupungeissa. Lisäksi kielenopetusta tarjoavat yksityishenkilöt, ilmoituksia löytyy ainakin sanomalehdistä. Puolaan työntekijänä muuttavan lapsilla ja muilla oppivelvollisuuden alaisilla henkilöillä on oikeus ilmaiseen puolan kielen opetukseen.

Erasmus-opiskelijaksi haettaessa voi omasta oppilaitoksesta kysyä mahdollisuudesta osallistua Puolassa erityisille Erasmus-opiskelijoiden kielikursseille (*Erasmus Intensive Language Courses, EILC*).

Yleensä kurssien kesto on 2–8 viikkoa ja niitä on eri tasoisille puolan kielen osaajille. Kursseja järjestetään heinä–syyskuussa ennen syyslukukauden alkua sekä tammi–helmikuussa ennen kevät-lukukauden alkua. Näille kursseille hakeutuville voidaan myöntää ylimääräisiä apurahoja. Myös puolan kielen kesäkursseja on tarjolla suurimmissa yliopistoissa.

Erityisesti puolan kielellä tapahtuvaan tutkinto-opiskeluun valmentavia kielikursseja ja opintoja on tarjolla ainakin suurimmissa yliopistoissa. Ulkomaalainen voi osallistua korkeakouluopintoihin valmentaville kurssille sellaisessa oppilaitoksessa, joka on saanut Puolan opetus- ja urheiluministeriön (*MENiS*) hyväksynnän ko. kurssin järjestämiseen. Maksullista (3000–4000 €/lukuvuosi) ja koulutusaloittain suuntautunutta opetusta on tarjolla ainakin suurimmissa yliopistoissa. Opinnot kestävät yleensä yhden lukuvuoden (9 kk). Kursseja ovat tarjonneet mm. yliopistot Łódzissa, Poznanissa, Krakovassa, Lublinissa ja Varsovassa.

3 Opiskelijana Puolassa

3.1 Korkeakouluopinnot

Kaksiportainen (*bachelor/master*) korkea-asteen koulutusrakenne on Puolassa toiminut vuodesta 1990 lähtien. Korkeakouluilla on kuitenkin hyvin autonominen asema, joten alemmat tutkinnot ovat yleistyneet asteittain. Puolalaiset korkea-asteen oppilaitokset tarjoavat vaihtelevasti seuraavia koulutusohjelmia:

- studia magisterskie (ylempään korkeakoulututkintoon johtavat yhtenäiset opinnot)
- studia zawodowe/licencjackie (alempaan korkeakoulututkintoon johtavat opinnot)
- studia magisterskie uzupełniające (täydentävät magister-opinnot)

Yllä mainittuja opintoja voidaan yleensä suorittaa päiväopintoina (*studia dzienne*), iltaopintoina (*studia wieczorowe*), viikonloppuopintoina (*studia zaoczne, extra-mural*) tai etäopintoina (*studia eksternistyczne*).

Opiskelija saa tavallisesti oppilaitokseen hyväksymisen jälkeen opiskelijakortin (*legitymacja studentka*), indeksin (*indeks*) ja terveyskortin (*książeczka zdrowia*). Opiskelijakortin myöntää laitos ja voimassaolevassa kortissa tulee olla kyseisen lukukauden leima. Indeksiksi taas on pieni kuvallinen kirjanen, johon opintosuoritukset merkitään. Terveyskortilla sairausvakuutuksen haltija saa hoidon opiskelijaterveydenhuollossa.

30-viikkoinen lukuvuosi alkaa lokakuun alussa ja päättyy kesäkuun lopussa. Usein melko koulu- maista opetusta on noin 30 tuntia viikossa. Pakollisten opintojen lisäksi on mahdollista ottaa valinnaisia opintoja muista oppiaineista, mutta opiskelusäännökset määrittelevät koulutusohjelmien minimivaatimukset. Kesätauosta yksi kuukausi käytetään usein käytännön harjoitteluun. Lomajaksoja on kesätauon lisäksi kaksi viikkoa helmikuun alussa ja lyhyet lomat joulun ja pääsiäisen tienoilla.

Tentit ovat kirjallisia tai suullisia. Osaamista kartoittavat tentit voivat myös olla harjoitustöitä tai ryhmätöitä. Lukukauden lopussa opiskelijan tulee olla läpäissyt kaikki pakolliset kurssit ja saada vähintään tyydyttävä (*dostateczny*) arvosana loppotentistä. Jos ei pääse edes uusintakuulustelusta läpi, voi joutua opiskelemaan koko lukuvuoden uusiksi. Yleensä päättökoe koostuu kahdesta osasta: ensin testataan oppiaineen koulutusohjelman osaaminen ja sitten puolustetaan tutkielmaa (*praca magisterskie*) tai tehdään harjoitustyö (ei lääketieteessä).

3.2 Oppilaskunnat ja opiskelijayhdistykset

Tutkinto-opiskelijat kuuluvat yleensä oppilaskuntiin (*samorząd studentów* tai *parlament studentów*), joiden kautta opiskelijoilla on edustajansa yliopiston ja tiedekuntien hallinnossa. Oppilaskunnat ajavat opiskelijoiden asiaa vaikuttamalla yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja ne ovat korkeakoulun johdon (*rektor, senate*) kanssa vastuussa opiskelijoille jaettavista sosiaalisista tuista. Vaihto-opiskelijan kannalta merkittävintä lienee se, että oppilaskunnat vastaavat usein opiskelija-asuntolapaikkojen hallinnasta ja ne pyrkivät myös ylläpitämään opiskelijaelämää järjestämällä erilaisia tapahtumia. Joillakin on myös pääsykokeisiin tai lukukauteen valmentavaa toimintaa/kursseja.

Puolalaisissa korkeakouluissa toimii paljon opiskelijayhdistyksiä harrastus- ja urheilukerhoista kuoroihin ja kansainvälisten opiskelijajärjestöjen paikallisosastoihin (mm. AIESEC, AEGEE, Erasmus Student Network, ELSA). Yhdistykset toimivat usein korkeakoulun oppilaskuntien yhteydessä ja yleensä oppilaitosten omat www-sivut tarjoavat hyvin tietoa ja linkkejä liittyen opiskelijaelämään. Korba.pl (<http://www.korba.pl>) on puolalainen opiskelijaportaali, jossa on kaikenlaista tietoa opiskelijaelämästä.

3.3 Opiskelija- ja nuorisolennukset

Parhaiten alennuksia saa puolalaisen korkeakoulun valokuvallisella opiskelijakortilla. Sellaisen saavat yleensä myös vaihto-opiskelijat. Jotta kortti on voimassa, tulee siinä olla korkeakoulun leimat, jotka ovat voimassa lukukausittain 1.10.–31.3. ja 1.4.–30.9. Kortti oikeuttaa yliopistokirjastojen käyttöön, alennettuihin (*ulgowy*) kaupunkitaksoihin julkisissa kulkuvälineissä ja alle 26-vuotiaille alennettuihin junalippuihin. Suurimmat alennukset koskevat usein liikkumista kaupungin sisällä sekä maanlaajuisesti busseilla ja junilla. Alennuksia saa hyvin myös kulttuuripalveluista. Jatko-opiskelijoilla ei yleensä ole vastaavia alennuksia.

Myös kansainvälisillä maksullisilla opiskelijakorteilla saa alennuksia ainakin 26. ikävuoteen saakka. Euro<26 –nuorisokortilla (<http://www.euro26.pl>) saa Puolassa tyypillisesti 5–20% alennuksen ostoista tai palveluista noin neljässä tuhannessa etuja tarjoavassa paikassa. Etuja saa mm. laiva-yhteyksistä, kulttuuripalveluista sekä joistakin paikallisliikenteen yhteyksistä. Myös ISIC-kortilla täysipäiväiset opiskelijat saavat tyypillisesti 5–20 % alennuksia, joskus 50–100 %. Alennukset kannattaa tarkistaa Internetistä (<http://www.almatur.pl> tai <http://www.kilroytravels.fi>). Opiskelijakortin oikeuttamat alennukset matkalipuissa koskevat usein vain alle 26-vuotiaita, vaikka kortilla sinänsä ei ikärajaa olisikaan.

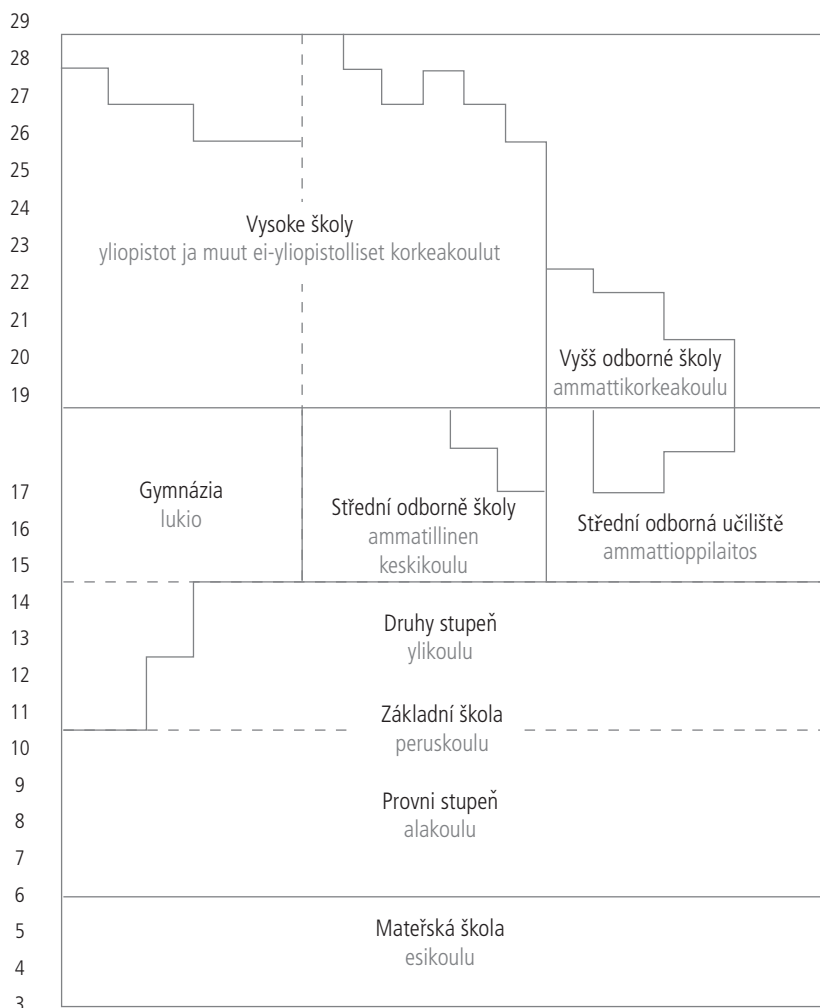
3.4 Opiskelukustannukset Puolassa

Puolan lakien mukaan julkisen sektorin opetus on maksutonta. Yksityisissä korkeakouluissa opiskelu on aina maksullista. Puolan EU-jäsenyyden myötä suomalaisten opiskelumaksut ovat periaatteessa samat kuin puolalaisilla opiskelijoilla.

EU-kansalainen ja hänen perheensä voivat opiskella puolalaisessa korkeakoulussa vapaasti, jos hänellä/heillä on opiskelu- ja elinkustannukset kattava toimeentulo. Julkisissa korkeakouluissa päiväopinnot ovat maksuttomia, mutta myös näissä maksullisten ilta- ja viikonloppuopintojen (1000–4000 PLN/lukukausi) tarjonta on ollut kasvussa. Yksityisissä ja julkisissa korkeakouluissa maksut vaihtelevat myös sen mukaan, kuinka suosittu koulutusala on. Erityisesti tämä koskee laki- ja kauppatieteellisiä koulutusohjelmia. Korkeakoulut voivat myös periä maksuja pääsykokeisiin osallistuvilta sekä kurssien uusintakuulusteluista. Itse hakuprosessissa kuluja muodostuu todistusten käännettämisestä ja tunnustamisprosessista. Myös mahdolliset kielikurssit voivat olla maksullisia.

Ulkomaalaisten erityismaksulliset korkeakouluopinnot maksavat lukuvuotta kohden lain mukaan minimissään 2000 €, yleensä 4000–5000 € ja kalleimmillaan lääketieteen englanninkielisissä ohjelmissa 8000–9000 €. Yleensä peritään myös 200 euron rekisteröitymismaksu. Puolalaisilla sukujuurilla maksuista saa 30% alennuksen.

Tšekín tasavallan koulutusjärjestelmä

Lähde: <http://www.eurydice.org>

Opiskelu Tšekin tasavallassa

4 Tšekin tasavallan koulutusjärjestelmä

Tšekin koulutusjärjestelmä jakaantuu esikouluun (*materška škola*), peruskouluun (*základní škola*), toisen asteen koulutukseen ja korkea-asteen koulutukseen. Tšekin tasavallassa oppivelvollisuus kestää yhdeksän vuotta ja se koskee yleensä 6–5-vuotiaita lapsia.

4.1 Ensimmäisen asteen koulutus

Esikoulu (*materška škola*) on osa koulutusjärjestelmää. Opetus on suunnattu 3–6-vuotiaille. Vaikka esiopetukseen osallistuminen ei ole pakollista, sen piiriin kuuluu n. 86 % ikäluokasta. Esikouluja hallinnoivat kunnat, joten valtaosa kouluista on maksuttomia.

Tšekissä on ollut oppivelvollisuus jo vuodesta 1774 alkaen. Oppivelvollisuus suoritetaan enimmäkseen yhdeksänvuotisessa peruskoulussa (*základní škola*). Koulupiirit on määritelty, mutta koulun voi valita vapaasti. Peruskoulussa opettajat arvioivat oppilaita kirjallisten ja suullisten suoritusten perusteella. Arvioinnista annetaan yhteenveto kunkin lukukauden lopussa.

4.2 Toisen asteen koulutus

Pakollisen oppivelvollisuuden jälkeinen, toisen asteen koulutus kattaa nuorten ammatillisen valmistamisen ja koulutuksen ennen heidän siirtymistään työelämään tai korkeakouluopintoihin. Toisen asteen koulutukseen pääsyaatimuksena on oppivelvollisuuskoulun menestyksellinen suorittaminen, pääsyaatimusten täyttäminen ja pääsykokeen läpäiseminen. Toisen asteen koulutus järjestetään tavallisesti päiväopetuksena tai työn ohella annettavana opetuksena. Työn ohella annettavan opetuksen sisältö on sama kuin päiväopetuksessa, mutta opiskelu-aika on yleensä pidempi. Toisen asteen koulutus on Tšekin tasavallassa maksutonta.

Toisen asteen kouluja ovat lukiot (*gymnázium*), ammatilliset keskikoulut (*střední odborná škola*) ja teknilliset oppilaitokset tai ammattioppilaitokset (*střední odborná učiliště*). Lukio on toisen asteen yleissivistävä oppilaitos ja se on nimetty keskieurooppalaisen perinteen mukaisesti. Koulutus kestää neljä vuotta ja lukion lopussa opiskelijat suorittavat päättökokeen. Ammatillinen keskikoulu valmistaa puolestaan ammattiin, mutta lukion tavoin opintojen päätteeksi suoritetaan ylempään toisen asteen päättötutkinto (*maturitní zkouška*).

Ammattioppilaitokset tarjoavat koulutusta ammatillista pätevyitymistä vaativilla aloilla. Opinnot ammatillisissa oppilaitoksissa kestävät tavallisesti 2–3 vuotta. Opintojen päätteeksi opiskelijat saavat ammatillisen päättötutkinnon tai oppisopimustodistuksen. Näissä opinnoissa käytännön harjoittelu kattaa noin puolet opinnoista ja tähtää käytännön ammattitaidon hankkimiseen. Joidenkin tiettyjen

ammattillisten koulutusalojen opinnot kestävät jopa neljä vuotta. Pitkäaikaisia opintoja järjestetään toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa ja opintojen päätteeksi opiskelijat suorittavat usein ylemmän toisen asteen päättötutkinnon.

4.3 Korkea-asteen koulutus

Korkeakoulutusta Tšekin tasavallassa antavat yliopistot ja ei-yliopistolliset korkeakoulut. Molemmat voivat olla joko yksityisiä tai valtion omistamia, julkisia instituutioita. Suurin osa entisistä valtion korkeakouluista on saanut julkisen korkeakoulun (*veřejná vysoká škola*) aseman ja samanaikaisesti rinnalle syntyy useita yksityisiä korkeakouluja (*soukromá vysoká škola*). Ei-yliopistolliset korkeakoulut tarjoavat useimmiten vain kandidaatintason (*bakalář*), eli alempaan korkeakoulututkintoon johtavia opintoja. Mikäli oppilaitos on akkreditoitu, se voi luvanvaraisesti järjestää myös maisteri-tason (*magister*) opetusta. Tohtorinkoulutukseen tähtäävät opinnot voi suorittaa ainoastaan yliopistollisissa oppilaitoksissa.

Kandidaatintutkinto on yleisin tarjolla oleva tutkinto yksityisissä korkeakouluissa. Noin 3–4 vuodessa suoritettava kandidaatintutkinto suuntautuu yleensä valmistamaan ammatinharjoittamiseen ja maisteriopintoihin. Maisteriohjelmien tavoitteena on nykytieteen tasoisen teoreettisen tiedon hankkiminen. Maisterintutkinto suoritetaan yleensä kandidaatintutkinnon jatkeena ja silloin siihen menee noin 1–3 vuotta. Joissain tapauksissa (kun maisterinohjelma ei ole liitetty kandidaatintutkinnon jatkeeksi) on opiskeluaika pidempi, 4–6 vuotta.

Ammatillista korkeakoulutusta tarjotaan ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulu (*vyšší odborná škola*) tarjoaa pätevyuden sellaisiin vaativiin teknisiin ammatteihin, joihin ei edellytetä yliopistotutkintoa. Ammattikorkeakoulujen opinnot kestävät kahdesta noin kolmeen ja puoleen vuoteen. Ammattikorkeakouluista valmistuvat saavat arvonimen diplomiasiantuntija (*diplomovaný specialista - DiS*). Myös ammattikorkeakouluissa voi olla lukukausimaksuja. Konservatoriot ovat erityisiä taidealan ammatillisia korkeakouluja, joissa koulutus on ammattikorkeakoulutasoista (*vyšší odborné vzdělání*) ja opintojen päätteeksi suoritetaan *absolutorium*-päätötkoe.

4.4 Jatko-opiskelu

Maisterintutkinnon jälkeen voi jatkaa noin kolme vuotta kestävään tohtorin koulutusohjelmaan, jonka painopisteenä on itsenäinen tieteellinen tai luova tutkimus.

Maisterin arvon saamisen jälkeen on mahdollista suorittaa saman alan valtiollinen jatkotutkinto (*státní rigorózní zkouška*), jonka osana on väitöskirjan (*rigorózní práce*) puolustaminen. Myönnettävä arvo on asianomaisen alan tohtori (JUDr., PhDr., RNDr., PharmDr., ThDr., katolisen teologian alalla lisensiaatti ThLic.). Tämä arvo mainitaan aina nimen edellä.

Tohtoriohjelman päättää valtiollinen tohtorintutkinto (*státní doktorská zkouška*) ja väitöskirjan (*disertační práce*) puolustaminen. Kokeiden hyväksytyt suorittaminen johtaa tohtorin oppiarvoon (doktor, Ph.D.). Teologian alalla oppiarvo merkitään TH.D. Molemmat arvot mainitaan nimen perässä.

5 Opiskelemaan hakeminen Tšekin tasavallan korkea-asteen oppilaitoksiin

5.1 Pääsyaatimukset

Vähimmäispääsyaatimuksena Tšekin yliopistoihin on valmistuminen toisen asteen oppilaitoksesta tai toisen asteen päättötutkinto (*maturita*). Maisteri- tai tohtoriohjelmiin hyväksymisen ehtona on valmistuminen asiaankuuluvasta alemman tason koulutusohjelmasta, joko *bachelor*-tason tai *master*-tason opinnoista. Korkeakoulut päättävät itse sisänotettavien opiskelijoiden määrästä ja tarkemmista pääsyaatimuksista (*přijímací řízení*). Yliopistoissa järjestetään pääsyaatimukset (*přijímací zkouška*), jonka sisällöstä kukin korkeakoulu tai tiedekunta päättää itsenäisesti. Pääsyaatimukset voi olla kirjallinen, suullinen tai molempia. Esimerkiksi taidekorkeakouluissa pääsyaatimukset muodostuu taiteellisesta osuudesta sekä kirjallisesta että suullisesta kokeesta. Joillakin vähemmän suosituilla aloilla ei pääsyaatimukset järjestetä välttämättä ollenkaan.

Tiedekunnat tai oppilaitoksen johto päättää, kuinka paljon opiskelijoita hyväksytään vuosittain ja millä vaatimustasolla. Hakijat voivat hakea useisiin tiedekuntiin (*fakulta*). Jos pääsyaatimukset täyttäviä hakijoita on enemmän kuin vapaita paikkoja, ratkaisee valinnan hakijoiden paremmuusjärjestys. Pääsyaatimukset ovat samat niin Tšekin tasavallan kuin muidenkin maiden kansalaisille.

5.2 Hakumenettely

Hakumenettelyt Tšekin korkeakouluihin vaihtelevat oppilaitoksittain. Sen vuoksi on syytä ottaa yhteyttä suoraan oppilaitokseen ja selvittää tarvittavat menettelyt. Korkeakoulujen www-sivuilta ja tiedekunnan kansainvälisten asiain toimistosta löytyy tietoa hakumenettelyistä ja pääsyaatimuksista. Varsinainen hakulomake ja tiedot liitteeksi tarvittavista muista asiakirjoista on saatavilla yleensä korkeakoulujen www-sivuilta tai tiedekuntien kansainvälisten asiain toimistosta.

Esimerkki hakemuksen liitteeksi tulevista dokumenteista:

- CV eli ansioluettelo
- Toisen asteen päättötodistus eli ylioppilastodistus
- Englannin tai muun opiskeltavan kielen todistus (tarvittaessa)
- Kopio passista
- Kaksi (passi)valokuvaa

5.3 Tšekin kielen opinnot

Tšekin tasavalta ei ehkä tyypillisesti ole maa, jonne lähdetään vaihto-opiskelijaksi kartuttamaan kielitaitoa, mutta siitä huolimatta kielen alkeisiin tutustuminen on hyödyllistä ennen lähtöä. Tšekkiä voi opiskella Helsingin yliopistossa (Slavistiikan ja baltologian laitos, alkeiskurssi järjestetään joka toinen vuosi), Tampereen yliopistossa (Kieli- ja käännöstieteiden laitos, periodiopetusta) ja satunnaisesti työväen- ja kansalaisopistoissa sekä kesäyliopistoissa. Itseopiskelun apuna voi käyttää Helena Lehečková'n Tšekkiä suomalaisille (Finn Lectura) -oppikirjaa.

Kaarlen yliopisto Prahassa järjestää Kieli- ja valmistavien opintojen laitoksella (*Ústav jazykové a odborné přípravy*, <http://www.ujop.cuni.cz>) kursseja ulkomaalaisille, jotka ovat kiinnostuneita opiskelusta Tšekin korkeakouluissa. Näiden lisäksi laitos järjestää tšekin kielen kesäkursseja.

6 Opiskelijana Tšekin tasavallassa

6.1 Opiskelukustannukset

Korkeakoululain (111/1998 Sb.) mukaan koulutus julkisissa korkeakouluissa on maksutonta. Tähän sääntöön on kuitenkin olemassa jokunen poikkeus opiskelujen viivästymisten tai muiden ylimääräisten opintojen osalta. Keskustelu lain muutostarpeesta on verrattain vilkasta ja on todennäköistä, että lakia tullaan uudistamaan. Korkeakoulut voivat kerätä maksuja hakuprosessin yhteydessä, opiskeluajan venyessä yli asetettujen rajojen ja lisätutkintoja suoritettaessa. Julkiset korkeakoulut voivat itse määrittää vieraskielisten opinto-ohjelmien maksut. Yksityiset korkeakoulut määrittävät maksunsa säännöissään.

Nykyisten säännösten mukaan ulkomaalaisten opiskelijoiden, jotka opiskelevat tšekin kielellä, ei tarvitse maksaa opinnoistaan julkisissa korkeakouluissa. Tähän sääntöön ollaan todennäköisesti tekemässä muutoksia tulevaisuudessa. Mikäli ulkomaiset opiskelijat opiskelevat vieraskielisissä koulutusohjelmissa, joutuvat he maksamaan oppilaitoksen vaatimat lukukausi- ja opiskelumaksut.

6.2 Lukuvuosi

Korkeakoulut määrittävät lukuvuoden alun itse. Yleensä lukuvuosi (*akademický rok*) alkaa syyskuun alussa. Akateeminen vuosi on jaettu kahteen lukukauteen: talvilukukauteen (*zimní semestr*) ja kesälukukauteen (*letní semestr*). Lukukausien lopussa on yleensä viiden viikon mittainen koekausi (*zkouškové období*), jonka aikana ei ole opetusta. Yliopistoissa koekausi sijoittuu yleensä tammihelmikuulle ja touko–kesäkuulle.

6.3 Opinto-ohjelmat

Korkeakoulut valmistelevat opetusohjelmat ja tarjoavat niitä hyväksyttäväksi (akkreditointi). Hallitus asettaa tätä varten komission (*akreditační komise*), jonka jäseninä on merkittäviä professoreita ja tiedemiehiä. Hyväksymisen yhteydessä se päättää myös akateemisten tuttelien myöntämisoikeudesta ja hyväksyy opintojen sisällön ja muodon. Kandidaatin- ja maisteritason ohjelmissa opetus perustuu luentoihin ja seminaariharjoituksiin. Luennoille osallistuminen ei yleensä ole opiskelijoille pakollista, mutta harjoituksiin on pakko osallistua.

Vaihto-opiskelijoille on useimmissa kouluissa ja tiedekunnissa omia kursseja tai muuten englanniksi järjestettyä opetusta. Aina näin ei kuitenkaan ole ja asia kannattaa varmistaa oppilaitoksesta ennakkoon. Useimmat korkeakoulut tarjoavat myös tšekin kielen alkeiskursseja. Vaihto-opiskelijoille suunnattujen kurssien vaatimukset ovat usein joustavia.

Tšekin kieltä osaavat voivat myös osallistua tšekinkieliseen opetukseen. Pääsääntöisesti luennot ovat kaikille opiskelijoille avoimia, seminaarien suhteen asia kannattaa varmistaa opettajalta. Tietoa opetuksesta saa parhaiten koulujen ja laitosten ilmoitustauluilta ja www-sivuilta, tarkat tiedot kunkin lukukauden opetuksesta (*rozvrh*) julkaistaan yleensä kuitenkin vasta juuri ennen lukukauden alkua. Opintoneuvontaa antavat vastaanottavan laitoksen henkilökunta ja yliopistojen ja tiedekuntien kansainväliset osastot (*zahraniční oddělení*).

6.4 Opintojen arviointi

Koejärjestelyitä on erilaisia riippuen kouluista ja opiskelualoista. Joissain tapauksissa kokeet suoritetaan kunkin lukukauden lopussa, toisinaan taas vasta suurempien opintokokonaisuuksien päätteeksi. Arvostelussa käytetään pääasiassa kolmeportaista asteikkoa, joissain kouluissa käytetään opintopistejärjestelmää.

Kandidaattiohjelman päätteeksi suoritetaan valtiollinen tutkinto (*státní závěrečná zkouška*) ja puolustetaan kandidaatintyötä (*bakalářská práce*). Loppututkinnon suorittaneille myönnetään kandidaatin (*bakalář*, Bc.) tai taiteiden kandidaatin (*bakalář umění*, BcA.) oppiarvo.

Maisteriohjelman päätteeksi suoritetaan myös valtiollinen tutkinto ja puolustetaan diplomityötä (*diplomová práce*). Loppututkinnon suorittaneet saavat maisterin (*magistr*, Mgr.), taiteiden maisterin (*magistr umění*, MgA.), insinöörin (*inženýr*, Ing.) tai arkkitehti-insinöörin (*inženýr architekt*, Ing. arch.) oppiarvon. Poikkeuksena lääketieteen (*lékařství*), eläinlääketieteen (*veterinární lékařství*) ja hygienian (*hygiena*) opiskelijat, joiden opintojen päätteeksi suoritetaan valtiollinen väitöstutkinto (*státní rigorózní zkouška*) ja joille myönnetään lääketieteen tohtorin (*doktor medicíny*, MUDr.) tai eläinlääketieteen tohtorin (*doktor veterinární medicíny*, MVDr.) oppiarvo. Kaikki yllämainitut arvot mainitaan nimen edellä.

6.5 Opiskelija-alennukset

Opiskelijat saavat alennuksia julkisessa liikenteessä, aterioista opiskelijaruokaloissa ja -kahviloissa sekä asumisesta opiskelija-asuntoloissa. Valtion tukien ansiosta ateriat opiskelijaruokaloissa, kuten myös asuminen opiskelija-asuntoloissa tai muissa koulujen tarjoamissa tiloissa ovat alennettuja. Opiskelijoille myönnetään alennuksia myös mm. elokuvateattereihin, museoihin, konsertteihin sekä ostoksiin joissakin kirjakaupoissa. Oppikirjat opiskelijat maksavat itse. Varsinaista opiskelijakorttia ei yleensä ole, vaan todistuksena esitetään opintokirja (*index*) tai kansainvälinen opiskelijakortti (esim. ISIC).

Opiskelu Unkarissa

7 Unkarin koulutusjärjestelmä

Unkarin julkista koulutusta ylläpitää valtio. Valtio takaa ilmaisen ja pakollisen ensimmäisen asteen koulutuksen omien organisaatioidensa ja paikallishallinnon välityksellä.

7.1 Ensimmäisen ja alemman toisen asteen koulutus

Esikoulu (*Óvoda*) on tarkoitettu 3–6-vuotiaille lapsille. Esikoulu on vapaaehtoinen viimeistä pakollista vuotta lukuun ottamatta: esikoulun viimeinen luokka on kouluun valmistava ja siihen osallistutaan 5–6-vuotiaana. Esiopetuksesta vastaavat kunnallishallinnot, joiden vastuulle kuuluu tarjota alueen lapsille ilmaista esiopetusta. Unkarissa on myös yksityisiä esikouluja, jotka ovat yleensä maksullisia.

Peruskouluun (*Általános iskola*) on pääsyvaatimuksena todistus esiopetukseen osallistumisesta. Peruskoulun ensimmäinen jakso kestää neljä vuotta (6–10-vuotiaat) ja toinen jakso neljästä kuuteen vuotta (10–14/16-vuotiaat). Peruskoulun ensimmäisinä vuosina annetaan perusopetusta, luokkaopetusta, peruslukutaidon opetusta, matematiikkaa, luonnon ja yhteiskuntatieteiden opetusta, laulua, liikuntaa ja taidekasvatusta. Neljännen luokan lopussa annetaan todistus, jonka perusteella oppilaat voivat siirtyä ylemmälle perusasteelle, joka on yhteinen ensimmäisen ja alemman toisen asteen järjestelmä. Ylemmän perusasteen opintoja voi suorittaa yleissivistävän koulun yläasteella, kahdeksanvuotisen yleissivistävän toisen asteen ohjelman luokalla tai kuusivuotisen ohjelman luokalla.

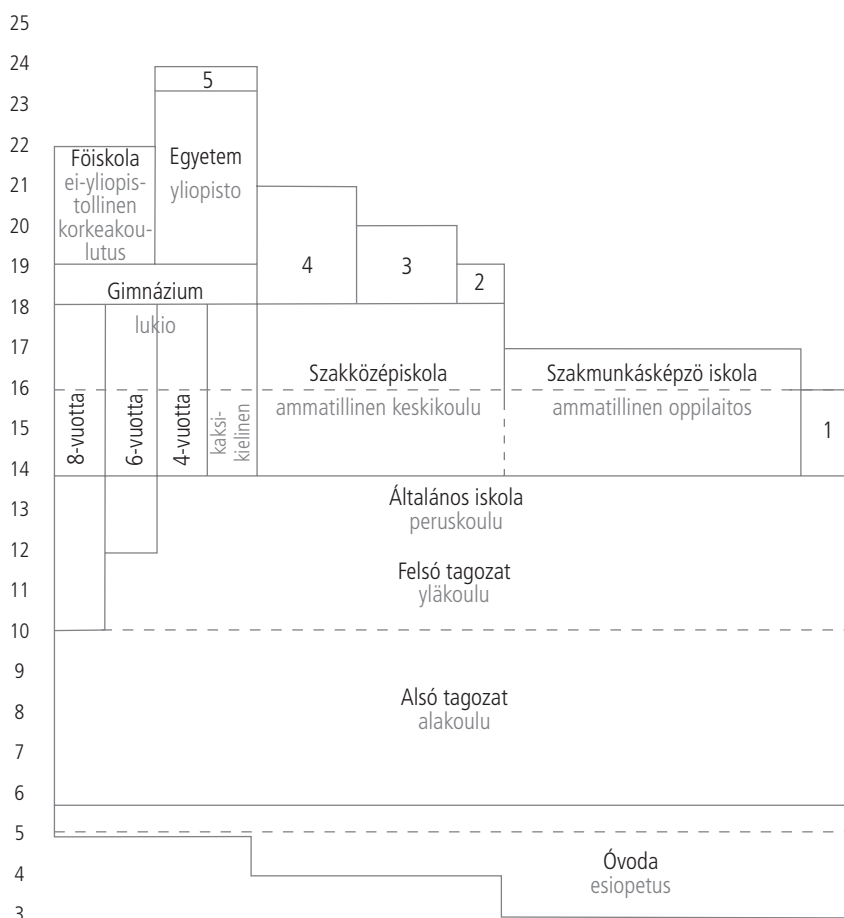
Opetus on maksutonta koko oppivelvollisuuden ajan, mutta oppilas joutuu maksamaan itse kaikki muut kulut, esimerkiksi oppikirjat ja ruokailun. Yksityisen sektorin ylläpitämät oppilaitokset voivat periä muitakin maksuja.

7.2 Yleissivistävä ja toisen asteen ammatillinen koulutus

Täytettyään 14 vuotta oppilaat voivat jatkaa koulutustaan jossakin ylemmän toisen asteen oppilaitoksessa: lukiossa, toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa tai muissa ammatillisissa koulutusohjelmissä. Unkarissa oppivelvollisuus kestää 18. ikävuoteen asti.

Uusien mallien mukaan jako peruskoulun ja lukion välillä voi olla myös 6+6 vuotta tai jopa 4+8 vuotta. Lukio ei kuitenkaan kestä 6 vuotta, vaan peruskoulun kaksi viimeistä luokkaa ja lukio käydään samassa laitoksessa ja tämä kaksi (4/6) vuotta ovat myös valmentavia luokkia lukioon. Nämä

Unkarin koulutusjärjestelmä

- 1 Szakiskola oppisopimuskoulu
- 2 Technicum teknillinen korkeakoulu
- 3 Accredited Higher Vocational Training Programme within the School System akkreditoitu ammatillinen korkeakouluopetus
- 4 Tanítóképző főiskola opettajakorkeakoulu (ala-aste)
- 5 Orvosi Egyetem

Lähde: <http://www.eurydice.org>

luokat ovat yleensä painottuneita esim. matematiikkaan, kieliin tai tietotekniikkaan. Useimmissa lukioissa (*gimnázium*) järjestetään pääsykoe.

Toisen asteen ammatillinen oppilaitos tai ammatillinen keskikoulu (*szakközépiskola*) kestää 4–5 vuotta (14–18/19-vuotiaat). Tämä koulutus valmistaa oppilaita ylioppilastutkintoon ja opetukseen sisältyy ammattiopintoihin valmentavia koulutusosuuksia. Ensimmäisinä vuosina ammatillukiossa oppilailla on luentoja yleisistä aineista sekä ammatillisen suuntautumisen kursseja. Ylemmillä luokilla tarjotaan sekä teoreettista että käytännönläheistä koulutusta opiskelijoiden valitsemilta aloilta. Lisäksi joissakin toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksista tarjotaan ainoastaan ammatillista koulutusta.

Ylemmän toisen asteen koulutusohjelmien päätteeksi opiskelijat osallistuvat valtakunnalliseen päättötutkintoon (*érettségi*). Päättötutkintotodistus (*érettségi bizonyítvány*) on pääsyvaatimus korkea-asteen opintoihin. Ammatilliset keskikoulut myöntävät lisäksi ammatillisen pätevyystodistuksen (*szakközépiskolai érettségi-képesítő bizonyítvány*).

Opinnot ammatillisissa oppilaitoksissa (*szakmunkásképző iskola, szakiskola*) kestävät kolme vuotta (14–16/17-vuotiaat). Ensimmäisillä luokilla opiskelijat käyvät läpi yleisiä oppiaineita sekä lisäksi opiskelevat syvempiä kursseja (jotka voivat olla teoriaa tai käytäntöä) tietyistä ammateista. Myöhemmin opiskelijat valmistautuvat ammatillisen pätevyystodistuksen saamiseen. Ammatilliset oppilaitokset myöntävät ainoastaan ammatillisen pätevyystodistuksen (*képesítő bizonyítvány*) ilman ylemmän toisen asteen päättötodistusta.

7.3 Korkea-asteen koulutus

7.3.1 Yliopistot ja muut korkea-asteen oppilaitokset

Korkeakoululaitos on ollut muutoksille altis v. 1367 lähtien, jolloin Unkarin kuningas Lajos I perusti ensimmäisen yliopiston Pécsiin. Unkarilainen korkeakouluopetus on varsin vertailukelpoista muun Euroopan korkeakouluopetuksen kanssa. Ehkä korkeatasoisinta opetus on ATK:n, lääketieteen, unkarin kielen ja matematiikan aloilla. Vuoden 1990 jälkeen korkeakoulussa opiskelevien määrä on noussut merkittävästi ja nykyään yksi kolmasosa toisen asteen opinnon päättäneistä hakeutuu korkeakouluihin.

Korkeakouluopetus on keskittynyt pitkälti Budapestiin, jossa suurin osa instituutioista ja valtion tärkeistä laitoksista sijaitsee. Budapestissä opiskelee 50 prosenttia kaikista maan korkeakouluopiskelijoista.

Korkea-asteen oppilaitoksia ovat yliopistot (*egyetem*), ei-yliopistolliset korkeakoulut (*főiskola*) sekä muut oppilaitokset, jotka tarjoavat akateemisesti tunnustettuja korkea-asteen ammatillisia koulutusohjelmia. Ei-yliopistollisten korkeakoulujen perustutkintoon valmistavat koulutusohjelmat kestävät

kolme vuotta, esim. kaupalliset alat, lastentarhanopettajan koulutus tai tekniset alat. Nelivuotiset perustutkintoon valmistavat koulutusohjelmat ovat esimerkiksi opettajankoulutusta, liikunnan, terveydenhuollon, taiteen ja musiikin korkeakoulutusta.

Ei-yliopistollisen korkeakoulun (*főiskola*) kolmi- tai nelivuotisen koulutusohjelman hyväksyttävästi suorittaneille opiskelijoille myönnetään korkeakoulun tutkintotodistus (vastaa kandidaatin, englanniksi B.A.:n/B.Sc:n tutkintoa *főiskolai oklevél*).

Yliopistot ja muut yliopistotason oppilaitokset myöntävät akateemisen tutkintotodistuksen (maisterin tutkinto, englanniksi M.A./M.Sc, *egyetemi oklevél*) opiskelijoille, jotka ovat suorittaneet hyväksyttävästi vähintään viisivuotisen koulutusohjelman (esim. tekniset tieteet, kauppa- ja taloustieteet jne.). Lääketieteellisen tiedekunnan opintojen kesto on 6 vuotta (tohtorin tutkinto: dr. med; dr. med. dent; dr. vet). Myös oikeustieteellisen loppututkinnon suorittanut saa tohtorin arvon (dr. jur.).

Tällä hetkellä Unkarin korkeakoulujen opiskelukäytäntöä ollaan muuttamassa entistä enemmän malliin 3+2 vuotta, eli ensin suoritetaan kandidaatin tutkinto (*főiskolai*) ja sen jälkeen haetaan erikseen suorittamaan maisterin tutkintoa (*egyetemi*). Unkarilaisissa korkeakouluissa on vuodesta 2002 lähtien noudatettu ECTS-järjestelmää (*European Credit Transfer System*) eli opintosuoritusten siirto- ja kertymisjärjestelmää, mikä helpottaa kotimaassa ja ulkomailla suoritettujen opintojen vertailemista. Järjestelmän avulla opintojen siirtäminen yliopistosta toiseen yksinkertaistuu.

Valtion korkeakoulujen lisäksi Unkarissa on yksityisiä ja kirkollisia korkeakouluja. Unkarin korkeakoulujärjestelmässä on monia aloja, joita voi opiskella englanniksi. Lisäksi muutamia aloja voi opiskella saksaksi ja muutamia myös ranskaksi. Kaikki ulkomaankielillä tarjottavat opintokokonaisuudet ja kurssit käyvät ilmi *Higher education programmes in foreign languages in Hungary* -nimisestä oppaasta, joka löytyy myös Internet osoitteesta: <http://www.om.hu/education>. Samasta osoitteesta löytyvät kaikki Unkarin korkeakoulujen yhteystiedot. Hyvä apu on myös ulkomaalaisille opiskelijoille suunnattu *User's Guide* (ranskaksi Mode D'Emploi), jonka on saatavilla Internet-osoitteessa <http://www.tpf.iif.hu/pages/en>.

7.3.2 Jatkokoulutus

Yliopistotutkinnon suoritettuaan opiskelija on jatko-opintokelpoinen. Tohtorinkoulutusohjelman mukaiset jatko-opinnot kestävät yleensä 3–4 vuotta. Ohjelmista käytetään yleisesti nimitystä Phd ja ohjelman suoritettuaan saa käyttää nimensä edessä tittelinä dr. Jatko-opintoja voi suorittaa kokopäivätoimisesti yliopiston ”palveluksessa” tai muun työn ohella.

8 Opiskelemaan hakeminen Unkarin korkea-asteen oppilaitoksiin

8.1 Pääsyaatimukset ja hakumenettely

Ylemmän toisen asteen päättötodistus tai ylioppilastutkinto on pääsyaatimuksena kaikkiin korkea-asteen oppilaitoksiin. Joihinkin koulutusohjelmiin on tiukemmat valintaperusteet ja muitakin pääsyaatimuksia, kuten vieraiden kielten tutkintotodistus.

Unkarilaisiin korkeakouluihin haetaan suoraan, sillä suurimmalla osalla korkeakouluista on oma pääsyaakoejärjestelmänsä. Pääsyaakoe koostuu suullisesta ja kirjallisesta kokeesta. Ulkomaisille opiskelijoille pääsyaakoetta ei tavallisesti järjestetä. Oppilaitosten pääsyaakriteerit vaihtelevat samoin kuin hakuprosessi. Paras keino varmistaa pääsyaatimukset ja hakuprosessi on olla yhteydessä suoraan korkeakouluun ja sen ulkomaisia opiskelijoita koordinoivaan yksikköön. Pääsyaatimuksena ulkomaalaisille on yleensä hyvät perustiedot siitä oppiaineesta, jota hakee opiskelemaan, ylioppilastodistus sekä opiskelukielen riittävä taito.

Internetissä *Országos Felsőoktatási Felvételi Irodan* (Valtakunnallinen korkeakoulujen pääsyaakoetoimisto) [www-sivuilta \(http://www.felvi.hu\)](http://www.felvi.hu), löytyvät kunkin unkarilaisen korkeakoulun hakuvaatimukset hakuprosesseineen englanniksi ja saksaksi, kuten myös tiedot määräaajoista ja lukukausimaksuista. Lisäksi toimisto antaa eri korkeakoulujen opetusohjelmien yhteyshenkilöiden yhteystiedot sekä lupaa vastata kysymyksiin (info@felvi.hu). Hakukaavakkeet saa korkeakoulusta tai heidän [www-sivuiltaan](http://www.felvi.hu).

Esimerkki hakemukseen tarvittavista dokumenteista (Eötvös Loránd -yliopiston englanninkielinen biologian opintokokonaisuus):

- virallisesti oikeaksi todistetut kopiot aiemmista opinnoista:
  - ylioppilastodistuksesta,
  - biologian, kemian, fysiikan ja matematiikan kurssitodistuksista (englanniksi)
  - englannin kielen taidosta (yo-todistus riittää), joihinkin vaaditaan kansainvälinen englannin kielen tutkinto
- Curriculum Vitae (1–2 sivua)
- 4 valokuvaa.

Jos hakijoita on paljon, parhaimmat valitaan. On tärkeää muistaa, että oleskelulupa täytyy hankkia ennen Unkariin menoa. Oleskelulupaa kysytään oppilaitokseen ilmoittautumisen yhteydessä.

8.2 Unkarin kielen opinnot

On suositeltavaa opiskella uncaria Unkarissa. Unkarilaisiin on helppo tutustua ja unkarilaiset opiskelijat ottavat ystäväkseen helposti suomalaisen ja auttavat tätä mielellään unkarin kielen opinnoissa. Unkarilaiseen elämään ja yhteiskuntaan pääsee kuitenkin osalliseksi valitettavasti vain unkarin kielen kautta. Toisaalta Budapestissä tulee varmasti toimeen pelkällä englannin kielelläkin.

Balassi Bálint Intézet (http://www.bbi.hu/bbi_en) on erittäin hyvä ja maineikas oppilaitos, jossa opetetaan uncaria monella eri tasolla ja jossa voi opiskella myös yliopistoon valmistavia aineita, Unkarin historiaa ja kulttuuria. Instituutti järjestää valtion valvomia ja hyväksymiä, virallisia unkarin kielen kielitutkintoja. Lisäksi Unkarin opetusministeriö tarjoaa eri pituisia stipendejä B.B.-instituutin kautta. B.B. tarjoaa eritasoisia kursseja myös kesäisin sekä järjestää online-opetusta. Muita suosittuja unkarin kielen kouluja Budapestissä ovat esimerkiksi *Idegen nyelvi Továbbképző Központ* (Vieraiden kielten jatkokoulutuskeskus, <http://www.itk.hu>), *Hungarian Language School* (<http://www.hls.hu/index2.html>) ja *Babilon Nyelvstúdió* (kielistudio, <http://www.babilon-nyelvstudio.hu>). Kielikoulujen tarkemmat yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta

Kaikki merkittävät Unkarissa toimivat kielikoulut löytyvät nykyään myös Internetistä, esimerkiksi osoitteesta: <http://nyelvoktatás.lap.hu> (tiedot unkariksi).

Myös kesäyliopistot tarjoavat unkarin kielen kursseja monella eri tasolla:

- Debrecenin kesäyliopisto (<http://www.nyariegyletem.hu>) on kesäyliopistoista ehkä merkittävin. Se järjestää monipuolista ja -tasoista opetusta (kulttuuriluentoja ym.) myös Budapestissä.
- Budapestin kesäyliopisto: ELTE, Summer University, Múzeum körút 4/A, katutaso, huone 41, H-1088 Budapest, Unkari, puh./faksi +36 1 485 5249.
- Pécsin yliopisto, International Studies Centre <http://www.isc.pte.hu>.
- Pázmány Péter -katolinen yo, <http://sumuni.btk.ppke.hu>.

Erasmus vaihto-opiskelijoille on myös tarjolla unkarinkielen opintoja ennen vaihtovuoden aloittamista. Kansallinen Erasmus- taho koordinoi kielikursseja (*Erasmus Intensive Language Courses, EILCs*), joita järjestetään ennen lukukauden alkamista eri korkeakouluissa. Kielikursseista kannattaa tiedustella oman oppilaitoksen kansainvälisten asiain toimistosta.

9 Opiskelijana Unkarissa

9.1 Opetuskieli

Unkarin kouluissa virallinen opetuskieli on unkari, mutta ylemmällä toisella asteella käytetään myös muita opetuskieliä. Useimmat opiskelijat (96,59 %) opiskelevat julkisen sektorin oppilaitoksissa, jotka ovat viranomaisten hallinnoimia ja ylläpitämiä. Yksityisen sektorin oppilaitokset ovat muiden tahojen perustamia ja ylläpitämiä ja saavat yli 50 prosenttia rahoituksestaan valtion viranomaisilta.

9.2 Lukuvuosi

Unkarin korkeakouluissa akateeminen vuosi koostuu kahdesta lukukaudesta. Syyslukukausi alkaa syyskuun alussa ja sisältää 14–15 viikkoa luentoja, seminaareja ja käytännön työskentelyä sekä kuuden viikon koekauden. Koekausi syyslukukaudella kestää joulukuun puolesta välistä tammi-kuun loppuun. Kevätlukukausi alkaa helmikuun ensimmäisellä viikolla ja kestää kesäkuun loppuun saakka, sisältäen koekauden lukukauden lopussa. Molempien lukukausien aikana yliopistot ja muut korkeakoulut voivat pitää yhden viikon lomaa.

9.3 Opiskelija-alennukset

Unkarissa opiskelevan kannattaa hankkia kansainvälinen opiskelijakortti (ISIC) ennen lähtöä. Kortti oikeuttaa alennuksiin junissa, museoissa, retkeilymajoissa ja kirjastojen jäsenyydessä. Unkarilaisen opiskelijakortin saa oppilaitoksesta ja se myönnetään yleensä vähintään vuoden Unkarissa opiskeleville opiskelijoille. Unkarilaisella opiskelijakortilla saa enemmän alennuksia: matkalippujen hinnoista –50% alennukset, alennuksia elokuvalippujen hinnoista jne.

9.4 Lukukausimaksut Unkarissa

Valtio rahoittaa korkeakouluopinnot aina ensimmäiseen tutkinnon loppuun saakka. Lisäkurssit opiskelija joutuu itse maksamaan. Kurssit saattavat olla päätoimisia, kirjeenvaihtoon perustuvia tai etäopintoina suoritettavia.

Esimerkkejä lukukausimaksuista:

maa- ja metsätalouden, taiteiden ja humanistinen ala	3 000–4 000 USD
taloustieteellinen ja teknilliset alat	2 500–4 000 USD
lääketieteen ala	4 000–5 000 USD
muut tieteet	2 000–3 000 USD

elinkustannukset	300–400 USD
asumiskustannukset	300–350 USD
eläinlääketieteellinen	6900 USD

Unkarinkieliset opinnot ovat aina halvempia. Unkarin liittyttyä EU:hun lukukausimaksujärjestelmä muuttui: maksut eivät saa olla EU maiden kansalaisille korkeammat kuin paikallisille asukkaille. Maksut ja muut käytännön asiat on syytä tarkistaa aina suoraan oppilaitoksesta.

Yleistä opiskelusta ulkomailla

10 Koko tutkinnon suorittaminen vai opiskelijavaihto?

10.1 Koko tutkinnon suorittaminen

Ulkomailla opiskelemaan lähtevä voi suorittaa ulkomailla joko koko tutkinnon tai osan kotimaaisesta tutkinnosta. Jos opiskelija lähtee suorittamaan koko tutkintoa, hänen on itse hankittava tiedot, etsittävä sopiva oppilaitos, haettava opiskelupaikka ja järjestettävä kaikki käytännön asiat. Koko tutkinnon suorittamista ulkomailla kannattaa valmistella huolella. Aikaa tiedonhakuun, opiskelupaikan hankkimiseen ja käytännön järjestelyihin on syytä varata vähintään vuosi.

10.2 Vaihtosopimukset ja vaihto-ohjelmat

Jos opiskelija suorittaa osan kotimaaisesta tutkinnosta ulkomailla, hän voi lähteä kohdemaahan joko vaihto-ohjelman kautta tai hankkimalla opiskelupaikan omatoimisesti. Tutkinnon osan suorittaminen ulkomailla edellyttää opiskelua jossakin korkeakoulussa tai oppilaitoksessa jo ennen lähtöä sekä palaamista suomalaisen oppilaitokseen. Vaihto-ohjelmissä korkeakoulut ja oppilaitokset ovat sopineet opiskelijavaihdosta ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa.

Oppilaitosten vaihtosopimuksista ja hakumenettelyistä kannattaa tiedustella oppilaitosten kansainvälisten asioiden yksiköistä. Opiskelijavaihdon periaatteena on, että ulkomailla suoritetut opinnot luetaan täysimääräisenä osaksi opiskelijan omaa tutkintoa. Vaihto-ohjelmiin osallistuvat saavat opintotuen lisäksi yleensä pienen apurahan. Opiskelijavaihtoon voi osallistua aikaisintaan toisena opiskeluvuotena.

Omatoimisesti ulkomailta lyhytaikaisen opiskelupaikan hankkivan täytyy hoitaa kaikki järjestelyt itse. Neuvoja kannattaa kysyä omasta oppilaitoksesta. Itse opiskelupaikan ulkomailta hankkineen on aina sovittava oman korkeakoulunsa laitoksen tai oppilaitoksensa kanssa etukäteen ulkomaanopintojen mahdollisesta hyväksilukemisesta osaksi tutkintoa. Opintokulujen kattamiseksi on mahdollista saada myös opintotukea.

10.2.1 Sokrates/Erasmus-ohjelma

Erasmus on Euroopan unionin Sokrates-koulutusohjelman korkeakouluja koskeva alaohjelma, johon voivat osallistua kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä niiden opiskelijat ja opetushenkilökunta. Ohjelma kattaa kaikki korkea-asteen koulutusalat ja tutkintotasot.

Erasmus jakaantuu kolmeen toisiinsa liittyvään osaan:

- 1) korkeakoulujen eurooppalainen yhteistyö, johon sisältyvät mm. intensiivikurssit ja opetussuunnitelmahankkeet
- 2) opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan liikkuvuus
- 3) temaattiset verkostot

Erasmus-opiskelijavaihto kestää 3–12 kuukautta, ja opiskelujaksoon voi sisältyä tietyin ehdoin myös työharjoittelua. Vaihto-opiskelijoilta ei peritä lukukausimaksuja kohdekorkeakoulussa, ja suoritettavat opinnot sisällytetään täysimääräisesti omaan tutkintoon. Erasmus-yhteistyö perustuu korkeakoulujen solmimiin yhteistyösopimuksiin, ja korkeakoulut myös valitsevat vaihtoon lähtevät opiskelijat. Ohjelmaan hyväksytty opiskelija voi saada kotimaisen opintotuen lisäksi Erasmus-apurahan, joka lukuvuonna 2004–2005 on noin 400–1 700 euroa. Lisätietoja hakumenettelystä saa oman korkeakoulun Erasmus-yhdyshenkilöltä.

Suomalaisilla opiskelijoilla on mahdollisuus lähteä Erasmus-ohjelman kautta opiskelijavaihtoon myös Puolaan, Tšekin tasavaltaan tai Unkariin. Lukuvuonna 2002–2003 kaikkiaan noin 3 400 suomalaista opiskelijaa osallistui Erasmus-vaihtoon. Puolassa oli ohjelman kautta samana lukuvuonna 46, Tšekin tasavallassa 91 ja Unkarissa 119 suomalaisopiskelijaa.

10.3 Opintojen vastaavuus

Ulkomailla suoritettavien opintojen vastaavuutta kotimaisiin opintoihin kannattaa selvittää jo ennen ulkomaille lähtöä. Vastaavuutta joudutaan arvioimaan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Ulkomaanopinnot halutaan lukea osaksi suomalaista korkeakoulututkintoa.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut hakee jatko-opiskelupaikkaa suomalaisesta korkeakoulusta.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut haluaa virkakelpoisuuden Suomessa.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut hakee yksityisen sektorin työpaikkaa Suomessa ja haluaa tunnustansa suomalaisen viranomaisen lausunnon tai tunnustamispäätöksen.

10.3.1 Akateeminen tunnustaminen

Akateemisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomailla suoritetun tutkinnon tai opintosuoritusten hyväksilukemista ja niiden antaman jatko-opiskeluoikeuden tunnustamista. Akateemisesta tunnustamisesta vastaa Suomessa aina asianomainen oppilaitos.

Jos opiskelija on kirjoilla suomalaisessa korkeakoulussa, ulkomaisten opintosuoritusten hyväksilukemisesta päätetään kyseisessä korkeakoulussa. Virallista normistoa opintojen hyväksilukemisuudesta ei ole. Opiskelijan mahdollisuuksiin saada ulkomaiset opintojaksot osaksi omaa tutkintoaan vaikuttavat hänen aineyhdistelmänsä, opintojen vaihe ja painopiste.

Ennen ulkomaille lähtöä opiskelijan kannattaa laatia kohdekorkeakoulun opinto-oppaan avulla opintosuunnitelma, jonka perusteella omasta oppilaitoksesta voidaan antaa lausunto mahdollisista korvaavuuksista. Opiskelijavaihto-ohjelmissa edellytetään usein, että ulkomaiset opinnot hyväksytään osaksi opiskelijan omaa tutkintoa. Tällöin opiskelijan on liitettävä jo hakemukseen laitoksensa periaatteellinen hyväksyminen.

Suomalainen korkeakoulu päättää ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksymisestä myös siinä tapauksessa, että opiskelija hakee ko. korkeakoulusta jatko-opiskelupaikkaa. Ellei opiskelijan ulkomailla suorittama tutkinto korkeakoulun arvion mukaan vastaa suomalaista tutkintoa, korkeakoulu voi hylätä jatko-opiskeluhakemuksen tai määrätä opiskelijan täydentämään tutkintoaan ennen jatko-opintojen aloittamista.

Lisätietoja opintosuoritusten sisällyttämisestä osaksi suomalaista tutkintoa saa omasta oppilaitoksesta.

10.3.2 Ammatillinen tunnustaminen

Tutkintojen ammatillisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomaisen koulutuksen tuottaman ammatillisen kelpoisuuden ja pätevyuden tunnustamista. Menettely ammatillisessa tunnustamisessa vaihtelee sen mukaan, onko tutkinto suoritettu jossakin muussa EU- tai Eta-maassa vai EU- tai Eta-alueen ulkopuolella. EU/Eta-alueen ulkopuolella suoritetuista tutkinnoista voidaan rinnastaa vähintään kolmivuotisia korkeakoulututkintoja, EU/Eta-alueella suoritetuista tutkinnoista myös opistotutkintoja, joiden lukiopohjainen koulutus on kestänyt vähintään kolme vuotta.

Ulkomailla koulutuksensa suorittanut tarvitsee yleensä päätöksen tutkintonsa rinnastamisesta suomalaisen tutkintoon, jos hän haluaa kelpoisuuden julkiseen virkaan tai tehtävään, jonka kelpoisuusvaatimuksena on vähintään kolmivuotinen korkeakoulu- tai opistotutkinto.

Yksityisellä sektorilla työnantaja ratkaisee, millainen arvo ulkomailla suoritetulle tutkinnoille työnhakutilanteessa annetaan. Monet työnantajat pitävät todistusta ulkomailla suoritetusta tutkinnosta riittävänä osoituksena henkilön kelpoisuudesta tehtävään. Yksityisen sektorin työnantajat eivät tavallisesti vaadi rinnastuspäätöstä ulkomaisesta tutkinnosta.

Päätökset tutkinnon tunnustamisesta haetaan Opetushallitukselta. Päätös annetaan suomen tai ruotsin kielellä, ja siitä veloitetaan 168 euroa (vuonna 2004). Hakemuslomakkeita ohjeineen on saatavissa Opetushallituksen kirjaamosta (PL 380, 00530 Helsinki), puhelin (09) 774 775 sekä ammattikorkeakouluista, yliopistoista, työvoimatoimistoista ja Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tietopalvelusta. Hakulomake ja ohjeet löytyvät myös Opetushallituksen www-sivuilta <http://www.oph.fi>.

10.3.3 Oikeus ammatinharjoittamiseen

Oikeuden ammatinharjoittamiseen ulkomaisen tutkinnon perusteella myöntää sama viranomainen, joka myöntää ammatinharjoittamisoikeuden suomalaisen tutkinnon perusteella. Ammatinharjoittamisoikeuksia tai vastaavia myöntävät seuraavat tahot: Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (terveydenhuoltoala), maa- ja metsätalousministeriö (eläinlääkärit), Keskuskauppakamari (tilintarkastajat), Julkishallinnon ja talouden tilintarkastuslautakunta (julkishallinnon tilintarkastajat), Suomen asianajajaliitto (asianajajat) ja Merenkulkuhallitus (merenkulun ammatit).

10.3.4 Lausunnot ulkomailla suoritetuista ammatillisista tutkinnoista

Opetushallitus antaa pyynnöstä asiantuntijalausuntoja ulkomailla suoritetuista korkeakoulututkinnoista alemmista ammatillisista tutkinnoista. Lausunnoissa tutkintoja verrataan vastaaviin suomalaisiin tutkintoihin. Kyseessä on asiantuntija-arvio, joka ei anna virkakelpoisuutta. Opetushallituksen lausunnon hinta on joko 84 euroa + alv. tai 168 euroa + alv. (vuonna 2004) riippuen tarvittavan selvittelytyön määrästä. Lausuntoa haluava voi pyytää hakuohjeet Opetushallituksesta.

10.3.5 Kansainväliset tiedonvaihtoverkostot

Tutkintojen akateemista ja ammatillisesta tunnustamista helpottamaan on perustettu kaksi kansainvälistä tiedonvaihtoverkostoa: Euroopan komission koordinoima NARIC (*Network of National Academic Recognition Information Centres*) sekä Euroopan neuvoston ja UNESCO:n koordinoima ENIC (*European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility*). Verkostojen kansalliset yhteyspisteet välittävät oppilaitoksille ja yksityishenkilöille tietoja korkeasteen koulutusjärjestelmistä ja tutkinnoista. Suomessa ENIC/NARIC-yhteyspisteenä toimii Opetushallitus (recognition@oph.fi).

10.4 Tutkintotodistusta selkeyttäviä asiakirjoja

Europassi

Europassi on ammattiin opiskelevalle tarkoitettu asiakirja, jossa kuvataan opiskelijan koulutusta ja siihen sisältyvää eurooppalaista koulutusjaksoa. Europassi on olemassa EU- ja Eta-kielillä, ja se on samanmuotoisena käytössä kaikissa EU- ja Eta-maissa. Muodoltaan europassi on A5-kokoinen kirjanen.

Eurooppalainen koulutusjakso on ammatillinen opinto- tai harjoittelujakso, jonka opiskelija suorittaa toisessa EU/Eta-maassa. Jakson voi suorittaa oppilaitoksessa tai työnantajan palveluksessa, mutta siihen tulee aina sisältyä käytännön työtä. Kotimainen koulutuksen järjestäjä ja ulkomainen

oppilaitos tai työnantaja tekevät eurooppalaisesta koulutusjaksosta sopimuksen, jossa määritellään jakson kesto, tavoitteet, sisältö ja ohjaus. Opiskelija saa eurooppalaisesta koulutusjaksosta todistukseksi europassin.

Europassia voivat käyttää ammattiin opiskelevat koulutusmuodosta, koulutustasosta ja iästä riippumatta: se soveltuu oppisopimusopiskelijoille, oppilaitoksessa opiskeleville, korkeakoulututkintoa suorittaville, ammatillista tutkintoa suorittaville ja koulutustaan täydentäville. Europassia voi käyttää kaikenpituuisissa eurooppalaisissa koulutusjaksoissa, joihin sisältyy käytännön työtä. Jakson voi suorittaa työpaikassa tai oppilaitoksessa.

Oppilaitoksen kv-koordinaattori tilaa Europassin Opetushallituksesta. Europassin ja täyttöohjeet voi pyytää häneltä ennen eurooppalaiselle koulutusjaksolle lähtöä.

Eurooppalainen ansioluettelo

Eurooppalaisen ansioluettelon avulla voi koota tiedot koulutuksesta, työkokemuksesta, kielitaidosta ja muusta osaamisesta. Eurooppalainen ansioluettelopohja on olemassa kolmella EU- ja Eta-kielillä. Ansioluettelopohja, ohjeet ansioluettelon laatimiseksi sekä malliansioluetteloita eri kielillä löytyy Europassin verkkosivujen kautta.

Ammatillisen tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite

Jos on suorittanut ammatillisen tutkinnon, voi pyytää koulutuksen järjestäjältä tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitetun liitteen, *Certificate Supplementin*, jossa annetaan tiedot tutkinnosta ja sen antamasta ammattipätevyydestä. Liitettä voi käyttää yhdessä eurooppalaisen ansioluettelon ja Europassin kanssa töitä tai opiskelupaikkaa hakiessa ulkomailta. Suomalaisten ammatillisten perustutkintojen liitteet ovat saatavana suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi.

Korkeakoulututkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite

Jos on suorittanut korkeakoulututkinnon, voi omasta korkeakoulusta pyytää tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitetun liitteen, *Diploma Supplementin*. Liite on henkilökohtainen, ja siinä annetaan tietoa koulutuksestasi ja ammattipätevyydestäsi. Liitteeseen sisältyy Suomen koulutusjärjestelmän kuvaus. *Diploma Supplementia* käytetään laajasti Euroopassa ja joissakin Euroopan ulkopuolisissa maissa.

Lisätietoja europassista, tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitetuista liitteistä ja eurooppalaisesta ansioluettelomallista saa oman oppilaitoksen kv-koordinaattorilta tai Opetushallituksesta. europassi@oph.fi, <http://www.oph.fi/europassi>, puh. (09) 774 775

11 Opintojen rahoitus

11.1 Opintotuki ³

Opintotuki on varsinkin perustutkinto-opiskelijoiden tärkein rahoituslähde, sillä apurahoja ja stipendejä myönnetään pääasiassa jatko-opiskelijoille. Kelan opintotukikeskus voi myöntää opintotukea ulkomailla opiskeluun, jos opinnot sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon tai johtavat tutkinnon suorittamiseen valtiolisessä tai virallisesti hyväksytyssä oppilaitoksessa. Opintotukea ei myönnetä lukion vaihto-oppilaille, kielikursseilla opiskeluun eikä yliopistoihin pääsyyn valmentaviin opintoihin. Opintotukea voidaan myöntää ulkomaan myös työharjoittelujaksolle, jos harjoittelu luetaan hyväksi Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintotukea (lukuvuonna 2004–2005) on mahdollista saada enimmillään 799,81 euroa, josta opintorahan määrä on 259,01 euroa, asumislisä eräitä alhaisen vuokratason maita lukuun ottamatta 180,80 euroa ja valtion lainatakaus 360,00 euroa kuukaudessa.

Toistaiseksi Puola, Tšekin tasavalta ja Unkari määrittellään alhaisen vuokratason maiksi. Tämän vuoksi KELA myöntää asumislisää Puolassa ja Tšekin tasavallassa tapahtuviin opintoihin 75,68 euroa kuukaudessa ja Unkariin 109,32 euroa kuukaudessa. Jos opiskelija esittää selvityksen siitä, että häneltä perittävä vuokra on edellä mainittua euromäärää suurempi, asumislisä maksetaan vuokran suuruusena, kuitenkin enintään 180,80 euroa kuukaudessa.

Opintotuen määrä ulkomailla opiskelevalle:

- Tutkintoon johtavat korkeakouluopinnot tai ammatilliset opinnot ulkomailla: opintoraha kuten korkeakouluissa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus.
- Ammatilliseen koulutukseen liittyvä vähintään kahdeksan viikkoa kestävä vaihto-opiskelu ulkomailla: opintoraha kuten korkeakouluissa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus.
- Harjoittelu tai työssäoppiminen ulkomailla: opintoraha, kuten vastaavassa oppilaitoksessa kotimaassa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus
- Yleissivistävät opinnot ulkomailla: opintoraha kuten vastaavassa oppilaitoksessa kotimaassa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus

---

³ Lähde: KELA

Opintotukeen oikeuttavasta ajasta on voimassa samat enimmäistukisäännökset kuin kotimaisissa opinnoissa seuraavin poikkeuksin:

- Jos ulkomainen korkeakoulututkinto on laajuudeltaan tai kestoltaan suomalaista korkeakoulututkintoa suppeampi, opintotuki myönnetään opetusohjelman keston mukaan. Kela voi erityisestä syystä pidentää tukiaikaa enintään 5 kuukaudella.
- Jos ulkomaisen korkeakoulututkinnon opetusohjelman mukainen keskimääräinen kesto ylittää 55 kuukautta, tuen enimmäisaika on 70 kuukautta.

Opintotuki voidaan myöntää ulkomailla suoritettavaan tutkintoon Suomen sekä tietyin edellytyksin myös EU- tai Eta- maan kansalaisille, jos hänellä on ollut vakinainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana. Oleskelun ulkomailla on oltava tilapäistä ja lähinnä opiskelusta aiheutuvaa.

Jos opiskelija on kirjoilla suomalaisessa oppilaitoksessa, hän saa lisätietoja ulkomaan opintotuesta oman oppilaitoksensa opintotukilautakunnalta. Jos opiskelija ei ole kirjoilla suomalaisessa oppilaitoksessa, hän voi ottaa yhteyttä Kelan opintotukikeskukseen Jyväskylässä.

Ulkomailla tutkintoa suorittavan on toimitettava Kelaan joka lukuvuoden alussa läsnäolotodistus ja todistus edellisen lukuvuoden opintosuorituksista. Jos opiskelee ulkomailla yli vuoden, kuuluminen asumisperusteiseen sosiaaliturvan piiriin kannattaa tarkastaa Kelasta. Oikeutta Suomen sosiaaliturvaan tulee hakea erillisellä lomakkeella (Y38). Lisätietoja opintotuesta Kelan verkkosivuilta: <http://www.kela.fi> | opiskelijalle | ulkomailla opiskeleva tai Kelan julkaisusta *Tunne perusturvasi 5, Opintotuki*.

11.2 Apurahat

Perustutkinto-opiskelijalla ei ole juuri muuta mahdollisuutta rahoittaa opiskeluaan kuin opintotuki, koska suomalaiset apurahat ja stipendit on varattu lähinnä jatko-opiskelijoiden käyttöön. Joitakin mahdollisuuksia kuitenkin saattaa löytyä. Erilaiset säätiöt, rahastot ja järjestöt sekä kaupungit ja kunnat myöntävät korkeakouluissa opiskeleville apurahoja ja stipendejä, joiden suuruus, hakuaajat ja myöntämisperusteet vaihtelevat. Näistä stipendeistä saa tietoja Suomen ylioppilaskuntien liiton (SYL) julkaisemasta oppaasta Apurahat ja opintotuki (<http://www.syl.helsinki.fi/opiskelijat/apurahat.html>) sekä Säätiöpalvelusta (<http://www.saatiopalvelu.net>).

Tietoja apurahoja myöntävistä tahoista löytyy myös Suomen Kulttuurirahaston www-sivuilta (<http://www.skr.fi>). Kansainvälisten säätiöiden tms. apurahoja voi etsiä vuosittain ilmestyvästä teoksesta *The Grants Register* sekä Unescon toimittamasta *Study Abroad* -kirjasta. Kirjat löytyvät suurimmista kirjastoista, suurista työvoimatoimistoista ja CIMOn tietopalvelusta.

11.2.1 Apurahat Puolaan

Suomen ja Puolan valtion väliseen sopimukseen perustuen CIMO tarjoaa vuosittain 3–9 kuukauden apurahoja jatko-opiskeluun ja tutkimustyöhön Puolassa, sekä joillekin puolan kielen aineopintotason opiskelijoille kielikursseihin. Pitempiaikaisessa jatko-opiskelussa henkilön tulee olla kirjoilla puolalaisessa korkeakoulussa ja hänellä tulee olla riittävä kielitaito. Opinnot ovat maksuttomia ja apuraha vastaa Puolan valtion puolalaisille jatko-opiskelijoille myöntämää apuraha. CIMO voi myös myöntää matka-apurahan. Puolan kielen kesäkurssiapuraha (1 kk) Varsovan yliopistoon on tarkoitettu Puolan kielen opiskelijoille, jotka jättävät hakemuksen oman korkeakoulun slaavilaisen filologian laitokselle. Varsovan kielikursseille voi kuitenkin hakeutua omakustanteisesti myös itse suoraan. Lisätietoja apurahoista saa CIMOsta.

Master of European Studies -opintoja voi suorittaa College of Europeen Bruggeissä, Belgiassa sijaitsevan oppilaitoksen lisäksi myös sen Puolan osastossa Natolinissa (<http://www.coleurop.be>). Opiskelupaikat on tarkoitettu suomalaisille, akateemisen loppututkinnon suorittaneille, hyvän englannin ja ranskan taidon omaaville henkilöille. Suorittamalla menestyksekkäästi 10 kuukauden pituisen Eurooppa-opintojen kokonaisuuden voi saada *Master of European Studies* -diplomin. Opiskelupaikka haetaan Suomessa yhdyselimenä toimivan CIMOn kautta, mutta lopullisen opiskelijavalinnan tekee College of Europe. Lukuvuosi College of Europeessa maksaa yhteensä 16 000 euroa. College of Europeen hyväksytyt voivat hakea valinnan selvittyä osarahoituksena stipendiä CIMOlta vapaa-muotoisella hakemuksella.

Joillakin suomalaisilla korkeakouluilla on myös tarjolla yleisiä opiskelijastipendejä tutkinto-opiskelijoilleen, joita voidaan käyttää itse hankittuun tai oman korkeakoulun (kahdenväliseen yhteistyösopimukseen perustuvaan), yhteistyökorkeakouluista itse hankittuun vaihtopaikkaan. Näitä mahdollisuuksia kannattaa tiedustella omasta oppilaitoksesta.

11.2.2 Apurahat Tšekin tasavaltaan

Tšekin tasavaltaan opiskelemaan haluava voi hakea apurahoja jatko-opiskeluun. Apurahoja on useita ja ne ovat pituudeltaan 4–8 kuukautta. Apurahoja haetaan vuosittain tammikuun loppuun mennessä.

Tšekin tasavaltaan myönnetään myös kesäkurssiapurahoja Tšekin kielen opiskelijoille. Kesäkurssipaikkaa haetaan jättämällä hakemus oman yliopiston slaavilaisen filologian laitokselle. Lisätietoja apurahoista saa CIMOsta.

11.2.3 Apurahat Unkariin

päivitetty!

Unkarin hallitus myöntää Suomen ja Unkarin väliseen kulttuurivaihtosopimukseen perustuvia apurahoja suomalaisille jatko-opiskelijoille ja tutkijoille. Apurahaa voi hakea 3-9 kuukaudeksi, yhteensä suomalaisille myönnettävä apurahakiintiö on 29 kuukautta. Apurahoja haetaan vuosittain tammikuun loppuun mennessä. Unkariin myönnetään myös kesäkurssiapurahoja unkarin kielen opiskeluun eri kesäyliopistoissa. Kesäkurssihakemukset jätetään oman korkeakoulun ko. aineen opinnoista vastaavalle laitokselle. Lisätietoja apurahoista saa CIMOsta.

Unkarin opetusministeriö tarjoaa eripituisia stipendejä Hungarian Scholarship Boardin (HSB) ja Balassi Bálint Intézin (Balassi Bálint -instituutin) kautta. Apurahoja myönnetään ulkomaalaisille esimerkiksi 10 kuukauden mittaisille unkarin kielen kursseille. Apurahoista saa lisätietoa HSB:n [www-sivuilta](http://www.scholarship.hu): <http://www.scholarship.hu>.

II KANSAINVÄLINEN HARJOITTELU

12 Työharjoittelu Puolassa, Tšekin tasavallassa ja Unkarissa

Puola, Tšekki ja Unkari tarjoavat erityyppisiä harjoittelumahdollisuuksia kielitaitoisille opiskelijoille ja vastavalmistuneille. Näihin maihin hakeutuvalta harjoittelijalta vaaditaan harjoittelupaikasta riippuen usein englannin tai saksan kielen taitoa. Maan oman kielen hallinta antaa luonnollisesti uusia ulottuvuuksia harjoitteluun. Myös kyseisestä maasta hankittu aiempi kokemus, oli se sitten opiskelua, työskentelyä tai oleskelua, helpottaa maahan asettautumista harjoittelujakson alkuvaiheessa.

Puolassa, Tšekissä ja Unkarissa harjoittelumahdollisuuksia opiskelijoille tai vastavalmistuneille saattavat tarjota kansainväliset ja kansalliset järjestöt sekä yritykset. Harjoitteluun hakeutuessa on hyvä kuitenkin muistaa, että maiden lähimenneisyydestä johtuen ei harjoittelukulttuurilla näissä maissa ole aina kovin pitkiä perinteitä. Kaikki ei siis välttämättä suju mutkattomasti. Riittävän hyvä kielitaito, neuvottelutaidot ja annos kärsivällisyyttä johtavat kuitenkin useimmissa tapauksissa onnelliseen loppuratkaisuun.

12.1 Harjoittelijavaihto-ohjelmat

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kautta on tarjolla opintoihin liittyviä harjoittelupaikkoja eri alojen opiskelijoille tai vastavalmistuneille. Harjoittelupaikkoja on Suomen edustustoissa, kulttuuri-instituuteissa ja Suomen kielen ja kulttuurin ulkomailla sijaitsevista ope-
tuspisteistä sekä CIMOn yhteistyöorganisaatioissa. Harjoittelun kesto on 2–6 kuukautta. Työnantaja määrittelee paikkatarjouksessa harjoittelijalta toivomansa opiskelualan. Myös muissa CIMOn harjoitteluohjelmissa löytyy eri aloilta yleensä 2–3 kuukautta kestäviä harjoittelupaikkoja keskisestä Itä-Euroopasta, tällä hetkellä Puolasta ja Unkarista. Harjoittelu tapahtuu joko paikallisissa yrityksissä, yhdistyksissä tai suomalaisten yritysten paikallisissa toimipisteissä.

Tarjolla olevat ohjelmat ja harjoittelupaikat voi tarkistaa CIMOn <http://www.maailmalle.net>. Hakuajat CIMOn harjoitteluohjelmissa ovat vuosittain lokakuussa ja helmikuussa. Kyseisiltä sivuilta, työharjoittelun kohdalta löytyy myös CIMOn linkki- sekä muita vinkkejä, mm. oleskeluun, työskentelyyn ja harjoitteluun Itä-Euroopassa liittyen.

Harjoittelu on myös mahdollista erilaisissa kansainvälisissä organisaatioissa. Tämä harjoittelu on tarkoitettu korkeakouluopintojensa loppuvaiheessa oleville opiskelijoille tai tutkintonsa jo suorittaneille. Harjoittelijoilta vaaditaan mm. hyvää kielitaitoa. Harjoittelu on yleensä 2–6 kuukauden mittainen työskentelyjakso kyseessä olevan organisaation hallinnossa, päämajassa tai maanosan päämajassa, ja sen tarkoituksena on antaa harjoittelijalle yleiskuva kansainvälisen organisaation toiminnasta sekä käytännön työkokemusta päivittäisistä tehtävistä.

Harjoittelu kansainvälisissä organisaatioissa on useimmiten palkatonta, mutta tarjolla on joitakin apurahoja. Harjoittelun rahoituksen suunnittelu kannattaa käynnistää hyvissä ajoin, sillä esimerkiksi erilaisten säätiöiden ja rahastojen apurahoilla on vuosittaiset hakuaikansa. Tietoa apurahoista saa mm. lehdistä, SYL:in julkaisusta *Apurahat ja opintotuki* sekä CIMOn tieto- ja neuvontapalveluista. Kannattaa muistaa, että Kelan opintotukea voi käyttää myös opintoihin liittyvään, pakolliseen harjoitteluun ulkomailla.

Harjoittelupaikkoja kansainvälisistä organisaatioista Puolassa, Tšekissä ja Unkarissa voi etsiä mm. Kansainvälisten järjestöjen yhdistyksen (*Union of International Associations*) www-sivuilta <http://www.uia.org/>.

Puola, Tšekki ja Unkari kuuluvat myös IAESTE-ohjelman vaihtomaihin. IAESTE-ohjelman (*The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*) harjoittelu on tarkoitettu 18 vuotta täyttäneille, teknisten korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen insinööri-opiskelijoille sekä eräille muille yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoille. Hakijoilta edellytetään yleensä 2–3 vuoden opintoja sekä vähintään englannin kielen taitoa. IAESTE-ohjelmaa Suomessa hoitaa CIMO.

Myös AIESEC tarjoaa harjoittelupaikkoja opiskelijoille tai vastavalmistuneille Puolassa, Tšekissä ja Unkarissa. AIESEC-harjoittelu on suunnattu etupäässä kaupallisen ja IT-alan opiskelijoille, mutta nykyisin on tarjolla myös kehitysmaa- ja opetusalan harjoittelupaikkoja (*educational*). Harjoitteluun lähtiessään harjoittelijalla tulee olla suoritettuna vähintään 80 opintoviikkoa. AIESEC-harjoittelu tapahtuu yksityisellä tai julkisella sektorilla. Harjoittelujaksojen pituudet ovat 2–18 kuukautta.

Harjoittelupaikka Puolasta, Tšekistä ja Unkarista saattaa löytyä myös oman oppilaitoksen vaihtosopimusten tai eräitten opiskelijajärjestöjen kautta. Lisätietoja oman oppilaitoksen mahdollisista harjoittelijavaihto-ohjelmista voi kysyä oppilaitoksen ura- ja rekrytointipalveluista.

12.2 Leonardo da Vinci – EU:n ammatillisen koulutuksen ohjelma

Työharjoitteluun Puolaan, Tšekin tasavaltaan tai Unkariin on mahdollista lähteä myös Euroopan unionin Leonardo da Vinci -ohjelman kautta. Koulutusohjelmassa tuetaan opiskelija- ja harjoittelija- sekä asiantuntijavaihtoa. Ohjelman vaihtoihin voivat osallistua ammatillisissa oppilaitoksissa (myös korkea-asteella) opiskelevat sekä vastavalmistuneet ja nuoret työntekijät/työttömät. Ohjelmaan osallistuvat EU:n 25 jäsenvaltiota sekä ETA-maat Islanti, Norja ja Liechtenstein. Lisäksi ohjelman piiriin kuuluvat Bulgaria, Romania ja Turkki sekä Sveitsi omalla rahoituksellaan.

Yksittäiset henkilöt eivät voi hakea rahoitusta Leonardo-ohjelmasta suoraan, vaan apurahaa hakevat oppilaitokset, yritykset tai muut organisaatiot, jotka jakavat saamansa tuen edelleen vaihtohankkeensa mukaisesti. Asiantuntijavaihdot on tarkoitettu lähinnä kouluttajille ja henkilöstövastaaville oppilaitoksissa ja yrityksissä.

Leonardo-liikkuvuus:

- ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijavaihto ja ulkomaanharjoittelu (3 viikkoa–9 kuukautta),
- korkea-asteen opiskelijoiden ulkomaanharjoittelu yrityksissä (3–12 kk),
- nuorten työntekijöiden ja työttömien sekä korkeakouluista vastavalmistuneiden ulkomaanharjoittelu (2–12 kk)
- asiantuntijavaihto työelämän ja koulutusorganisaatioiden välillä (1–6 viikkoa)
- kielitaidon ja kulttuurin opetuksen kehittämiseen liittyvä asiantuntijavaihto työelämän ja koulutusorganisaatioiden välillä (1–6 viikkoa)

Lisätietoja ohjelman opiskelija- ja harjoittelijavaihtoista saa oppilaitosten kansainvälisistä asioista vastaavilta henkilöiltä ja CIMOn www-palvelusta: <http://www.cimo.fi> | Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista? | Leonardo da Vinci | Liikkuvuushankkeet.

12.3 Sokrates/Comenius-ohjelma

Comenius on EU:n koulutusohjelma Sokrateksen kouluopetuksen alaohjelma, jossa tuetaan koulujen välistä yhteistyötä. Comeniuksen tavoitteena on parantaa opetuksen laatua, edistää vieraiden kielten opiskelua ja opetushenkilöstön ammatillista kehittymistä sekä lisätä kulttuurienvälistä vuorovaikutusta. Comenius tukee myös kielten osaamista ja opetusta. Ohjelmaan osallistuvat EU:n 25 jäsenvaltiota sekä Eta-maat Islanti, Norja ja Liechtenstein. Lisäksi ohjelman piiriin kuuluvat Bulgaria, Romania ja Turkki.

Ohjelma tarjoaa esimerkiksi kieltenopettajaksi opiskeleville ja eräille muille opettajille mahdollisuuden hakeutua Comenius-apulaisopettajaharjoitteluun Puolaan, Tšekin tasavaltaan tai Unkariin. Apulaisopettajat työskentelevät 3–8 kuukautta vastaanottavan maan päiväkodissa, esiasteen tai perusasteen koulussa, lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai aikuisoppilaitoksessa. Apulaisopettajalle maksetaan edestakainen matka kohdemaahan ja kuukausittaista apurahaa elinkustannusten kattamiseen.

Ohjelmassa tuetaan myös opettajien täydennyskoulutusta sekä yhteistyöhankkeita nuorten kielitaidon parantamiseksi. Nämä Comenius-kielihankkeet ovat kahden oppilaitoksen välisiä, yksivuotisia hankkeita, joiden tavoitteena on motivoida nuoria kielten opiskeluun ja antaa heille mahdollisuus käytännön kielitaidon parantamiseen. Kielihankkeita voivat hakea peruskoulut (vähintään 12-vuotiaat oppilaat), lukiot, toisen asteen ammatilliset oppilaitokset. Comenius-kielihankkeet on tarkoitettu vähintään 10 hengen oppilasryhmille ja heidän opettajilleen, ja niihin sisältyy vähintään kahden viikon pituinen oppilasvaihto yhteistyökoulun kanssa.

Lisätietoja Comenius-ohjelmasta saa CIMOn www-palvelusta <http://www.cimo.fi> | Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista? | Sokrates | Comenius.

III TYÖSKENTELY

13 Työskentely Puolassa

Puolan työttömyysaste, 18,9 % (Eurostat, huhtikuu 2004) on EU:n korkeimpia. Alueiden väliset erot ovat huomattavia: korkein työttömyysaste on Kaliningradin vastaisella rajalla sijaitsevassa Warmia-Masurian maakunnassa (28,3 %) ja alhaisin (14,6 %) Masovian maakunnassa, jossa pääkaupunki Varsova sijaitsee. Korkean työttömyyden vuoksi työn löytäminen Puolassa voi olla vaikeaa. Keskimääräinen kuukausipalkka vuonna 2003 oli 2176 zlotya (noin 483 euroa).

13.1 Lupamenettelyt

Suomalainen hakija tarvitsee tällä hetkellä työ- ja oleskeluluvan työskennelläkseen Puolassa. Uutena EU-jäsenmaana Puola soveltaa kansallista lainsäädäntöä työvoiman liikkumisen osalta siirtymäkauden ajan.

Työlupa

Työ- ja oleskeluluvan perusedellytys on jo tiedossa oleva työpaikka Puolassa ja työnantajan lupaus palkata hakija. Paikallisen työvoimaviranomaisen on todettava, ettei paikkaan ole löydettävissä sopivaa puolalaista hakijaa. Tästä säännöstä voidaan joustaa esimerkiksi, jos hakija on ennestään yrityksen ulkomaisen omistajan palveluksessa ja hänelle on tarjottu erikoistaitoa vaativaa tai johtotason tehtävää. Hakemisen hoitaa työnantaja, ja lupa haetaan lääninviraston (*Urząd Wojewodzki*) ulkomaalaisosastolta.

Oleskelulupa

Suomalainen tarvitsee oleskeluluvan Puolassa oleskelun alusta alkaen, jos maahanmuuton syy on työnteko. EU:n kansalainen, joka matkustaa maahan opiskelun vuoksi tai turistina, voi oleskella Puolassa kolme kuukautta ilman oleskelulupaa. Tällöin mukana tulee kuitenkin olla voimassaoleva matkustusasiakirja, esimerkiksi passi tai muu dokumentti, josta selviää muuttajan henkilöllisyys ja kansallisuus.

Oleskelulupa työskentelyä tai yli 90 päivää kestävää oleskelua varten haetaan Puolassa oman asuinalueen lääninviraston (*Urząd Wojewodzki*) ulkomaalaisosastolta (*Wydział Spraw Obywatelskich i Migracji*). Lista lääninvirastoista löytyy Puolan valtioneuvoston sivuilta: <http://www.kprm.gov.pl> > english version > administration > Voivodeships.

Lisätietoa tarvittavista luvista saa Puolan edustustosta Helsingissä, edustuston verkkosivuilta osoitteesta <http://www.embassyofpoland.fi> ja EURES-portaalista <http://europa.eu.int/eures> (Vapaa liikkuvuus/Tietoa siirtymäajan säännöistä)

13.2 Työn hakeminen

Työnhaku Puolasta kannattaa aloittaa tutustumalla Internetissä olevaan perustietoon. Euroopan komission ylläpitämä EURES-portaali sisältää päivitettyä tietoa työskentely- ja elinoloista eri Etamaissa, maiden alueellisista työmarkkinoista sekä siirtymäajan säännöistä koskien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta. Portaalissa on myös työpaikkatietopankki, jossa ovat Euroopan talusalueen avoinna olevat EURES-työpaikat aloittain ja maittain. Uusien jäsenmaiden työpaikkailmoitukset tulevat näkyville vuoden 2005 alusta lähtien. Portaalin osoite on <http://europa.eu.int/eures>.

EURES-portaalin kautta pääsee myös CV-tietopankkiin (*CV Search*), jossa työnhakijat voivat suoraan esittäytyä työnantajille jättämällä pankkiin työhakemuksensa ja ansioluettelonsa. Työnantajat puolestaan voivat hakea CV-tietopankista sopivia ehdokkaita avoimiin paikkoihinsa. Tietopankissa on rekisteröitynä työnantajia myös Puolasta. Portaalista on linkki Puolan kansallisen työhallinnon *Polskie Publiczne Sluzby Zatrudnienian* ja paikallisten työvoimatoimistojen (*Serwis Urzedów*) kotisivuille ja edelleen erilaisiin työpaikkapankkeihin. Portaalista löytyvät myös Puolan EURES-neuvojien yhteystiedot.

Suomessa työnhausta ja työskentelystä Puolassa voi tiedustella suurimpien työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta, jotka kuuluvat koko Euroopan laajuiseen, yli 600 neuvojaa kattavaan yhteistyöverkostoon. Monissa pienemmissäkin työvoimatoimistoissa on nykyisin EURES-asioista tietäviä virkailijoita. He tiedottavat, ohjaavat ja välittävät työtä eurooppalaisista työmarkkinoista kiinnostuneille työnhakijoille. Neuvojat tekevät tiivistä yhteistyötä ulkomaisten kollegojensa kanssa, järjestävät erilaisia tiedotus- ja rekrytointitilaisuuksia ja ottavat tarvittaessa henkilökohtaisesti yhteyttä eri maiden paikallisiin neuvojiin. Suomen EURES-neuvojien yhteystiedot sekä tiedot ajankohtaisista rekrytoinneista löytyvät osoitteesta <http://www.mol.fi/eures>. Kannattaa myös käydä katsomassa työministeriön Internet-sivuilta tiedot avoimina olevista ulkomaan työpaikoista (<http://www.mol.fi> > Avoimet työpaikat > Ulkomaat)

Työnhakumenettelyt ovat samantyyppisiä kuin Suomessakin: tyypillisesti hakeminen Puolassa tehdään toimittamalla työnantajalle CV (*Curriculum Vitae*) ja hakemuskirje. Yhtenäinen eurooppalainen CV-malli löytyy Euroopan ammatillisen koulutuskeskuksen CEDEFOPin [www-sivulta http://www.cedefop.eu.int/transparency/cv.asp](http://www.cedefop.eu.int/transparency/cv.asp).

Paikallisen kielen osaaminen ja opiskelu on aina suositeltavaa, etenkin jos hakija suunnittelee pitempiaikaista oleskelua ja työskentelyä maassa.

Työvoimatoimistot

Suomalaisilla hakijoilla on EU:n kansalaisina oikeus käyttää julkisten työvoimatoimistojen (*Publiczne Służby Zatrudnienia*) palveluja työnhaussa. Paikallistoimistoissa (*Powiatowy Urząd Pracy*) ja urasuunnittelukeskuksissa (*Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej*) on tietokonepisteitä, joita asiakkaat voivat käyttää työpaikkailmoitusten selaamiseen Internetissä. Myös kansalliset sanomalehdet ja paikallislehdet ovat luettavissa toimistoissa. Palvelun saamiseksi tulee ilmoittautua työnhakijaksi tai työttömäksi puolalaisessa työvoimatoimistossa. Ilmoittautumisessa tarvitaan koulu-, työ- ja henkilöllisyystodistukset.

Lisätietoa Internetistä:

http://www.epuls.praca.gov.pl	Julkisen työhallinnon työnhakupalvelu puolaksi
http://www.praca.gov.pl	Työvoimatoimistojen tietosivut puolaksi
http://www.mgpips.gov.pl	Elinkeino- ja työministeriön (Ministry of Economy, Labour and Social Policy) sivut, tietoa näiltä osa-alueilta puolaksi ja englanniksi.

Yksityiset työnvälitystoimistot

Puolassa yksityiset työnvälitystoimistot ovat toimineet joitakin vuosia. Ne ovat keskittyneet etsimään ja valitsemaan työntekijöitä työnantajan puolesta. Toiminta on tullut yhä suosittumaksi, etenkin suurimmissa teollisuuskaupungeissa, kuten Varsovassa, Poznanisissa ja Krakovassa. Toimistot ilmoittelevat avoimista paikoista Internetissä.

Elinkeino- ja työministeriö pitää rekisteriä laillisista työnvälitysfirminoista. Lista toimistoista on nähtävillä työvoimatoimistoissa ja työhallinnon verkkosivuilla <http://www.praca.gov.pl> linkissä | *pośrednictwo pracy*.

Lehdet

Suosituimmat puolalaiset lehdet, joissa ilmoitetaan avoimista työpaikoista ovat:

- Gazeta Wyborcza, jossa on maanantaisin työpaikkaliite "Praca" (verkkoversio <http://www.gazeta.pl>)
- Rzeczpospolita, ja keskiviikon uraliite "Moja Kariera" (<http://www.rzeczpospolita.pl>)
- Zycie Warszawy, työ- ja koulutusliite keskiviikkoisin "Praca i Nauka" (<http://www.zw.com.pl>).

Näissä ilmoitetaan johto- ja taloustehtävistä, insinöörien töistä ja IT-alan tehtävistä sekä toimisto- ja hallintotöistä. Myös paikallislehdet ilmoittavat työpaikoista omilla alueillaan; useimmiten näissä ilmoituksissa haetaan ns. käytännöllisen työn tekijöitä, kuten kirvesmiehiä ja autonkuljettajia.

Internet

Internet on runsas tietolähde työn etsijälle Puolassa. Verkossa on monien palvelujen esittelyjä, työpaikkailmoituksia, verkkolehtiä ja tietoa yrityksistä.

Suosittuja työpaikkasivustoja ovat muun muassa:

http://www.jobs.pl	myös englanniksi
http://www.jobpilot.pl	työpaikkailmoituksia useassa Euroopan maassa
http://praga.onet.pl	voi jättää oman CV:n
http://www.gazeta.pl/praca	voi jättää CV:n
http://www.cvonline.pl	myös englanniksi; IT-ala, markkinointi ja talous
http://www.topjobs.pl	tietotekniikka ja IT-ala
http://www.pracaonline.pl	linkejä myös muihin sivustoihin, voi jättää oman CV:n

Seuraavat sivustot ovat keskittyneet erityisaloihin:

http://www.jobuniverse.pl	informaatioteknologia
http://www.it-gazeta-praca.com.pl	IT-alan ja telekommunikaatioyrityksien ilmoituksia, myös englanniksi
http://www.kadry.info.pl	informaatioteknologia
http://www.mp.pl	terveydenhuolto ja farmasia
http://www.pfm.pl	terveydenhuolto ja farmasia

Kausiluontoinen ja tilapäinen työ

http://www.absolwent.net	opiskelijoille ja valmistuville
http://www.workservice.pl	tilapäistöitä

13.3 Työsuhdeasiat

Suomen työlainsäädäntö ei ole voimassa Puolassa. Työsuhteen ehdot ovat hakijan ja työnantajan välinen sopimusasia. Esimerkiksi koeajan pituudesta voidaan päättää yhdessä, mutta enimmillään se saa olla kolmen kuukauden mittainen.

Palkanlasku voidaan sitoa aikaan (tunti-, päivä- tai kuukausipalkka) tai työn valmistumiseen osissa tai kokonaan (urakkapalkka). Palkka voi koostua lisäksi bonuksista ja lisistä, kuten yö- ja vuorotyö-lisistä sekä kokemuslisistä. Palkka on maksettava vähintään kerran kuukaudessa ennalta sovitulla tavalla. Tällä hetkellä minimibruttopalkka Puolassa on 824 zlotya (175 euroa) kuukaudessa. Lisä-

tietoja työsuhdeasioihin liittyvissä kysymyksissä löytyy EURES-portaalista <http://europa.eu.int/eures> (Eläminen ja työskentely/Puola/työolot).

Työsopimukset

Työsopimus tehdään kirjallisesti ja työntekijän on saatava oma kappaleensa viimeistään työn aloituspäivänä. Sopimukseen on kirjoitettava työaika sekä työnkuvaus. Tekstistä tulee tarkastaa huolellisesti työsuhteen ehdot. On syytä myös varmistaa, että sopimuksen sisältö on täysin ymmärrettävä. Palkanmaksutapa ja -ajat tulee selvittää tarkasti. Työsopimus astuu voimaan sopimuksessa mainittuna aloituspäivänä. Ellei päivää ole erikseen kirjoitettu, sopimus on voimassa allekirjoituspäivästä alkaen.

Myös matka- ja majoitusjärjestelyihin liittyvät asiat on tarkistettava, erityisesti se, kumpi ne maksaa, hakija vai työnantaja.

13.4 Työttömyys- ja sosiaaliturva

Suomessa maksettavan työttömyysturvan siirto

Jos hakija on oikeutettu työttömyysturvaan Suomessa ja on ollut työttömänä työnhakijana vähintään neljä viikkoa, hän voi siirtää suomalaisen työttömyyskorvauksen kolmen kuukauden ajaksi Puolaan työnhakua varten. Työttömyyskorvaus siirretään Puolaan lomakkeella E303, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassasta. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan voi siirtää toiseen Eta-maahan.

Työnhakumaassa on ilmoitauduttava työnhakijaksi seitsemän päivän kuluessa siitä, kun työnhaku on Suomessa päättynyt (eli seitsemän päivän kuluessa matkustuspäivästä lukien). Jos hakija ei ole löytänyt työtä kolmen kuukauden aikana ja haluaa säilyttää työttömyysturvansa Suomessa, hänen on palattava takaisin Suomeen ja ilmoitauduttava työvoimatoimistossa ennen kuin kolmen kuukauden määräaika on kulunut umpeen. On syytä huomioida, että työttömyysturvan siirto maasta toiseen voi uutena asiana olla aluksi hidasta uusissa jäsenmaissa.

Työvoimatoimistoon kannattaa ilmoittaa hyvissä ajoin aikomuksistaan lähteä Eta-alueelle työnhakuun sekä pyytää lomake E303 työttömyysturvan maksajalta. Ohjeita saa työvoimatoimistosta sekä Kelasta tai työttömyyskassasta. Työttömyyskassojen yhteisjärjestöjen sivulla on myös lisätietoa (<http://www.tyj.fi> > Työttömyysturva ja työ ulkomailla).

Työttömyys Puolassa

Puolan työttömyysaste, 18,9 prosenttia (Eurostat, huhtikuu -04) on Euroopan korkeimpia. Työtömistä suurin osa on vähän koulutettuja. Korkeasti koulutetuilla on riittänyt töitä huomattavasti paremmin. Heistä myös monet ovat hakeutuneet ulkomaille töihin. Esimerkiksi lääkäreitä ja hammaslääkäreitä on muuttanut runsaasti muihin EU-maihin Puolan liittyttyä jäseneksi.

Henkilön, joka haluaa ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi Puolan työvoimatoimistossa, tulee esittää koulutus- ja työtodistuksensa sekä henkilöllisyystodistus. Puolassa ei ole työttömyysvakuutusta, vaan erityinen rahasto, jota työnantajien on kartutettava. Maksu maksetaan samalla kuin muutkin työntekijäkulut sosiaaliturvakeskukselle (ZUS). Tarkempaa tietoa saa Puolan Sosiaaliturvakeskuksesta (<http://www.zus.gov.pl>, huom. sivu on puolankielinen) ja elinkeino- ja työministeriöstä (<http://www.mgipps.gov.pl>, sivut englanniksi ja puolaksi).

Sosiaaliturva

EU:n alueella sosiaaliturvaa säätelevät koordinaatiosäännökset (asetukset 1408/71 ja 574/72). Puolan sosiaaliturvavakuutuksen (*Fundusz Ubezpieczeń Społecznych*) piiriin kuuluvat muun muassa seuraavat tukimuodot: sairauslomakorvaus, äitiyslomaraha ja eläke. Lisätietoa Puolan Sosiaaliturvakeskuksesta (ZUS) (<http://www.zus.gov.pl>), Elinkeino- ja työministeriöstä (<http://www.mgipps.gov.pl>), tietoa Puolan terveydenhuollosta (*Centrala Narodowego Funduszu Zdrowia*): <http://www.nfz.gov.pl>, sekä terveysministeriöstä (*Ministerstwo Zdrowia*): <http://www.mz.gov.pl>.

Työnhakijan kannattaa ottaa mukaan Kelasta haettava, uusi eurooppalainen sairaanhoitokortti, joka antaa oikeuden esimerkiksi perusterveydenhuoltoon ennen Puolan järjestelmään liittymistä. Lisätietoa suomalaisen sosiaaliturvan siirrosta tai uuden maan järjestelmään liittymisestä sekä sairaanhoitokortin hakulomakkeen saa Kelasta (Internetissä <http://www.kela.fi> > Suomessa - ulkomailla).

13.5 Eläkkeet ja verotus

Henkilö, joka on työskennellyt ja ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU/ETA-maassa, voi saada oikeuden kussakin maassa karttuneeseen eläkkeeseen. Eläkkeet maksetaan EU/ETA-alueella maasta toiseen. Jos eläkeoikeutta varten edellytetään tietty määrä vakuutusvuosia, voidaan toisten maiden vakuutuskaudet tarvittaessa lukea hyväksi ja näin helpottaa eläkkeen saamista.

Lisätietoja eläkkeistä ja eläkkeiden hakemisesta ulkomailta saa esimerkiksi Eläketurvakeskuksen ulkomaisten asiain osastolta tai eläkelaitoksesta. Ulkomaisten asiain osaston yhteystiedot ovat: puh. 010 751 4218 (suomi), 010 751 4215 (ruotsi), <http://www.etk.fi> tai <http://www.elaketurvakeskus.fi>.

Ulkomaan työskentelyyn liittyvistä vakuuttamisasioista ja todistuksista voi kysyä lisätietoja Eläketurvakeskuksesta: LA/Ulkomaantyön vakuuttamisasiat, puh. 010 751 4216, ulkomaanasiat@etk.fi, <http://www.etk.fi>. Keskuksen tarkemmat yhteystiedot ovat oppaan lopussa.

Verotus

Ansiotuloja saavan henkilön tulee hankkia itselleen veronmaksajan koodi (*Taxpayer Identification Number, NIP*). Numero haetaan täyttämällä NIP 3 -kaavake, joka toimitetaan paikalliseen verotoimistoon. Tarkempaa tietoa saa valtiovarainministeriön (*Ministerstwo Finansów*) portaalista (<http://www.mf.gov.pl>) puolaksi ja englanniksi.

Puolassa noudatetaan portaittaista tuloverotusta. Perusprosentti on 19 (alimpaan veroluokkaan kuuluu myös vakiovähennys). Tulorajojen ylimeneviltä osilta veroa peritään 30 prosenttia ja enimmillään 40 prosenttia. Kaksoisverotuksen välttämiseksi Puolalla ja muilla EU-mailla on sopimus, jonka mukaan esimerkiksi suomalaista työntekijää Puolassa verottaa vain toinen valtioista. Puolassa peritään myös muita lakisäätisiä maksuja, kuten sosiaaliturva- ja terveysvakuutusmaksut. Lisätietoa löytyy EURES-portaalista.

Verotusasiat kannattaa aina selvittää perusteellisesti työnantajan kanssa, ennen kuin ottaa työn vastaan. On hyvä myös selvittää asiat omassa verotoimistossa ennen lähtöä. Lisätietoja verotukseen liittyvistä asioista saa Verohallinnosta: <http://www.vero.fi> (vero-ohjeet | kv-tilanteet | ulkomaantyöskentelyn verotus).

Suomen suurlähetystö Varsovassa hoitaa kotimaisia passiasioita ja avustaa Suomen kansalaisia hätätapauksissa. Sähköposti: sanomat.var@formin.fi, Puh.+48-22-629 4091. Muut yhteystiedot oppaan lopussa.

Tarkistuslista

Varmista ennen lähtöä tai työn vastaanottamista, että:

- sinulla on Suomen viranomaisten myöntämä, voimassaoleva passi
- ymmärrät täysin työsopimuksen ja työsuhteen ehdot
- tiedät palkanmaksutavan ja -ajan
- tiedät, mitä matkajärjestelyjä on tehtävä ja kumpi ne maksaa, sinä vai työnantajasi
- sinulla on majoitus alueella, jonne muutat
- sinulla on eurooppalainen sairaanhoitokortti (Kelasta) tai sinulla on yksityinen sairaus- ja tapaturmavakuutus
- jos olet työtön, mukanasasi on lomake E303
- sinulla on riittävästi rahaa palkanmaksuun saakka tai kotiinpaluuseen, jos se on tarpeen.

14 Työskentely Tšekin tasavallassa

Tšekin tasavallassa työttömyysaste oli huhtikuussa 2004 8,5 % (Eurostat). Alueelliset erot ovat suuria. Matalin työttömyysaste on pääkaupunki Prahan seudulla erityisesti matkailun ja ulkomais-ten investointien ansiosta.

Työmarkkinoilla eniten kysyntää on ammattitaitoisista työntekijöistä erityisesti koneenrakennuste-ollisuudessa, kuten koneinsinööreistä ja koneistajista. Myös terveydenhuollon työntekijöistä, erityi-esti sairaanhoitajista ja jonkin verran myös lääkäreistä alkaa olla pulaa. Vähiten työmahdollisuuksia on tarjolla työnhakijoille, joilla ei ole ammatillista koulutusta.

Minimipalkka Tšekissä on 6 700 CZK /kk (216 euroa). Esimerkiksi insinöörin palkka yksityissek- torilla on noin 30 000–50 000 CZK /kk (986–1 613 euroa).

14.1 Lupamenettely

Tšekin tasavalta ei sovelle rajoituksia muiden EU-kansalaisten pääsyyn työmarkkinoilleen, joten suomalaiset eivät tarvitse maassa työlupaa.

Oleskelulupa

Suomen kansalainen ei tarvitse oleskelulupaa Tšekin tasavallassa. Maahantulijan täytyy kuitenkin ilmoittautua ulkomaalaispoliisille 30 päivän kuluessa, mikäli hän aikoo viipyä maassa yli 30 päivää (hotellissa asuvien puolesta ilmoittamisen hoitaa hotelli).

Tšekin viranomaiset eivät edellytä lupaa pidemmällekkään oleskelulle. Jos maahanmuuttaja jostakin muusta syystä tarvitsee oleskeluluvan, hän voi hakea lupaa Tšekin suurlähetystöstä Helsingissä (<http://www.czechembassy.fi>) tai Tšekin ulkomaalaispoliisilta (*oddělení cizinecké policie*), jonka yh-teystiedot löytyvät osoitteesta: <http://www.mvcr.cz> (*kontakty*). Lisätietoja maahanmuuttoasioista löytyy linkistä ”*For foreigners*” osoitteesta <http://www.mvcr.cz/cizinci/index.html>. Tšekin suurlähe-tystön yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta.

14.2 Työn hakeminen

Työnhaku Tšekin tasavallasta kannattaa aloittaa tutustumalla Internetissä olevaan perustietoon. EU:n komission ylläpitämä EURES-portaali sisältää päivitettyä tietoa työskentely- ja elinoloista eri Eta-maissa, alueellisista työmarkkinoista sekä siirtymäajan säännöistä koskien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta eri maissa. Portaalissa on myös työpaikkatietopankki, jossa ovat Euroopan talousalueen

avoinna olevat EURES-työpaikat aloittain ja maittain. Uusien jäsenmaiden työpaikkailmoitukset tulevat näkyville vuoden 2005 alusta lähtien. Portaalin osoite on <http://europa.eu.int/eures>.

Portaalin kautta pääsee myös CV-tietopankkiin (CV Search), jossa työnhakijat voivat suoraan esittäytyä työnantajille jättämällä pankkiin työhakemuksensa ja ansioluettelonsa. Työnantajat puolestaan voivat hakea CV-tietopankista sopivia ehdokkaita avoimiin paikkoihinsa. Tietopankissa on rekisteröitynä työnantajia myös Tšekin tasavallasta. Portaalista on linkki maan kansallisen työhallinnon, Työ- ja sosiaaliministeriön (MPSV-Správa služeb zaměstnanosti) kotisivuille ja edelleen erilaisiin työpaikkapankkeihin. Portaalista löytyvät myös Tšekin tasavallan EURES-neuvojen yhteystiedot.

Suomessa työhausta ja työskentelystä Tšekin tasavallassa voi tiedustella suurimpien työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta, jotka kuuluvat koko Euroopan

laajuiseen, yli 600 neuvojaa kattavaan yhteistyöverkostoon. Monissa pienemmissäkin työvoimatoimistoissa on nykyisin EURES-asioista tietäviä virkailijoita. He tiedottavat, ohjaavat ja välittävät työtä eurooppalaisista työmarkkinoista kiinnostuneille työnhakijoille. Neuvot tekevät tiivistä yhteistyötä ulkomaisten kollegojensa kanssa, järjestävät erilaisia tiedotus- ja rekrytointitilaisuuksia ja ottavat tarvittaessa henkilökohtaisesti yhteyttä eri maiden paikallisiin neuvojiin. Suomen EURES-neuvojen yhteystiedot sekä tiedot ajankohtaisista rekrytoinneista löytyvät osoitteesta <http://www.mol.fi/eures>. Kannattaa myös käydä katsomassa työministeriön Internet-sivuilta tiedot avoimista ulkomaan työpaikoista (<http://www.mol.fi> > Avoimet työpaikat | Ulkomaat).

Työnhakumenettelyt Tšekissä ovat samantyyppisiä kuin Suomessakin: hakija voi hakea avoimeksi ilmoitettua työpaikkaa tai ottaa suoraan yhteyttä työnantajaan. Työtä voi hakea postitse tai sähköpostitse lähettämällä työnantajalle selkeän ansioluettelon eli CV:n (*Curriculum Vitae*) ja sen mukana hakemus- tai saatekirjeen. Hakemuskirjeessä kannattaa kertoa muun muassa, miksi hakee kyseistä työtä. Yhtenäinen eurooppalainen CV-malli löytyy Euroopan ammatillisen koulutuskeskuksen CEDEFOPin kotisivulta <http://www.cedefop.eu.int/transparency/cv.asp>.

Paikallisen kielen osaaminen ja opiskelu on aina suositeltavaa, etenkin jos hakija suunnittelee pitempiaikaista oleskelua ja työskentelyä maassa. Monet tšekkiläiset työnantajat pitävät kielen osaamista ensiarvoisen tärkeänä ainakin työhön liittyvän kommunikaation osalta.

Työvoimatoimistot

Tšekin tasavallassa on 77 työvoimatoimistoa (*Úřad práce*). Niistä 14 on aluetoimistoa, joissa myös EURES-neuvot työskentelevät. Kansallista työhallintoa edustavan Työ- ja sosiaaliministeriön Internet-sivuilta (<http://ssz.mpsv.cz>) löytyy tietoa työllistymisestä ja sosiaaliturvasta (toistaiseksi vain tšekin kielellä). Ministeriön yhteystiedot ovat löytyvät oppaan lopusta.

Yksityiset työnvälitystoimistot

Yksityisten työnvälitystoimistojen palveluja käytetään melko runsaasti. Ne välittävät työtä laidasta laitaan suorittavasta työstä aina korkeisiin johtotehtäviin. Toiminta on työ- ja sosiaaliministeriön luvanvaraista. Useimmat toimistot perivät rekisteröitymismaksuna 300 czk, joka on noin 10 euroa.

Tunnetuimpia työnvälitystoimistoja ovat:

- Grafton, <http://www.grafton.cz>
- Adecco, <http://www.adecco.cz>
- Manpower, <http://www.manpower.cz>
- Personal consult <http://www.personal-consult.cz>
- Hofirek Consulting <http://www.hofirek.cz>

Lehdet

Monet sanomalehdet ilmoittavat avoimista työpaikoista. Tärkeimmät lehdet työnhakijan kannalta ovat:

- MF Dnes (<http://www.zamestnani.idnes.cz>), ilmoituksia kaikilta aloilta.
- Hospodárske noviny (<http://kariera.ihned.cz>), tšekkiläinen talousalan erikoislehti; ilmoittaa maanantaisin erityisesti avoimista johtotehtävistä.
- Lidové Noviny (<http://www.lidovsky.cz>), erityinen työpaikkaliite joka keskiviikko.
- Annonce (<http://www.annonce.cz>), kaikkien alojen työpaikkailmoituksia joka maanantai, keskiviikko, perjantai ja sunnuntai.
- Metro (<http://www.metro.cz>), ilmaisjakelulehti, joka julkaisee ilmoituksia joka alalta
- Deníky Bohemia -internet-sivuilta (<http://www.denikybohemia.cz>) löytyy maakunta- ja paikallislehtiä.
- Lisäksi osoitteessa <http://www.mojeinzerce.cz> on monenlaisia ilmoituksia.

Internet

Internetissä on monia sivuja, jotka julkaisevat työpaikkailmoituksia. Tšekissä on Internet-kahviloita, joissa voi etsiä tietoa verkon kautta. Myös julkisissa kirjastoissa on asiakkaille tarkoitettuja verkkoyhteyksin varustettuja tietokoneita. Jotkut kirjastot antavat työttömille alennusta Internetin käytössä. Työpaikkailmoitukset ovat usein tšekinkielisiä.

Osoitteesta <http://www.jobonline.cz> löytyy linkkejä useampaan hakusivustoon. Tunnetuimmat osoitteet Tšekissä ovat <http://www.job.cz> (myös englanniksi) ja <http://www.prace.cz>.

Muita hyödyllisiä sivuja ovat muun muassa:

- <http://www.personal.cz> (mm. mainosala, toimistotyö)
- <http://www.jobshop.cz> (teknologia, toimihenkilöitä, johtotehtäviä. Ilmoituksia myös englanniksi)
- <http://www.sprace.seznam.cz> (monialainen hakemisto)

14.3 Työsuhdeasiat

Suomen työlainsäädäntö ei ole voimassa Tšekissä. Työsuhteen ehdot ovat hakijan ja työnantajan välinen sopimusasia. Tšekkiläistä työnantajaa sitoo velvoite työntekijöiden tasavertaisesta kohtelusta riippumatta muun muassa työntekijän syntyperästä, sukupuolesta, rodusta tai uskonnosta. Kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kielletty, mutta työhön pääsyn osalta jotkin julkisen sektorin työpaikat voidaan rajata oman maan kansalaisille.

Lisätietoja työsuhdeasioihin liittyvissä kysymyksissä löytyy EURES-portaalista (Eläminen ja työskentely | Tšekki | työolot).

Työsopimukset

Työsopimus tehdään kirjallisesti ja työntekijän on saatava oma kappaleensa viimeistään työn aloituspäivänä. Sopimukseen on kirjoitettava työaika sekä työnkuvaus. Tekstistä tulee tarkastaa huolellisesti työsuhteen ehdot. On syytä myös varmistaa, että sopimuksen sisältö on täysin ymmärrettävä. Palkanmaksutapa ja -ajat tulee selvittää tarkasti. Työsopimus astuu voimaan sopimuksessa mainittuna aloituspäivänä. Ellei päivää ole erikseen kirjoitettu, sopimus on voimassa allekirjoituspäivästä alkaen.

Myös matka- ja majoitusjärjestelyihin liittyvät asiat on tarkistettava, erityisesti se, kumpi ne maksaa, hakija vai työnantaja. Lisätietoja työsopimukseen liittyvissä kysymyksissä löytyy EURES-portaalista (Eläminen ja työskentely | Tšekki | työolot).

14.4 Työttömyys- ja sosiaaliturva

Suomessa maksettavan työttömyysturvan siirto

Jos hakija on oikeutettu työttömyysturvaan Suomessa ja on ollut työttömänä työnhakijana vähintään neljä viikkoa, hän voi siirtää suomalaisen työttömyyskorvauksen kolmen kuukauden ajaksi Tšekin tasavaltaan työnhakua varten. Työttömyyskorvaus siirretään Tšekkiin lomakkeella E303, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassasta. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan voi siirtää toiseen Etamaahan.

Työnhakumaassa on ilmoittauduttava työnhakijaksi seitsemän päivän kuluessa siitä, kun työnhaku on Suomessa päättynyt (eli seitsemän päivän kuluessa matkustuspäivästä lukien). Jos hakija ei ole löytänyt työtä kolmen kuukauden aikana, ja haluaa säilyttää työttömyysturvansa Suomessa, hänen on palattava takaisin Suomeen ja ilmoittauduttava työvoimatoimistossa, ennen kuin kolmen kuukauden määräaika on kulunut umpeen. On syytä huomioida, että työttömyysturvan siirto maasta toiseen voi uutena asiana olla aluksi hidasta uusissa jäsenmaissa.

Työvoimatoimistoon kannattaa ilmoittaa hyvissä ajoin aikomuksistaan lähteä Eta-alueelle työnhakuun sekä pyytää lomake E303 työttömyysturvan maksajalta. Ohjeita saa työvoimatoimistosta sekä Kelasta tai työttömyyskassasta. Työttömyyskassojen yhteisjärjestöjen sivulla on myös lisätietoa (<http://www.tyj.fi> | Työttömyysturva ja työ ulkomailla).

Työttömyys Tšekin tasavallassa

Koko maan työttömyysaste on 8,5 % (Eurostat, huhtikuu 2004). Työllisyystilanne vaihtelee suuresti alueittain. Paras tilanne on pääkaupunki Prahan seudulla erityisesti matkailun ja ulkomaalaisten rahoittajien ansiosta.

Maan koulutustaso on hyvin korkea, mutta monet työttömistä ovat vailla muuta koulutusta kuin peruskoulutus. Esimerkiksi kuljetusalalla oikean ajokorttityypin puuttuminen on hankaloittanut työllistymistä. Myös keskiasteen koulutuksen saaneilla on vaikeuksia löytää töitä hallinnon alalla.

Työtön työnhakija on oikeutettu Tšekin työttömyysturvaan, jos on työskennellyt vähintään 12 kuukautta edellisen kolmen vuoden aikana. Työttömyysturvan kesto on porrastettu hakijan iän mukaan (alle 50-vuotias: 6 kk, 55–59-vuotias: 9 kk ja yli 55-vuotias: 12 kk). Jos työskentely Tšekin tasavallassa on kestänyt vähemmän aikaa kuin vaadittava työssäoloehto, otetaan huomioon Suomessa tehty työ. Tätä varten tarvitaan Suomesta E301-lomake, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassasta.

Sosiaaliturva

Jokainen maan kansalainen ja veronmaksaja kuuluu paikallisen terveydenhuollon ja sosiaaliturvan piiriin. Tietoa sosiaaliturvasta löytyy työ- ja sosiaaliministeriön Internet-sivuilta (<http://www.mpsv.cz>). Sairasvakuutuksesta ja eläkkeistä tietoa löytyy sosiaaliturvakeskuksen sivuilta osoitteesta <http://www.cssz.cz> (tiedot tšekiksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi).

Sosiaaliturvaan sisältyy työtapaturvavakuutus osana kansallista vakuutusta. Tämän vakuutuksen piiriin kuuluvat myös työperäiset sairaudet. Tietoa muista vakuutuksista löytyy Internetistä (<http://www.cmu.cz>, <http://www.izpe.cz>).

EU:n alueella sosiaaliturvaa säätelevät yhteisöalueen koordinaatiosäännökset eli asetukset 1408/71 ja 574/72. Työnteon aloittaminen Tšekissä liittyy työntekijän mm. sairaus- ja työttömyysvakuutukseen. Työnantaja huolehtii työntekijän rekisteröimisestä järjestelmään ja suorittaa sosiaaliturvamaksut.

Sairausvakuutuskortin esittämällä saa perusterveydenhuollon palvelut maksutta julkisella sektorilla. Yksityislääkärillä sen sijaan joutuu maksamaan kaikki tutkimukset ja hoidot itse. Työnhakijan kannattaa ottaa mukaan Kelasta haettava uusi eurooppalainen sairaanhoitokortti, joka antaa oikeuden perusterveydenhuoltoon ennen työn löytymistä. Lisätietoa suomalaisen sosiaaliturvan siirrosta, uuden maan järjestelmään liittymisestä sekä sairaanhoitokortin hakulomakkeen saa Kelasta (Internetissä <http://www.kela.fi> | Suomessa - ulkomailla).

Tšekin terveydenhuollosta ulkomaalaisille löytyy englanninkielinen opas osoitteesta <http://www.izpe.cz/files/aktuality/31.pdf>.

14.5 Eläkkeet ja verotus

Henkilö, joka on työskennellyt ja ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU/ETA-maassa, voi saada oikeuden kussakin maassa karttuneeseen eläkkeeseen. Eläkkeet maksetaan EU/ETA-alueella maasta toiseen. Jos eläkeoikeutta varten edellytetään tietty määrä vakuutusvuosia, voidaan toisten maiden vakuutuskaudet tarvittaessa lukea hyväksi ja näin helpottaa eläkkeen saamista.

Lisätietoja eläkkeistä ja eläkkeiden hakemisesta ulkomailla saa esimerkiksi Eläketurvakeskuksen ulkomaisten asiain osastolta tai eläkelaitoksesta. Ulkomaisten asiain osaston yhteystiedot ovat: puh. 010 751 4218 (suomi), 010 751 4215 (ruotsi), <http://www.etk.fi> tai <http://www.elaketurvakeskus.fi>. Tšekissä tietoja antaa Tšekin sosiaaliturvakeskus (<http://www.cssz.cz>).

Ulkomaan työskentelyyn liittyvistä vakuuttamisasioista ja todistuksista voi kysyä lisätietoja Eläketurvakeskuksesta: LA/Ulkomaantyön vakuuttamisasiat, puh. 010 751 4216, ulkomaanasiat@etk.fi, <http://www.etk.fi>. Keskuksen tarkemmat yhteystiedot ovat oppaan lopussa.

Verotus

Tšekeissä noudatetaan portaattaista verotusta alkaen 15 prosentista. Jotta pidätysmäärät saataisiin heti oikeiksi, on hyvä selvittää verotusasiat perusteellisesti työnantajan kanssa, ennen kuin ottaa työn vastaan. Tšekeissä tulee ottaa yhteys paikalliseen verotoimistoon (*finanční úřad*), joiden yhteystiedot löytyvät osoitteesta: <http://business.center.cz/urady/fu/fudb-all.asp> (tšekin kielellä).

Verotusasiat kannattaa myös selvittää omassa verotoimistossa ennen ulkomaille lähtöä. Lisätietoa verohallinnosta <http://www.vero.fi> (vero-ohjeet | kv-tilanteet | ulkomaantyöskentelyn verotus).

Tarkistuslista

Varmista ennen lähtöä tai työn vastaanottamista, että

- sinulla on Suomen viranomaisten myöntämä voimassaoleva passi
- ymmärrät täysin työsopimuksen ja työsuhteen ehdot
- tiedät palkanmaksutavan ja -ajan
- tiedät, mitä matkajärjestelyjä on tehtävä ja kumpi ne maksaa, sinä vai työnantajasi
- sinulla on majoitus alueella, jonne muutat
- sinulla on eurooppalainen sairaanhoitokortti (Kelasta) tai sinulla on yksityinen sairaus- ja tapaturmavakuutus
- Jos olet työtön varaa mukaasi lomake E303.
- sinulla on riittävästi rahaa palkanmaksuun saakka tai kotiinpaluuseen, jos se on tarpeen.

15 Työskentely Unkarissa

Unkarin työllisyystilanne on hyvä, joillakin aloilla työvoimasta on jopa pulaa. Ammattitaitoista työväkeä tarvittaisiin erityisesti eri prosessiteollisuuden aloilla, kuten vaatetusteollisuudessa. Maassa asuvista ulkomaalaisista suurin osa työskentelee rakennus- ja prosessiteollisuuden tehtävissä sekä kaupan alalla, mutta myös kulttuurin, taiteen ja urheilun parissa.

Unkarin työllisyystilanne on kehittynyt yleensä myönteisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vaikka työttömyys on hiukan lisääntynyt vuodesta 2002 lähtien, on maan työttömyysaste kuitenkin alle EU:n keskitason. Vuoden 2004 huhtikuussa työttömiä oli Eurostatin mukaan 5,9 % työvoimasta, vaikkakin työllisyysaste on jäänyt alhaiseksi.

Unkarin valtion määrittelemä minimipalkka vuonna 2004 on 53000 HUF/kk (noin 210 euroa).

15.1 Lupamenettelyt

Työlupa

Uutena EU-jäsenmaana Unkari soveltaa työvoiman liikkumisen osalta niin sanotulla siirtymäkaudella kansallista lainsäädäntöä. Tämän johdosta suomalainen hakija tarvitsee työlupaa työskennelläkseen Unkarissa. Tietyillä aloilla ja tietyissä tilanteissa työlupaa ei tarvita, esimerkiksi jos ulkomaan kansalainen toimii opettajana unkarilaisessa opetuslaitoksessa.

Käytännössä hakijan on löydettävä työnantaja, joka on valmis hakemaan työlupaa hänen puolestaan. Työnantaja voi jättää työlupahakemuksen edellyttäen, että seuraavat ehdot täyttyvät:

- Työnantajan on haettava paikallisen työvoimatoimiston välityksellä työntekijää avoimeen tehtävään.
- Työntekijän hakeminen pitää olla vireillä vähintään 30 mutta enintään 60 päivää ennen työlupahakemuksen jättämistä.
- työvoimatoimisto ei pysty löytämään kyseiseen toimeen unkarilaista työntekijää, joka täyttää työvoimahakemuksessa edellytetyt vaatimukset tai ei löydä työntekijää maasta, joka ei ole asettanut rajoituksia unkarilaisille työntekijöille.

Työlupahakemus jätetään sen kunnan työvoimatoimistoon, jossa työpaikka sijaitsee tai Budapestin työvoimatoimistoon. Tarkempaa neuvoa voi kysyä EURES-neuvojilta. Lisätietoa unkariksi: <http://www.afsz.hu> ja <http://www.npk.hu>

Oleskelulupa ja rekisteröityminen

Suomen kansalainen voi oleskella Unkarissa ilman viisumia 90 päivää, mutta tarvitsee voimassa olevan passin tai henkilökortin. Jos maassaolo kestää yli 90 päivää tarvitaan oleskelulupa.

Tarkempaa tietoa asiasta saa Unkarin Suomen edustuston konsulipalvelusta (<http://www.unkari.fi>) sekä Unkarin työhallinnon sivuilta <http://www.afsz.hu>, osoitteesta <http://www.npk.hu> tai EURES-portaalista (Vapaa liikkuvuus | tietoa siirtymäajan säännöistä).

Jokaisen maahantulijan, joka aikoo oleskella tai asua maassa yli 90 päivää tulee ilmoittautua paikalliselle rekisterinpitäjälle (ulkomaalaistoimisto, BÁH eli *Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*). Ilmoittautuminen tulee tehdä kolmen päivän kuluessa maahantulosta. Tulijan on esitettävä seuraavat tiedot ja asiakirjat: henkilöllisyystiedot, kansallisuus, passi, osoite Unkarissa, muuttopäivä ja oletettavissa oleva oleskelun päättymispäivä. Ulkomaalaistoimiston Internet-osoite on <http://www.bm-bah.hu>, josta löytyvät myös muut toimiston yhteystiedot.

15.2 Työn hakeminen

Työnhaku Unkarista kannattaa aloittaa tutustumalla Internetissä olevaan perustietoon. EU:n komission ylläpitämä EURES-portaali sisältää päivitettyä tietoa työskentely- ja elinoloista eri Etamaissa, alueellisista työmarkkinoista sekä siirtymäajan säännöistä koskien työntekijöiden vapaata liikkuvuutta eri maissa. Siellä on myös työpaikkatietopankki, jossa ovat Euroopan talousalueen avoinna olevat EURES-työpaikat aloittain ja maittain. Uusien jäsenmaiden työpaikkailmoitukset tulevat näkyville vuoden 2005 alusta lähtien.

Portaalin kautta pääsee myös CV-tietopankkiin (CV Search), jossa työnhakijat voivat suoraan esittäytyä työnantajille jättämällä pankkiin työhakemuksensa ja ansioluettelonsa. Työnantajat puolestaan voivat hakea CV-tietopankista sopivia ehdokkaita avoimiin paikkoihinsa. Tietopankissa on rekisteröitynä työnantajia myös Unkarista. Portaalista on linkki maan kansallisen työhallinnon, (*Allani Foglalkoztási Szolgálat, ÁFSZ*) kotisivuille ja edelleen erilaisiin työpaikkapankkeihin. Portaalin osoite on <http://europa.eu.int/eures>. Portaalista löytyvät myös Unkarin EURES-neuvojen yhteystiedot.

Suomessa voi tiedustella työnhausta ja työskentelystä Unkarissa suurimpien työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta, jotka kuuluvat koko Euroopan laajuiseen, yli 600 neuvojaa kattavaan yhteistyöverkostoon. Monissa pienemmissäkin työvoimatoimistoissa on nykyisin EURES-asioista tietäviä virkailijoita. He tiedottavat, ohjaavat ja välittävät työtä eurooppalaisista työmarkkinoista kiinnostuneille työnhakijoille. Neuvojat tekevät tiivistä yhteistyötä ulkomaisten kollegojensa kanssa, järjestävät erilaisia tiedotus- ja rekrytointitilaisuuksia ja ottavat tarvittaessa henkilökohtaisesti yhteyttä eri maiden paikallisiin neuvojiin. Suomen EURES-neuvojen yhteystiedot sekä tiedot ajankohtaisista rekrytoinneista löytyvät osoitteesta <http://www.mol.fi/eures>. Kannattaa myös käydä katsomassa

työministeriön Internet-sivuilta tiedot avoimena olevista ulkomaan työpaikoista (<http://www.mol.fi> > Avoimet työpaikat/>Ulkomaat).

Työnhakumenettelyt Unkarissa ovat samantyyppisiä kuin Suomessakin: hakija voi hakea avoimeksi ilmoitettua työpaikkaa tai ottaa suoraan yhteyttä työnantajaan. Työtä voi hakea postitse (erityisesti jos postiosoite on tiedossa) tai sähköpostitse lähettämällä työnantajalle selkeä ansio-luettelo eli CV (Curriculum Vitae) ja sen mukana hakemus- tai saatekirje. Yhtenäinen eurooppalainen CV-malli löytyy Euroopan ammatillisen koulutuskeskuksen CEDEFOPin kotisivulta (<http://www.cedefop.eu.int/transparency/cv.asp>). Poiketen Suomessa totutusta tyylistä unkarilaiset työnantajat haluavat hakemuskirjeen usein käsinkirjoitettuna.

Paikallisen kielen osaaminen ja opiskelu on aina suositeltavaa, etenkin jos hakija suunnittelee pitempiaikaista oleskelua ja työskentelyä maassa.

Työvoimatoimistot

Kansallinen työhallinto (*Állami Foglalkoztási Szolgálat, ÁFSZ*) ja Unkarin lainsäädäntö ohjaavat työvoiman välitystoimintaa, mutta käytännössä välitystä hoitavat pääasiassa yksityiset toimistot. Palvelu on työnhakijalle maksutonta.

Työnantaja voi ilmoittaa avoimista paikoista työhallinnon Internet-sivuilla, ja hakija täyttää siellä CV:n. Yhteydenotot hoidetaan tällöin usein sähköpostitse. Lisätietoa toimistojen toiminnasta saa EURES-portaalista ja kansallisen työhallinnon www-sivuilta (<http://www.afsz.hu>, tiedot unkariksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi), josta löytyy myös linkkejä Unkarin eri kuntien työpaikkailmoituksiin.

Työvoiman vuokraus aloitettiin Unkarissa 1990-luvulla. Lainsäädäntö ei kiellä toimintaa, muttei ole vahvistanutkaan sitä koskevia sääädöksiä. Myös vuokraustoimistojen palvelut ovat työnhakijalle maksuttomia.

Lehdet

Työpaikkailmoituksia julkaisevat esimerkiksi seuraavat lehdet:

- Népszabadság: <http://www.nepszabadsag.hu> (päivälehti)
- Heti Világgazdaság: <http://hvg.hu> (talousviikkolehti)
- Figyelo: <http://www.fn.hu> (talousviikkolehti)
- Expressz: <http://www.expressz.hu> (mainoslehti)

Internet

Unkarilaisia työpaikkailmoituksia voi käydä katsomassa Internetissä muun muassa osoitteissa:

- <http://allas.lap.hu> runsaasti työpaikkailmoitus- ja muita linkkejä
- <http://www.jobline.hu> myös englanniksi ja saksaksi
- <http://www.jobmonitor.hu> monialainen haku, linkkejä myös työnvälityksiin

15.3 Työsuhdeasiat

Suomen työläinsäädäntö ei ole voimassa Unkarissa. Työsuhteen ehdot ovat hakijan ja työnantajan välinen sopimusasia. Lisätietoja työsuhdeasioista saa EURES-portaalista (Eläminen ja työskentely | Unkari | työolot).

Työsopimukset

Työsopimus tehdään kirjallisesti ja työntekijän on saatava oma kappaleensa viimeistään työn aloituspäivänä. Sopimukseen on kirjoitettava työaika sekä työnkuvaus. Tekstistä tulee tarkastaa huolellisesti työsuhteen ehdot. On syytä myös varmistaa, että sopimuksen sisältö on täysin ymmärrettävä. Palkanmaksutapa ja -ajat tulee selvittää tarkasti. Työsopimus astuu voimaan sopimuksessa mainittuna aloituspäivänä. Ellei päivää ole erikseen kirjoitettu, sopimus on voimassa allekirjoituspäivästä alkaen.

Myös matka- ja majoitusjärjestelyihin liittyvät asiat on tarkistettava, sekä kumpi ne maksaa, hakija vai työnantaja. Lisätietoja työsopimukseen liittyvissä kysymyksissä löytyy EURES-portaalista (Eläminen ja työskentely | Unkari | työolot).

15.4 Työttömyys- ja sosiaaliturva

Suomessa maksettavan työttömyysturvan siirto

Jos hakija on oikeutettu työttömyysturvaan Suomessa ja on ollut työttömänä työnhakijana vähintään neljä viikkoa, hän voi siirtää suomalaisen työttömyyskorvauksen kolmen kuukauden ajaksi Unkariin työnhakua varten. Työttömyyskorvaus siirretään Unkariin lomakkeella E303, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassasta. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan voi siirtää toiseen Eta-maahan.

Unkarissa on ilmoitauduttava työnhakijaksi alueellisessa työvoimatoimistossa (*local county labour centre*) seitsemän päivän kuluessa siitä, kun työnhaku on Suomessa päättynyt (eli seitsemän päivän kuluessa matkustuspäivästä lukien). Jos hakija ei ole löytänyt työtä kolmen kuukauden aikana, ja haluaa säilyttää työttömyysturvansa Suomessa, hänen on palattava takaisin Suomeen ja ilmoittau-

duttava työvoimatoimistossa, ennen kuin kolmen kuukauden määräaika on kulunut umpeen. On syytä huomioida, että työttömyysturvan siirto maasta toiseen voi uutena asiana olla aluksi hidasta uusissa jäsenmaissa.

Työvoimatoimistoon kannattaa ilmoittaa hyvissä ajoin aikomuksistaan lähteä Eta-alueelle työnhaakuun sekä pyytää lomake E303 työttömyysturvan maksajalta. Ohjeita saa työvoimatoimistosta sekä Kelasta tai työttömyyskassasta. Työttömyyskassojen yhteisjärjestöjen www-sivulla (<http://www.tyj.fi> | Työttömyysturva ja työ ulkomailla) on myös lisätietoa.

Työttömyys Unkarissa

Työtön on oikeutettu työttömyysturvaan Unkarissa, jos hän on työskennellyt vähintään 200 päivää edellisen neljän vuoden aikana. Korvausta maksetaan enimmillään 270 päivää. Sen suuruus on yleensä 65 prosenttia hakijan keskituloista (tiettyyn rajaan saakka). Myös erilaiset työttömän harjoittelujaksot ja työllistämistukityöt ovat mahdollisia.

Sosiaaliturva

EU:n alueella sosiaaliturvaa säätelevät yhteisöalueen koordinaatiosäännökset eli asetukset 1408/71 ja 574/72. Oikeus sosiaaliturvaan syntyy työskentelyn kautta. Unkarin sosiaaliturvavakuutuksen piiriin kuuluvat muun muassa seuraavat tukimuodot: sairaslomakorvaus, äitiyslomaraaha ja lapsilisä, työttömyys- ja työkyvyttömyyskorvaus sekä eläke.

Työnhakijan kannattaa ottaa mukaan Kelasta haettava uusi eurooppalainen sairaanhoitokortti, joka antaa oikeuden esimerkiksi perusterveydenhuoltoon ennen Unkarin järjestelmään liittymistä. Lisätietoa suomalaisen sosiaaliturvan siirrosta, uuden maan järjestelmään liittymisestä sekä sairaanhoitokortin hakulomakkeen saa Kelasta (<http://www.kela.fi> | Suomessa - ulkomailla

15.5 Eläkkeet ja verotus

Henkilö, joka on työskennellyt ja ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU/Eta-maassa, voi saada oikeuden kussakin maassa karttuneeseen eläkkeeseen. Eläkkeet maksetaan EU/Eta-alueella maasta toiseen. Jos eläkeoikeutta varten edellytetään tietty määrä vakuutusvuosia, voidaan toisten maiden vakuutuskaudet tarvittaessa lukea hyväksi ja näin helpottaa eläkkeen saamista.

Lisätietoja eläkkeistä ja niiden hakemisesta ulkomailta saa esimerkiksi Eläketurvakeskuksen ulkomaisten asiain osastolta, tai eläkelaitoksesta.

Ulkomaisten asiain osaston yhteystiedot ovat: puh. 010 751 4218 (suomi), 010 751 4215 (ruotsi), <http://www.etk.fi> tai <http://www.elaketurvakeskus.fi>.

Ulkomaan työskentelyyn liittyvistä vakuuttamisasioista ja todistuksista voi kysyä lisätietoja Eläketurvakeskuksesta: LA/Ulkomaantyön vakuuttamisasiat, puh. 010 751 4216, ulkomaanasiat@etk.fi, <http://www.etk.fi>. Keskuksen tarkemmat yhteystiedot ovat oppaan lopussa.

Verotus

Unkarissa noudatetaan portaittaista tuloverotusta. Vero on 18 prosenttia alle 800 000 forintin vuotuisesta bruttotulosta. Ylimenevästä osasta 1 500 000 forintiin asti peritään veroa 26 prosenttia. Jos vuositulot ylittävät 1 500 000, ylimenevän tulon prosentti on 38. Yksityisiltä henkilöiltä peritään veron lisäksi myös muita maksuja. Jotta pidätysmäärät saataisiin heti oikeiksi, on hyvä selvittää verotusasiat perusteellisesti työnantajan kanssa, ennen kuin ottaa työn vastaan.

Verotusasiat kannattaa myös selvittää omassa verotoimistossa ennen ulkomaille lähtöä. Lisätietoa saa verohallinnosta: <http://www.vero.fi> (vero-ohjeet | kv-tilanteet | ulkomaantyöskentelyn verotus).

Tarkistuslista

Varmista ennen lähtöä tai ennen työn vastaanottamista, että:

- sinulla on Suomen viranomaisten myöntämä voimassaoleva passi
- ymmärrät täysin työsopimuksen ja työsuhteen ehdot
- tiedät palkanmaksutavan ja -ajan
- tiedät, mitä matkajärjestelyjä on tehtävä ja kumpi ne maksaa, sinä vai työnantajasi
- sinulla on majoitus alueella, jonne muutat
- sinulla on eurooppalainen sairaanhoitokortti (Kelasta) tai sinulla on yksityinen sairaus- ja tapaturmavakuutus
- jos olet työtön, mukana on lomake E303
- sinulla on riittävästi rahaa palkanmaksuun saakka tai kotiinpaluuseen, jos se on tarpeen.

IV MUITA KANSAINVÄLISTYKSI- VAIHTOEHTOJA

16 Au pairiksi, vaihto-oppilaaksi, nuorisovaihtoon tai vapaaehtoispalveluun

16.1 Au pair

Au pairina oleskelu antaa mahdollisuuden käytännön kielitaidon parantamiseen työskentelemällä ulkomaisessa perheessä noin 30 tuntia viikossa. Korvauksena työstä on majoitus omassa huoneessa, ateriat ja taskuraha. Suurin osa paikoista on tarkoitettu tytöille. Hakijalla on oltava kokemusta kotitöistä ja lastenhoidosta. CIMOn Maailmalle.net- palvelusta löytyy au pair- toimistojen yhteystietoja: <http://www.maailmalle.net> | Maailmalle | työ- tai elämäkokemusta hankkimaan | Au pair.

16.2 Vaihto-oppilasvuosi

Vaihto-oppilaalla tarkoitetaan yleensä peruskoulun tai lukion oppilasta, joka lähtee yhdeksi lukuvuodeksi ulkomaille käymään koulua ja asumaan ulkomaisessa perheessä perheenjäsenenä. Vaihto-oppilasvuosi ei korvaa Suomessa väliin jäänyttä lukuvuotta, vaan sen jälkeen on jatkettava siitä, mihin ennen lähtöä on jäänyt. Vaihto-oppilaita Suomesta Puolaan, Tšekin tasavaltaan ja Unkariin välittävien järjestöjen yhteystietoja löytyy oppaan lopusta.

16.3 Euroopan unionin Nuoriso-ohjelma

Euroopan unionin Nuoriso-ohjelmaan voivat osallistua kaikki 15–25-vuotiaat nuoret, nuorten kanssa toimivat henkilöt (ei ikärajoja) sekä yleishyödylliset organisaatiot. Ohjelman tavoitteena on nuorten oma aktiivinen toiminta joko paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisellä tasolla. Nuoriso-ohjelma tarjoaa mahdollisuuden nuorten ryhmätapaamisiin (15–25-vuotiaiden), joissa nuoret ideoivat ja toteuttavat yhdessä sovittuun teemaan liittyvän tapaamisen yhden tai useamman kumppanimaan kanssa. Ohjelman kautta on lisäksi mahdollisuus päästä vapaaehtoispalveluun (18–25-vuotiaat) esimerkiksi Eurooppaan tai toteuttaa paikallinen nuorisoaloite.

Ohjelmassa on mukana tällä hetkellä kaikki EU- ja Eta-maat sekä Bulgaria ja Romania. Lisäksi hankkeita voi toteuttaa Venäjän ja muiden IVY-maiden, Balkanin ja Välimeren alueen sekä Latinalaisen Amerikan maiden kanssa.

Lisätietoja ohjelmasta ja ohjelman hakukaavakkeet saa CIMOn [www-palvelusta](http://www.cimo.fi): <http://www.cimo.fi>
| Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista? | EU:n Nuorisohjelma.

Erilaisista nuorisovaihto-ohjelmista kannattaa kysyä myös esimerkiksi nuorisjärjestöiltä ja nuorisotiedotuspisteistä. Nuorisotiedotuspisteiden yhteystiedot löytyvät CIMOn [Maailmalle.net](http://www.maailmalle.net) -palvelusta: <http://www.maailmalle.net> | Lisätietoja | Etsi sinua lähinnä oleva neuvontapiste.

16.4 Kansainväliset työleirit

Kansainvälisillä työleireillä tehdään vapaaehtoistyötä monikulttuurisessa ryhmässä paikallisen yleishyödyllisen tahon hyväksi. Työleirille osallistuminen on hyvä tapa hankkia kansainvälistä kokemusta ja tehdä vapaaehtoistyötä esim. loman aikana, sillä useimmiten leirit kestävät kaksi–kolme viikkoa. Leirejä järjestetään eri puolilla maailmaa, pääsääntöisesti kesäisin.

Kansainvälisille työleireille ulkomailla osallistuvat ovat yleensä 18–30-vuotiaita. Leireille osallistuu 5–25 vapaaehtoista useasta eri maasta. Työtä tehdään yleensä yhdessä, 6–8 tuntia päivässä, viitenä päivänä viikossa. Leirityöstä ei makseta palkkaa, vaan työtä tehdään ruokaa ja majoitusta vastaan. Asuinolosuhteet ovat leireillä yleensä suhteellisen alkeelliset ja ruoka valmistetaan usein yhdessä. Kansainvälisille työleireille voi hakea mm. Kansainvälinen Vapaaehtoistyö ry:n (KVT) ja Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n kautta. Näiden järjestöjen yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta.

KVT julkaisee vuosittain *Kansainväliset työleirit* -lehteä, josta saa tietoja tarjolla olevista työleireistä. Lisäksi tietoa työleireistä koti- ja ulkomailla on saatavilla KVT:n [www-sivuilla](http://www.kvtfinland.org/) <http://www.kvtfinland.org/>.

Allianssin vastaavat tiedot löytyvät Internetistä osoitteesta <http://www.nuorisovaihto.fi>.

Lisätietoja kansainvälisestä työleiritoiminnasta voi hankkia myös oppaista *Monin tavoin maailmalle* ja *The International Directory of Voluntary Work*. Julkaisuihin voi tutustua esimerkiksi CIMOn tietopalvelussa.

V ULKOMAILLA OLESKELUUN LIITTYVIÄ KÄYTÄNNÖN ASIOITA

17 Opiskelijoiden neuvonta Suomessa

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO (<http://www.cimo.fi>) palvelee opiskelusta ulkomailla ja muista kansainvälistymismahdollisuuksista kiinnostuneita. CIMOn ylläpitämä Maaillalle.net-palvelu (<http://www.maaillalle.net>) sisältää tietoa opiskelusta ja työ- tai elämäkokemuksen hankkimisesta ulkomailla. Tämän Suuntana Puola, Tšekki ja Unkari -oppaan ja sarjaan kuuluvat muut maakohtaiset oppaat löytyvät pdf-muodossa Maaillalle.net-palvelun kohdasta Lisätietoja | Maaoppaat.

CIMO tarjoaa myös henkilökohtaista neuvontaa. CIMOn neuvontapuhelin palvelee maanantaista torstaihin klo 10.00–12.00 ja klo 13.00–15.00 numerossa 01080 6767. Puhelun hinta on kaikkialta Suomesta lankapuhelimesta soittaessa paikallisverkkomaksun verran ja matkapuhelimesta keskimäärin 29 senttiä/minuutti. CIMOon voi ottaa yhteyttä myös sähköpostitse osoitteella cimoinfo@cimo.fi.

CIMOn tietopalvelussa voi myös itse perehtyä opiskelua ulkomailla, apurahoja, opintososiaalisia asioita ja muita kansainvälistymismahdollisuuksia, kuten kansainvälistä harjoittelua, koskeviin tiedonlähteisiin. Laajan maakohtaisen aineiston lisäksi kokoelma sisältää hakuteoksia, käsikirjoja, oppaita ja esitteitä. Asiakkaiden käytössä ovat myös Internet-yhteydet. CIMOn henkilökunta opastaa aineiston käytössä ja tiedonhaussa. Tarvittaessa aineistoa voi myös kopioida. Tietopalvelu on avoinna maanantaista torstaihin kello 12.00–16.00. Tietopalvelu sijaitsee Helsingin Hakaniemessä osoitteessa Hakaniemenkatu 2, 2. krs, 00530 Helsinki. Hakaniemen torin bussi- ja raitiovaunuy-säkeiltä tietopalveluun on muutaman minuutin kävelymatka.

Perustietoa opiskelusta ulkomailla saa myös työvoimatoimistojen koulutus- ja ammattitietopalveluista kautta maan.

18 Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Puolassa

18.1 Asuminen

Vapailta markkinoilta asuntoa havittelevan on syytä huomioida, että kustannukset vaihtelevat suuresti eri kaupunkien ja eri tasoisen asumisen välillä: Varsova, Krakova ja Poznan ovat kalleimmat. Vuokrailmoituksia löytyy sanomalehdistä (esim. *Gazeta Wyborcza*, *Rzeczpospolita*) ja kaupungeissa toimii vuokraukseen erikoistuneita yrityksiä (*biuro nieruchomości*), joiden palveluista joutuu tyypillisesti maksamaan noin kuukauden vuokran verran. Internetissä toimii myös vuokra-asuntoja välittäviä sivustoja (<http://www.aaaby.pl>, <http://www.ogloszenie.net>, <http://www.oferty.net>). Vuokrasopimusta tehtäessä pitää olla tarkkana ja varmistaa sähkö- ja vesimaksujen suuruusluokka, sillä nämä voivat muodostaa huomattavan osan asumiskustannuksista. Takuuvuokrat ovat yleinen käytäntö.

Yksityisiltä vuokratun asunnon omistajilta tai taloyhtiöiltä voi olla vaikea saada todistusta asunnossa asumisesta. Sellaista voidaan tarvita, mikäli käy ilmoittamassa oleskelustaan kyseisessä osoitteessa paikallisviranomaisille. Vuokranantajat eivät aina ole halukkaita ilmoittamaan asunnon vuokraamisesta viranomaisille verotuksellisista syistä. Kannattaa siis varmistaa, että vuokranantaja on yhteistyöhaluinen asumistodistuksen (*meldunek*) suhteen, jos sellaisen tarvitsee. Opiskelija-asuntoloissa todistuksen saaminen on yksinkertaista. Yksityiset asunnot ovat kalliimpia kuin asuntolat. Paikan päällä apua voi kysyä korkeakoulun kansainvälisistä palveluista tai kaupunkien turistien palvelupisteestä.

Korkeakoulut avustavat ulkomaisia opiskelijoita majoituksen järjestämisessä. Vaihto-opiskelijoiden asioita hoidetaan kansainvälisten asioiden toimistossa ja muiden opiskelijoiden asuntoasiat yleensä opintotoimistoissa. Asuntolamajoituksessa (*akademik, dom studencki*) kaksi henkilöä yleensä jakaa kalustetun huoneen ja keittiöt ovat yhteiskäytössä, mutta opiskelijoilla on mahdollisuus edulliseen ruokailuun ruokaloissa (*stolówka*). Asuntolapaikoista on pulaa varsinkin yksityisillä korkeakouluilla. Halvimmillaan asuntola-asuminen maksaa kuukaudessa noin 200 PLN ja korkeimmillaan 1000 PLN (Varsova). Keskimäärin vuokra on 300–600 PLN, jolloin kuukausittaiset elinkustannukset muutoin ovat noin 1000–1500 PLN kuukaudessa.

Puolassa toimii myös melko kattava hostellien verkosto, jonka palveluja voi käyttää esimerkiksi saapuessa paikkakunnalle tai maan sisällä matkustellessa. Ympärivuotisesti toimii 140 ja kesä- ja sesonkiaikoina toimivia on 300. Puolan retkeilymajajärjestön (PTSM) [www-sivuilta](http://www.infolinia.pl/ptsm) (<http://www.infolinia.pl/ptsm>) löytyvät kaikkien hostellien yhteystiedot ja tietoa muista alennuksista. Hostellien palveluja voi käyttää retkeilymajakortilla. Suomen Retkeilymajajärjestöstä (SRM) voi hankkia jäsenhintaan asuminen oikeuttavan henkilökohtaisen hostellikortin (<http://www.srmnet.org>).

18.2 Rahat ja hintataso

Puolan hintataso on suomalaisesta näkökulmasta edullinen, mutta elinkustannukset riippuvat omista valinnoista. Huomattavia eroja löytyy myös maantieteellisesti, sillä suuret kaupungit ovat selvästi muuta maata kalliimpia. Hintatasoon vaikuttaa myös se, että Puolassa on ainakin vuoteen 2007 asti valuuttana złoty (PLN). Sen arvossa on tapahtunut hienoisia muutoksia (kesällä 2003 yksi euro oli noin 4.3. zł ja talvella 2004 yli 4.9 zł). Yleensä ruoka ja palvelut ovat edullisempia kuin Suomessa: 1,5 l pullotettua vettä 2 zł, kahvi kahvilassa 5–10 zł, oluttuoppi 0,5 litraa 3–10 zł, elokuvalippu 15–20 zł, hiustenleikkuu 20–80 zł, opiskelijalounas 4–6 zł ja tavallinen lounas 15–25 zł.

Puolassa on lukuisia pankkeja ja ne ovat yleensä auki ma–pe klo 9–18. Pankkitilin avaamiseen ei tarvita muuta kuin passi, mutta vaatia voidaan myös paikallisviranomaisille rekisteröitymisestä kertovaa todistusta (*meldunek*), opiskelijakorttia tai muuta todistusta. Palvelun laatu riippuu pankista. Ilman puolan kielen taitoa tilin avaaminen tai laskujen maksaminen pankkitiskillä voi olla työlästä.

Kansainväliset luottokortit ovat laajasti käytössä, ja rahaliikenteen voi ainakin lyhyemmän oleskelun aikana hoitaa helposti luottokorteilla käteisautomaateilla. Suuria summia ei kuitenkaan kannata kantaa mukana. Käteisautomaatit löytyvät osoitteesta <http://www.karty.pl/wykaz/woj.htm>. Ulkomaan valuuttaa voi vaihtaa valuutanvaihtopisteissä (*kantor*) tai pankeissa.

18.3 Terveysthuolto ja vakuutukset

EU-maan kansalaisina suomalaisilla on oikeus saada tarpeen vaatiessa välitöntä terveydenhoitoa toisessa EU-maassa. Suomessa otettiin 1.6.2004 käyttöön eurooppalainen sairaanhoitokortti, joka osoittaa, että henkilö on sairausvakuutettu jossakin jäsenmaassa ja että hänellä on oikeus saada toisessa jäsenmaassa oleskelun aikana välttämätön sairaanhoito. Kortti korvaa tähän asti käytetyt paperiset sairaanhoitolomakkeet (E111 ja E112).

Sairaanhoitokortti voidaan myöntää henkilölle, jolla on Suomessa oikeus sairaanhoitoon. Kortin myöntää Kela. Hakemuksen voi jättää postitse tai henkilökohtaisesti mihin tahansa Kelan toimistoon. Kortti toimitetaan postitse hakijan antamaan osoitteeseen. Kortti on voimassa kaksi vuotta kerrallaan. Voimassaolon päättyessä tilalle myönnetään uusi kortti ilman eri hakemusta, mikäli myöntämisen edellytykset ovat pysyneet ennallaan.

18.4 Oleskelulupa ja muut asiakirjat

Korkeintaan 3 kuukautta Puolassa opiskellessaan tai oleskellessaan EU-kansalainen ei tarvitse viisumia tai oleskelulupaa, vaan pelkän passin mukana pitäminen riittää. Puola ei kuulu Schengen-järjestelmään, joten rajamuodollisuudet ovat edelleen olemassa. Saapuessaan maahan ulkomaalaisen tulisi periaatteessa ilmoittaa asumisestaan tietyssä osoitteessa ja saada paikallisviranomaisilta asiaa koskeva todistus (*meldunek*). Asumisilmoituksen voi tehdä paikallisviranomaisille. Lisätietoa kannattaa kysyä esim. oppilaitoksesta.

Pitempään kuin kolme kuukautta opiskelevien, kuten useimpien Erasmus-opiskelijoiden, tulee hakea väliaikaista oleskelulupaa pian maahan saapumisen jälkeen. Oleskelulupaa haetaan voivodikunnan kansalaisuusasioiden toimistosta (*Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców, Urząd - Wojewódzki*). Haettaessa tarvitaan voimassa oleva matkustusasiakirja (tai muu henkilöllisyystodistus, josta käy ilmi kansallisuus). Lisäksi hakemuslomakkeeseen tulee liittää todistus voimassa olevasta sairausvakuutuksesta, todistus riittävästä varoista oleskelun

ajaksi, todistus asumisesta tietyssä osoitteessa (esim. vuokrasopimus) ja korkeakoulusta saatava todistus opiskelusta oleskeluluvan hakemista varten. Oleskelulupa voidaan myöntää yhdeksi vuodeksi ja uusia vuosittain, mutta ei kuitenkaan pidemmäksi ajaksi kuin mikä on opiskelujen arvioitu kesto. Oppilaitokset avustavat luvan hankkimiseen liittyvissä asioissa.

EU-kansalaiselle oleskelulupa voidaan myöntää, mikäli hänellä on voimassa oleva sairausvakuutus sekä oleskelu- ja elinkustannukset kattava toimeentulo, eikä hänen tarvitse turvautua Puolan sosiaaliturvajärjestelmään (*świadczeń pomocy społecznej*). EU-kansalaisille myönnettävän oleskeluluvan (*Karta Pobytu Obywatela Unii Europejskiej*) myöntämisestä peritään samat maksut kuin puolalaisille myönnettävistä henkilöllisyystodistuksista (30 PLN).

Hakemuksiin liitetyt dokumentit tulee tarvittaessa käännättää puolaksi virallisella kääntäjällä. Kääntäjien ja tulkkien yhteystietoja löytyy mm. Puolan suurlähetystön www-sivuilta ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitosta (<http://www.sktl.net>).

18.5 Opiskelijoiden neuvonta Puolassa

Jos hakijalla on kysymyksiä, joihin ei löydy vastausta oppilaitoksen opinto-oppaasta tai www-sivuilta liittyen jonkin tietyn koulutusohjelman pääsyaatimuksiin, sisältöön tai hakumenettelyyn, kannattaa ottaa yhteyttä suoraan kyseessä olevaan oppilaitokseen. Puolassa ei ole vielä keskitetysti tarjolla opiskeluun liittyvää neuvontaa ulkomaalaisille. Yleistä tietoa koulutusjärjestelmästä ja tutkintojen tunnustamisesta tarjoaa Puolan opetusministeriön alainen BUWiWM, jonka yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta. Myös opetusministeriö on avannut englanninkieliset www-sivunsa.

Opintoihin liittyvää neuvontaa voi saada oppilaitosten neuvontaa harjoittavista yksiköistä, kuten opintotoimistosta (*dział nauczania, dział dydaktyki*) ja koulutusohjelmaa tarjoavasta oppiaineesta tai tiedekunnasta. Opintotoimistot hoitavat yleensä opiskelijarekrytointiin liittyviä asioita ja tiedottamista sekä tuottavat hakuoppaita (*informatory*). Ne hoitavat usein myös opintososiaaliin tukiin (stipendejä, opiskelija-asunnot, ruokalait) ja sairausvakuutuksiin liittyvää neuvontaa. Yleensä tiedekunnissa (*wydział*) kannattaa ottaa yhteyttä dekaaniin (*dziekan*) tai henkilöön, joka on erikseen opiskelijoille osoitettu.

Ulkomaalainen opiskelija löytää useimmiten oppilaitoksen www-sivuilta ulkomaalaisten opiskelijoiden palveluun erikoistuneen yksikön (*biuro obsługi studentów zagranicznych*) tai erityisen kansainvälisten asioiden toimiston (esim. *biuro współpracy międzynarodowej*), joka koordinoi oppilaitoksen kansainvälistä tutkimus- ja opetusyhteistyötä. Saapuville Erasmus-opiskelijoille on yleensä tarjolla englannin kielinen www-sivu ja myös Puolan kansallisen Sokrates/Erasmus-toimiston www-sivuilla on tietoa puolalaisten korkeakoulujen vieraskielisestä opetuksesta sekä muuta tietoa opiskelusta Puolassa (<http://www.socrates.org.pl/erasmus>). Myös eurooppalainen Ploteus-portaali on hyvä väylä Puolassa opiskelua koskevaan informaatioon: <http://www.ploteus.net>.

Puolan suurlähetystö sijaitsee Helsingin Kulosaarissa. Lupakäytäntöjä ja hakumenettelyjä kannattaa tiedustella ja varmistaa lähetystöstä, sillä muutokset ovat aina mahdollisia, varsinkin kun EU:n laajentumisprosessi on vielä kesken. Lähetystön yhteystiedot ja palveluajat löytyvät oppaan lopusta (tai <http://www.embassyofpoland.fi>).

19 Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Tšekin tasavallassa

19.1 Asuminen

Asumismahdollisuudet voivat vaihdella huomattavasti riippuen kaupungista sekä koulusta ja sen sijainnista. Kaikilla korkeakouluilla on tietyt mahdollisuudet taata asuntoja opiskelijoilleen, mutta opiskelija-asuntoloissa (*kolej*) on paikkoja yleensä hyvin rajattu määrä, eikä niitä riitä kaikille. Opiskelija-asuntolassa asuminen on paras tapa tutustua opiskelijaelämään ja saada uusia ystäviä. Valtio maksaa osan asuntoloiden toimintakuluista ja sen vuoksi asumiskustannukset ovat matalat, yleensä 20–80 euroa kuussa.

Asumisen taso on asuntoloissa yleensä hyvä, joskin vaatimattomampi kuin Suomessa. Yleisimpiä ovat kahden hengen huoneet, joilla on yhteiset kylpyhuone ja keittiö. Huoneet voivat olla hyvin pieniä ja äänieristys huono. Pahimmillaan n. 40 opiskelijaa jakaa yhden suuren kylpyhuoneen ja keittiön, minkä vuoksi joustavuus ja kärsivällisyys ovat tarpeen. Huoneet ovat kalustettuja ja hintaan sisältyy lakanat, mutta ei astioita. Varusteita, kuten jääkaappeja voi yleensä vuokrata erikseen. Vaihto-opiskelijat on yleensä sijoitettu samoihin rakennuksiin, mutta yleensä joukossa asuu myös tšekkejä. Tarkempaa tietoa asumisesta saa korkeakouluista. Asuminen sisältyy yleensä vaihto-opiskelijoiden stipendiin tai vaihto-ohjelmiin. Jollei asuntoa ole mahdollista saada edellä mainitulla tavalla, on mahdollista etsiä alivuokra- tai vuokra-asuntoja vapailta markkinoilta ilmoitusten tai asunnonvälitystoimistojen (*realitní kancelář*) kautta. Erityisesti Prahassa, Brnossa ja muissa suurissa kaupungeissa asumiskustannukset voivat olla korkeat.

19.2 Elinkustannukset Tšekin tasavallassa

1 EUR = 31 CZK

Asuminen

Yksiö alk. 6000 CZK (hinnat vaihtelevat huomattavasti etenkin Prahassa)
Asuntolapaikka 2 hengen huoneessa 800–1000 CZK

Ruokailu

Opiskelijaruokala 25–30 CZK
Ravintola alk. 100 CZK
Kahvi 25 CZK

Elintarvikkeet

Leipä 1kg 20–30 CZK
Maito 1l 13 CZK
Olut 0,5l 6–10 CZK

Kaupunkiliikenne	
Kertalippu	12 CZK
Kuukausilippu	420 CZK
– opiskelijahinta	210 CZK

Vapaa-aika	
Elokuvalippu	100–150 CZK
Museot, näyttelyt	50–100 CZK

19.3 Terveystenhoito ja vakuutukset

Sopuoinnussa EU:n sairaanhoitoa koskevien määräyksen kanssa on EU-maista tulevilla opiskelijoilla Tšekin tasavallassa mahdollisuus kääntyä niiden sairaanhoitopalveluja tarjoavien laitosten puoleen, jotka ovat solmineet sopimuksen sairausvakuutusyhtiöiden kanssa ja jotka ovat osa julkista sairausvakuutusjärjestelmää. Tämä koskee ehdotonta enemmistöä sairaanhoitopalveluja tarjoavista laitoksista, mutta asia on kuitenkin aina hyvä tarkistaa. Lyhytaikaisen oleilun aikana on mahdollista kääntyä sairaanhoitopalveluiden puoleen kotimaan sairausvakuutuksen myöntäjältä saatavan lomakkeen E111 tai Eurooppalaisen sairaanhoitokortin (*European Health Insurance Card*) perusteella.

On suositeltavaa, että opiskelijat saavuttuaan kävisivät jonkin tšekkiläisen sairausvakuutusyhtiön (*zdravotní pojišťovna*) toimipisteessä hankkimassa “*Potvrzení o registraci*” eli todistuksen rekisteröitymisestä. Tämä todistus on näytettävä lääkärille ennen hoitoa. Sairausvakuutus kattaa perushammashuollon, mutta potilaan täytyy kuitenkin maksaa osuus joistakin materiaaleista ja hoidoista. Ennen erikoislääkärille pääsyä on saatava suositus kaupunginosaan lääkäriltä (*obvodní lékař*). Lääkkeitä saa apteekkeista (*lékárna*): jos lääkäri määrää lääkkeitä ja kirjoittaa reseptin, sairausvakuutus saattaa kattaa osan hinnasta.

Jos terveydentila on vakava, on mahdollista kääntyä suoraan sairaalan (*nemocnice*) puoleen, muissa tapauksissa edellytetään kaupunginosaan lääkärin suositusta. Sairausvakuutus kattaa ambulanssikuljetuksen sairaalaan. Hätätilanteessa tulee ottaa yhteys nopeaan sairausapuun puhelinnumerossa 112 (kansainvälinen, henkilökunta puhuu myös vieraita kieliä) tai 155 (paikallinen, vain tšekiksi).

Lisätietoja terveydenhuollon tarjoamisesta EU:n kansalaisille Tšekin tasavallassa antaa *Centrum mezinárodních úhrad* (*Centre for International Reimbursements*, Kansainvälisten korvausten keskus), Náměstí W. Churchilla 2, 113 59 Praha 3, puh. + 420 234 462 041, faksi +420 222 734 951, sähköposti: info@cmu.cz, <http://www.cmu.cz> .

Julkisessa sairaanhoidossa ei välttämättä ole aina englanninkielentaitoista henkilökuntaa. Etenkin Prahassa on kuitenkin useita kansainvälisiä klinikoita, joiden henkilökunta on kielitaitoista. Matkavakuutus korvaa yleensä näissä saadun äkilliseen sairastumiseen saadun hoidon sekä määrättyt lääkkeet, ehdot kannattaa tarkistaa vakuutusyhtiöstä.

19.4 Oleskelulupa ja muut asiakirjat

Tšekin tasavalta on 1.5.2004 lähtien EU:n jäsen. Maa ei kuitenkaan vielä toistaiseksi ole Schengen-alueen jäsen, minkä seurauksena maahantuloon liittyy eräitä huomioitavia seikkoja. EU-maan kansalainen voi matkustaa Tšekin tasavaltaan voimassaolevalla passilla (*cestovní pas*) tai henkilökortilla (*identifikační karta*). Matkustusasiakirjan on oltava voimassa Tšekissä oleskelun ajan. EU-maiden kansalaisia koskevat määräykset koskevat myös Sveitsin, Islannin, Norjan ja Liechtensteinin kansalaisia. Muiden maiden kansalaisilla täytyy olla Tšekin tasavaltaan matkustaessaan passi, joka on voimassa vielä kolme kuukautta mahdollisen oleskelun jälkeen.

Opiskelijoiden oleskeluehdot Tšekin tasavallassa eroavat perusteellisesti riippuen siitä, onko opiskelija EU-maan kansalainen vai ei. EU-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden on anottava viisumia. EU-maiden opiskelijat voivat oleskella Tšekin tasavallassa ilman viisumia, eikä heidän tarvitse hakea edes oleskelulupaa (*povoleni k pobytu*).

EU-kansalaisen ja hänen perheenjäsenet voivat anoa ns. väliaikaisen oleskelun erityislupaa (*zvláštní povolení k přechodnému pobytu*) jos oleskelu maassa kestää yli kolme kuukautta. Oleskeluluvan saaminen on mahdollisuus, ei velvollisuus. EU-maiden kansalaisia koskevat määräykset koskevat myös Sveitsin, Islannin, Norjan ja Liechtensteinin kansalaisia. Oleskeluluvan anominen on tarpeen vain, jos on tiedossa, että joku tahoo sitä vaatii: poliisi tai rajaviranomaiset eivät vaadi tätä lupaa.

Oleskelulupaa hakiessa on esitettävä matkustusasiakirja, asiakirja, joka vahvistaa oleskelun syyn sekä kaksi valokuvaa. Lupaa on mahdollista hakea suurlähetystöstä jo ennen lähtöä tai maahan saapumisen jälkeen poliisilta. Luvan toimitusaika on lailla säädetty 180 päivään, mutta käytännössä se on varmasti lyhyempi.

Oleskelun rekisteröiminen

Tšekin tasavaltaan saapuvilla ulkomaalaisilla on velvollisuus rekisteröityä määräaikana. Hotellissa tai muussa vastaavassa laitoksessa oleskeltaessa täytetään vastaanotossa kirjautumiskaavake (*přihlašovací lístek*) ja hotelli hoitaa asian. Muissa tapauksissa kirjautumiskaavake täytetään poliisilaitoksella. Rekisteröitymisen määräajat vaihtelevat. EU-kansalaisilla on velvollisuus ilmoittautua 30 päivän kuluessa saapumisesta vain jos oleskelu kestää yli 30 päivää. Muiden kansalaisten on ilmoittauduttava kolmen päivän kuluessa. Väliaikaisen oleskelun erityisluvan haltijoiden on lisäksi ilmoitettava mahdollisesta osoitteenmuutoksesta oleskelun aikana 30 päivän määräaikaan mennessä.

Lisätietoja Tšekin tasavaltaan saapumisesta ja oleskelusta Tšekissä antaa sisäasiainministeriö (<http://www.mvcr.cz>) ja ulkoasiainministeriö (<http://www.mzv.cz>). Suurlähetystö auttaa, mikä asia on epäselvä tai herättää kysymyksiä.

20 Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Unkarissa

20.1 Asuminen

Halvin asumismuoto on opiskelija-asuntola, joissa unkarilaiset opiskelijat tavallisesti asuvat 2–3 hengen huoneissa. Soluasuntoja on vähän. Asuntolapaikka on varattava ajoissa, sillä niitä ei riitä kaikille. Jos opiskelija on ns. *költségtériseses*, eli maksaa lukukausimaksuja, ei hänellä yleensä ole oikeutta yliopiston asuntolaan. Asia kannattaa tarkistaa koululta suoraan.

Vuokra-asunnot

Vuokra-asunto löytyy varmimmin paikan päällä Budapestissä, mutta sitä voi etsiä esim. yliopistojen kotisivuilta ja mm. osoitteesta: <http://www.blueline.hu>. Alivuokralla asuminen on myös suosittua (huone pitäisi löytyä kuukaudeksi alle 100 euron, vuokra-asunnon voi löytää jo 200 eurolla). Tietoa alivuokra- ja vuokra-asunnoista saa korkeakoulujen ilmoitustauluilta ja paikallisista lehdistä. Ulkomaalaisilla opiskelijoilla on Budapestissä omat kotisivut, joissa ilmoitetaan asuntoloista ja vuokrattavista asunnoistakin: <http://www.budapestudent.org>.

20.2 Rahat ja hintataso

Unkarin raha on forintti (HUF): 1 euro on n. 252 forinttia. Rahan vaihto ei tuota ongelmia, sitä voi vaihtaa myös automaateissa. Suuremmissa kaupoissa voi maksaa tavallisilla kansainvälisillä luottokorteilla. Helpoin vaihtoehto on Visa Electron -kortti, jolla voi maksaa lähes missä tahansa. Jos kortti on suomalainen, siitä ei mene mitään kuluja.

Big Mac maksaa *The Economistin* (*BigMacindex*) mukaan Budapestissä 1,9 euroa, kun se Euroopassa keskimäärin maksaa 2,75 euroa. Minimipalkka Unkarissa on 50 000 HUF, joka riittää nipin napin vuokraan. Jos joudut maksamaan vuokran, haluat käydä ulkona ja syöt ravintolassa joskus, niin tarvitset n. 100 000 HUF/kk (300–400 euroa).

Unkari on varsin turvallinen maa, mikä koskee myös Budapestiä. Vilkkailta kauppapaikoilla ja ruuhka-aikaan liikennevälineissä on kuitenkin syytä varoa taskuvarkaita.

20.3 Terveystenhoito ja vakuutukset

Suomen ja Unkarin välillä on sopimus, joka takaa tilapäisesti Unkarissa oleskelevalle Suomen kansalaiselle äkillisessä sairaustapauksessa ilmaisen hoidon terveyskeskuksessa (*orvosi rendelő*) tai lääkäripäivystyksessä (*orvosi ügyelet*). Lähimmän terveyskeskuksen löytää ainakin isoissa kaupungeissa parhaiten puhelinluettelosta. Julkisessa terveydenhoitojärjestelmässä on vain rajoitetusti

tarjolla hammaslääkärihoitoa. Sairaalahoidoita ja erikoislääkärihoitoa varten tulee saada lähete yleislääkäriltä. Hoito julkiseen järjestelmään kuuluvassa sairaalassa on maksutonta, mutta mahdolliset erikoispalvelut täytyy maksaa itse (esim. ruoka, yhden hengen huone, jne.). Samoin yksityislääkäreiden palvelut on maksettava itse. Selvitä ennen lähtöäsi Unkariin, sisältääkö esim. stipendisi myös mahdollisen pitkäaikaisen hoidon Unkarissa. Unkarissa on käytössä omalääkärijärjestelmä. Yleensä omalääkäri määrättyy asuinpaikan mukaan, mutta lääkärin voi myös valita. Parhaassa tapauksessa omalääkäri (*háziorvos*) tulee käymään kotona!

Unkarissa hyväksytään Eurooppalainen sairausvakuutuskortti, jonka saa Kelalta. Kortin saa, jos kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin. Vapaaehtoisen vakuutuksen saa esim. osoitteesta: 1071 Budapest, Lőportár u. 3/B +36 1 350 2481.

20.4 Oleskelulupa ja muut asiakirjat

EU-kansalainen voi oleskella Unkarissa 90 päivän ajan ilman viisumia tai oleskelulupaa, kunhan hänellä on voimassaoleva passi. Oleskelun ylittäessä 90 päivää on haettava ETA-kansalaisten oleskelulupaa (*EGT tartózkodási engedély*).

Oleskelulupaa anotaan BÁH:in palvelupisteestä (*BÁH = Bevándorlási és Allampolgársági Hivatal*, eli Sisäasiainministeriön maahanmuutto- ja kansalaisuusasioiden virasto). BÁH:issa on oma osasto ETA-oleskelulupaa hakeville, ja paikallistoimistoja löytyy ympäri maan. Lisätietoja anomuksen liitteistä ym. saa BÁH:in palvelupisteistä. Asuinpaikkailmoitus tehdään samalla, siitäkin tarkemmat tiedot antaa lähin BÁH:in toimisto. Osoite Budapestissä: BM BÁH, 1903 Budapest, XI. Budafoki út 60. Puhelin: +36-1-463 9180, Internet: <http://www.bmbah.hu>

20.5 Liikenne

Julkiset liikennevälineet toimivat hyvin Unkarissa. Linja-autoverkosto kattaa koko maan, ja suurimpien kaupunkien välillä kulkee nopeita ja mukavia IC-junia. Kansainvälinen lentokenttä on Budapestissä, 22 km keskustasta kaakkoon.

Myös pääkaupungissa Budapestissä on hyvin toimiva julkinen liikenne: kolme metrolinjaa, paikallisjunia, linja-autoja ja raitiovaunuja. Aikatauluja ja muuta junainfoa: <http://www.elvira.hu>. Bussi-aikataulut löytyvät osoitteesta <http://www.menetrendek.hu>. Unkarin ulkoministeriön www-sivuilla on hyvät linkit eri matkustusmuotoja varten: http://www.kulugyminiszterium.hu/Kulugyminiszterium/EN/Visit_Hungary/Travel/Travel1.htm

Taksi

Luotettavia taksiyhtiöitä ovat *Buda Taxi* (puh. 233 33 33), *City Taxi* (211 11 11), *Est Taxi* (244 44 44), *Fótaxi* (222 22 22), *Rádió Taxi* (377 77 77), *Tele5 Taxi* (355 55 55), *Vólantaxi* (433 33 22), *Taxi 2000* (200 00 00) ja *6x6 Taxi* (266 66 66).

VI LISÄTIETOJA

21 Tiedonlähteet

21.1 Käytettyjä lähteitä

Apurahat ja opintotuki. Suomen ylioppilaskuntien liitto. Julkaisu on saatavilla Internetissä osoitteessa [http://www.syl.helsinki.fi /opiskelijat/apurahat.html](http://www.syl.helsinki.fi/opiskelijat/apurahat.html)

Aalto, Pirjo ja Garam, Irma (2003): Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus, CIMO Publications 2/2004.

Atlas of Student Mobility, Todd M. Davis. New York. Institute of International Education, 2003.

Education System of the Czech Republic. 3rd revised edition. Prague 2002. National Training Fund, National Resource Centre for Vocational Guidance.

The Education System in Poland. KOWEZiU

Eurydice: Eurydice -jäsenmaiden koulutusjärjestelmien kuvaukset suomeksi: Puolaan koulutusjärjestelmän kuvaus (<http://www.oph.fi>, 15.10.2004)

Eurydice: Koulutusjärjestelmien kuvaukset englanniksi. The Education System in the Czech Republic (http://www.eurydice.org/Eurybase/frameset_eurybase.html, 5.10.2004)

Eurydice: Eurydice -jäsenmaiden koulutusjärjestelmien kuvaukset suomeksi: Tšekin tasavallan koulutusjärjestelmän kuvaus (<http://www.oph.fi>, 5.10.2004)

Eurydice: Eurydice -jäsenmaiden koulutusjärjestelmien kuvaukset suomeksi: Unkarin tasavallan koulutusjärjestelmän kuvaus (<http://www.oph.fi>, 12.10.2004)

Eurydice: Koulutusjärjestelmien kuvaukset englanniksi: The Education System in Hungary (http://www.eurydice.org/Eurybase/frameset_eurybase.html, 12.10.2004)

Garam, Irma (2000): Kansainvälisyyttä käytännössä: Suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus, Helsinki.

Garam, Irma (2003): Kun opintie vie ulkomaille: Suomalaisten tutkinto-opiskelu ulkomaisissa korkeakouluissa. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO. Occasional Paper 2c/2003.

Higher Education in a Changing Environment : Internationalisation of Higher Education Policy in Europe, (ed.) Bernd Wächter. Bonn: Lemmens Verlags & Mediengesellschaft mbH, 2004.

Higher Education in Hungary. Heading for the third millennium. Ministry of Education. Budapest 2002.

Higher Education programmes offered in foreign language in Hungary. Euroguidance network Hungary, 2004.

Higher Education opportunities in Poland. Information for Foregners. Euroguidance Network Poland. Warsaw 2002.

Higher Education system in the Czech Republic (2004) General information. Ministry of Education, youth and Sports and CHES Centre for Higher education studies.

How to Study in Poland in the English Language 2004–2005. A Consise Guide to English-language Tought Courses and Programmes. CRASP

Information about Hungary. National Resource Centre for Vocational Guidance Hungary, 2004) CD-rom.

International Handbook of Universities. The International Association of Universities. Palgrave, New York, 2004. (Ilmestyy joka toinen vuosi).

KELAn tilastot ulkomailla tutkintoa suorittavista opintotuensaajista lukuvuonna 2003–2004. Kelan opintotukikeskus 2004.

Living Europe: Experiences of youth voluntary service in East and West Europe

AVSO / SCI Romania; (ed.) Ferchiou, Yasmina; et al. Brussels : AVSO (Association of Voluntary Service Organisations) & SCI Romania, 2003.

Opus 2002: Monin tavoin maailmalle (Ut i världen), Päivi Timonen-Verma, Greta Storlund. Helsinki: Navyug Finland, 2002.

Ploteus–portaali: Tšekin koulutusjärjestelmän kuvaus (<http://europa.eu.int/ploteus>, 16.8.2004)

Raport na temat rezultatów negocjacji o członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej. Warszawa, grudzień 2002 roku. (<http://www.negocjacje.gov.pl/neg.nsf/xml/okpr6>)

Study abroad = Études à l'étranger = Estudios en el extranjero: 2004–2005 (2003). UNESCO, Paris 2003. Löytyy myös Unescon kotisivuilta osoitteesta: <http://www.unesco.org/publishing>.

Study Europe Guide 2004: Essential information on European study opportunities for students and advisors, London: Hobsons, 2003. <http://sites.hobsons.com/studyeurope>.

The Grants Register 2003: The complete guide to postgraduate funding worldwide. (ed.) Louise Baynes. 21st ed., New York : Palgrave Macmillan, 2002. (Ilmestyy vuosittain).

The International Directory of Voluntary Work Victoria Pybus, Louise Whetter 7th ed., Oxford: Vacation Work, 2000.

The System of Education in Poland. Foundation for the Development of the Education System. Warsaw 2003.

The system of education in the Republic of Poland. Schools and diplomas ja Guide to Higher Education in Poland – 2000. (<http://www.buwiwm.edu.pl/>)

Tunne Perusturvasi 5: Opintotuki. Kansaneläkelaitos 2004.

World List of Universities and Other Institutions of Higher Education (2000): IAU Unesco Information Centre on Higher Education. 22ed. Paris: International Association of Universities. (Ilmestyy joka toinen vuosi).

The World of Learning 2004. 54. ed., London: Europa Publications, 2003. (Ilmestyy vuosittain).

Ulkomailla suoritettujen tutkintojen tunnustaminen. Opetushallitus 2002, 4. tarkistettu painos. (<http://www.oph.fi>)

User's guide to Hungary: Studying and research in Hungary. Tempus Public Foundation 2004.

21.2 Internet-lähteitä

21.2.1 Puolan Internet-vinkit

Yleistietoa Puolasta

<http://www.puola.fi>

Puolan Sokrates/Erasmus -toimiston www-sivut, joilla myös tietoa englanniksi
<http://www.socrates.org.pl/erasmus/index.html>

Sejm eli Puolan eduskunta

<http://www.sejm.gov.pl/prawo/prawo.html>

Puolalainen portaali, jossa kaikenlaista tietoa kaikesta mahdollisesta Puolassa.

<http://www.poland.pl>

Uczelnie. Puolalainen opintoportaali, jossa mm. ranking-listauksia valtion ja yksityisistä kouluista.

<http://www.uczelnie.edu.pl>

Puolalaisen Aktivist-lehden sivut

<http://www.aktivist.pl>

Puolan tietotoimiston PAP:n sivut

<http://www.dziennik.pap.com.pl>

Tietoa Puolan taloudesta ja työllisyydestä suomeksi, ks. maakansiot

<http://www.finpro.fi/markkinatieto>

Komission laajentumisosaston Puolan sivusto

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/poland/index.htm>

21.2.2 Tšekin tasavallan Internet-vinkit

Tšekin tasavallan viralliset sivut

<http://www.czech.cz>

Suomen suurlähetystö Prahassa: passiasiat ja Suomen kansalaisten avustaminen hätätapauksissa

<http://www.finlandembassy.cz/eng.htm>

Tietoa Tšekistä (ks. ”Links”)

<http://www.tsekki-sivut.fi>

Tšekin ulkoministeriön tietosivut

<http://www.czech.cz>

Tietoa Tšekin taloudesta ja työllisyydestä suomeksi (Ks. maakansiot)

<http://www.finpro.fi/markkinatieto>

Matkailuinfoa (myös suomeksi)

<http://www.czechtourism.com>

Tšekkiläisiä hakukoneita:

<http://www.seznam.cz>

<http://www.quick.cz>

Komission laajentumisosaston Tšekin sivusto
<http://europa.eu.int/comm/enlargement/czech/index.htm>

Suomessa asuvien tšekien ja slovakkien sivusto, vain tšekiksi
<http://www.fincech.wz.cz>

Kääntäjä Eero Balkin kotisivut, tietoa laajalti Tšekin tasavallasta ja Prahasta
<http://www.kolumbus.fi/eero.balk>

Opiskeluaiheinen sivusto, tšekiksi
<http://academica.centrum.cz>

21.5.3 Unkarin Internet-vinkit

Users' Guide to Hungary 2004-2005, jonka saa ilmaiseksi tilaamalla sen nettiosoitteesta:
<http://www.tpf.iif.hu/pages/en/>

Felsőoktatási Felvételi Tájékoztató 2002: Valtakunnallinen korkeakoulujen pääsykoetoimisto
<http://www.felvi.hu>

Unkari verkossa
<http://www.hungary.hu>

Unkarin opetusministeriö
<http://www.om.hu/education>

Unkarin ulkoasiainministeriö
<http://www.mfa.gov.hu>

Suomen suurlähetystö Budapestissä avustaa Suomen kansalaisia hätätapauksissa
<http://www.finland.hu>

Tietoa Unkarin taloudesta ja työllisyydestä suomeksi (ks. maakansiot)
<http://www.finpro.fi/markkinatieto>

Matkailusivut
<http://www.unkarinmatkailu.fi>

Komission laajentumisosaston Unkarin sivusto
<http://europa.eu.int/comm/enlargement/hungary/index.htm>

22 Hyödyllisiä yhteystietoja

22.1 Yhteystietoja Suomessa

Bohemia – Böömin, Määrin ja Slovakian kulttuurien edistämisseura ry

Raatepolku 6
02970 Espoo
finbohemia@ekscite.com
<http://www.bohemia-seura.de.vu>

Eläketurvakeskus

Käyntiosoite: Kirjurinkatu 3
Asiakaspalvelu arkisin klo 8–16:
Opastinsilta 7
Postiosoite: 00065 Eläketurvakeskus
LA/Ulkomaantöiden vakuuttamisasiat
puh. 010 751 4216
faksi 010 751 2616
sähköposti ulkomaanasiat@etk.fi

Eläketurvakeskus

Ulkomaisten asiain osasto
puh. 010 751 4218 (suomi),
010 751 4215 (ruotsi)
puhelinpalveluaika arkisin kello 10.00–15.00
faksi 010 751 2556
<http://www.etk.fi> tai
<http://www.elaketurvakeskus.fi>

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus (CIMO)

PL 343 (Hakaniemenkatu 2), 00531 Helsinki
neuvontapuhelin 01080 6767: ma–to klo 10–12
ja 13–15; lankapuhelimesta soittaessa pvm,
matkapuhelimesta soittaessa 29 senttiä/min
faksi (09) 7747 7064
sähköposti cimoinfo@cimo.fi
<http://www.cimo.fi>
<http://www.maailmalle.net>

Kansaneläkelaitos (Kela)

PL 450, 00101 Helsinki
puh. 020 434 11 / vaihde
faksi 020 434 5058
<http://www.kela.fi>

Kelan opintotukikeskus

Ulkomaan ryhmä
PL 228, 40101 Jyväskylä
Opintotukikeskuksen automaattisen puhelin-
palvelun numerot (24h/vrk)
020 4340110 (suomenkielinen palvelu)
020 4340120 (ruotsinkielinen palvelu).
Puhelu maksaa paikallispuhelun hinnan.
Ulkomailla tutkintoaan suorittavat 020 4346630
(arkisin klo 13–16)
sähköposti ulkomaat.opintotuki@kela.inet.fi.
<http://www.kela.fi>

Opetushallitus

Hakaniemenkatu 2, 00530 Helsinki
puh. (09) 774 775
sähköposti opetushallitus@oph.fi
<http://www.oph.fi>
Opetushallituksen alainen Suomen kansallinen
ENIC/NARIC-toimisto:
sähköposti recognition@oph.fi

Opetusministeriö

PL 29 (Meritullinkatu 10, 00020 Helsinki),
00023 Valtioneuvosto
puh. (09) 160 04 tai (09) 578 14
sähköposti opmkirjaamo@minedu.fi
<http://www.minedu.fi>

Puolan tasavallan suurlähetystö
Armas Lindgrenin tie 21 (Kulosaari),
00570 Helsinki
puh. (09) 8077, 684 98179, 684 8090
faksi (09) 684 7477
sähköposti amb.poland@helsinki.inet.fi
Suurlähetystö avoinna: ma–pe 8.00–16.00
Konsulaatti avoinna: ma–pe 10.00–13.00
<http://www.embassyofpoland.fi>

Suomi-tšekki-seura ry
Rapakivenkuja 3
00710 Helsinki
puh. ja faksi (09) 389 5339
sähköposti info@suomi-tsekki-seura.fi
<http://www.suomi-tsekki-seura.fi>

Suomi-Unkari Seura
Kaisaniemenkatu 10
00100 Helsinki
puh. (09) 8569 8566
<http://www.kolumbus.fi/suomiunkari>

Tšekin matkailutoimiston edustaja
Suomessa – Czech Tourism
OK-Matkat Oy
Pieni Roobertinkatu 13 B
00130 Helsinki
puh. (09) 615 555
faksi (09) 615 556 00
sähköposti info-fi@czechtourism.com
<http://www.czechtourism.com>

Tšekin suurlähetystö
Armfeltintie 14, 00150 Helsinki
puh. (09) 17 11 69, (09) 17 10 51
faksi (09) 63 06 55
sähköposti helsinki@embassy.mzv.cz
<http://www.czechembassy.fi> (Lupa-asiat:
Visas and Consular Information).

Työministeriö
PL 34
00023 Valtionneuvosto
puh. (09) 160 04
faksi (09) 135 9335
<http://www.mol.fi>

Unkarin kulttuurikeskus
Kaisaniemenkatu 10
00100 Helsinki
puh. (09) 6229 4611
faksi (09) 6229 4646
sähköposti
hungarian.culture@unkarinkulttuuri.fi
<http://www.magyarintezet.hu>

Unkarin suurlähetystö Suomessa
Kuusisaarenkuja 6, 00340 Helsinki
puh. (09) 48 41 44
faksi (09) 48 04 97
sähköposti office@unkari.fi
<http://www.unkari.fi>
Konsuliosasto:
puh. (09) 458 2190
faksi (09) 480 497
sähköposti consul@embassyhun.fi

Unkarin matkailutoimisto
Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki
ma–pe 10.00–16.00 (lounastauko 12.00–13.00)
puh. (09) 8240 1040
faksi (09) 8240 1041
sähköposti hthelsinki@hungarytourism.inet.fi

Verohallinto
PL 325
00052 VEROTUS
puh. (09) 731 136/vaihde
faksi (09) 731 3595
<http://www.vero.fi>

Matkustaminen

KILROY Travels

Kaivopiha
Kaivokatu 10 D
00100 Helsinki
puh. 0203 545 769
<http://www.kilroytravels.fi>

STA Travel Oy

Mikonkatu 11,
00100 Helsinki
puh. (09) 6812 7710
sähköposti helsinki@statravel.fi
<http://www.statravel.fi>

Suomen Retkeilymajajärjestö SRM ry

Yrjönkatu 38 B 15
00100 Helsinki
puh. (09) 565 71 50
faksi (09) 565 71 510
sähköposti info@srm.inet.fi
<http://www.srmnet.org>

Harjoittelupaikkoja välittäviä
opiskelijajärjestöjä

AIESEC (kauppa- ja taloustieteiden opiskelijoille)

Yliopistojen ja korkeakoulujen AIESEC
-toimikunnat
AIESEC Suomi
Merikasarminkatu 4
PL 179
00161 Helsinki
puh. (09) 612 9160
sähköposti mc@aiesec.fi
<http://www.aiesec.fi>

ELSA (oikeustieteen opiskelijoille)

Mannerheimintie 5 B 5 krs.
PL 273
00171 Helsinki
puh. (09) 632 702
sähköposti elsa-hallitus@helsinki.fi
<http://www.helsinki.fi/jarj/elsa>

FiMSIC (lääketieteen opiskelijoille)

FiMSIC/Kandioma
Biomedicum
PL 63
00014 Helsingin Yliopisto
puh. (09) 241 4428
sähköposti fimsic@fimsic.org
<http://www.fimsic.org>

IAAS (maa- ja metsätalouden, puutarha-alan, elintarvike- ja ympäristötieteiden, biotekniikan ja mikrobiologian opiskelijoille)

MMYL Talonpojantie 6
00710 Helsinki
puh. (09) 374 1115
sähköposti iaas-finland@helsinki.fi
<http://honeybee.helsinki.fi/iaas>

IAPS (fysiikan opiskelijoille)

PL 64
00014 Helsingin Yliopisto
puh. (09) 278 1023
sähköposti iaps@pcu.helsinki.fi
http://www.physics.helsinki.fi/~fyl_iaps/

IPFS (farmasian opiskelijoille)

Yliopiston Farmasiakunta ry. YFK
PL 56 (Viikinkaari 5)
00014 Helsingin yliopisto
puh. (09) 374 5273
<http://www.helsinki.fi/jarj/yfk>

Vaihto-oppilasjärjestöjä

AFS Intercultural Programs ry

Et. Makasiinikatu 5 B 17

00130 Helsinki

puh. (09) 666 644

faksi (09) 666 621

sähköposti afsfn@afs.org

<http://www.afs.fi>

Rotary International

Iso-Roobertinkatu 9 C

00120 Helsinki

puh. (09) 640 078

faksi (09) 640 531

<http://www.rotary.org>

STS Kielimatkat Oy

Fredrikinkatu 55

00100 Helsinki

puh. (09) 685 0830

faksi (09) 685 6901

sähköposti sts.kielimatkat@finland.sts.se

<http://www.sts.fi>

Suomen Youth for Understanding ry (YFU)

Vironkatu 6 A

00170 Helsinki

puh. (09) 622 6130

faksi (09) 6226 1310

sähköposti yfu.finland@yfu.fi

<http://www.yfu.fi>

Kielikurssien järjestäjiä

ASSE Finland

Mechelininkatu 21 A

00100 Helsinki

puh. (09) 454 3366 tai 454 3388

faksi (09) 454 3377

sähköposti asse@kolumbus.fi

<http://www.asse.com>

EF Education Helsinki

Kalevankatu 44

00180 Helsinki

puh. (09) 6869 2311

faksi (09) 6869 2323

sähköposti finland@ef.com

<http://www.ef.com>

STS Kielimatkat Oy

Fredrikinkatu 55

00100 Helsinki

puh. (09) 685 0830

faksi (09) 685 6901

sähköposti sts.kielimatkat@finland.sts.se

<http://www.sts.fi>

Työleirijärjestöjä

Kansainvälinen Vapaaehtoistyö ry (KVT)

Rauhanasema, Veturitori 3

00520 Helsinki

puh. (09) 144 408 tai 144 418

faksi (09) 147 297

sähköposti kvtsციი@kaapeli.fi

<http://www.kvtfinland.org>

Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry

Olympiastadion, Eteläkaarre

00250 Helsinki

puh. (09) 3482 4305

sähköposti info@alli.fi

<http://www.alli.fi>

22.2 Yhteystietoja Puolassa

Elinkeino- ja työministeriö

(Pääkonttori)

Ministerstwo Gospodarki i Pracy
pl. trzech krzyży 3/5, 00-507 Warszawa
puh. +48 22 693- 50- 00
<http://www.mgpi.gov.pl>

Valtiovarainministeriö

Ministerstwo Finansów
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa
puh. +48 (22) 694-55-55

Suomen edustustot

Suomen suurlähetystö Varsovassa

Embassy of Finland
Ul. Fr. Chopina 4/8
00-559 Warszawa
Poland
sähköposti sanomat.var@formin.fi
puh. +48-22-629 4091
faksi +48-22-621 3442, 629 3442
(konsuliasiat)
Asiakaspalvelu: ma–pe 9.00–11.00

Suomen kunniakonsulaatti, Gdynia:

Honorary Consulate of Finland

Ms. Gabriela Grybos, Honorary Consul
Bank Komunalny S.A. w Gdynia
Centrala, ul. Jana Z Kolna 25, 81-354 Gdynia
puh. (0-58) 621 6852
faksi 661 4864
Asiakaspalvelu: ma, pe 9.00–11.00

Puolalaiset viranomaiset ja ministeriöt

Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ)

Puolan ulkoministeriö
al. J. Ch. Szucha 23, 00-580 Warszawa
puh. (0-22) 523 90 00
<http://www.msz.gov.pl>

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA)

Puolan sisäministeriö
ul. Stefana Batorego 5, 02-591 Warszawa
puh. (0-22) 621 20 20, faksi 849 74 94
<http://www.mswia.gov.pl>

Urząd do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców

Office for Repatriation and Aliens
Ulkomaalais- ja lupa-asioita hoitava viran-
omainen
ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa,
puh. (0-22) 622 80 15
faksi 845 49 80
<http://www.uric.gov.pl>

Polska Statystyka Publiczna, GUS

Puolan viralliset tilastot
00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208
puh. (0-22) 608 3000, 608 3001
sähköposti dane@stat.gov.pl
<http://www.stat.gov.pl>

Ministerstwo Zdrowia

Puolan terveystieteiden ministeriö
ul. Miodowa 15, 00-952 Warsaw
puh. (0-22) 634 96 00
sähköposti kancelaria@mz.gov.pl
<http://www.mz.gov.pl>

– Puolan lääketieteelliset korkeakoulut toimivat Puolan terveystieteiden ministeriön alaisuudessa.

Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ)

Puolan sairausvakuutuslaitos
ul. Grójecka 186, 02-390 Warszawa
puh. (0-22) 572 60 00, faksi 572 63 33
<http://www.nfz.gov.pl>

Ministerstwo Kultury

Puolan kulttuuriministeriö
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17, 00-071
Warszawa
puh. (0-22) 421 01 00
<http://www.mk.gov.pl>

– Puolalaiset taidekorkeakoulut ovat kulttuuriministeriön alaisia. Niiden yhteystiedot löytyvät ministeriön sivujen kautta ja oppaan lopusta.

Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS)

Puolan talous-, työ- ja sosiaaliasioiden ministeriö
pl. Trzech Krzyży 3/5, 00-507 Warszawa
puh. (0-22) 693 50 00
faksi 693 40 48
<http://www.mgpips.gov.pl>

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu (MENiS)

Puolan opetus- ja urheiluministeriö
al. Szucha 25, 00-918 Warszawa
puh. (0-22) 628 04 61
faksi 629 71 11
sähköposti minister@menis.gov.pl
<http://www.menis.gov.pl>
– opetusministeriön sivulta löytyvät linkit ministeriön alaisiin korkeakouluihin, alueellisiin opetusviranomaisiin (kuratorium oswiaty) sekä lakitietoa. Englanninkieliset sivut ovat tekeillä.

Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej (BUWiWM)

Bureau for Academic Recognition and International Exchange
ul. Smolna 13, 00-375 Warszawa
puh./sekretariat (0-22) 826 74 34
faksi 826 28 23
sähköposti bwm@menis.gov.pl,
biuro@buwiwm.edu.pl
<http://www.buwiwm.edu.pl>
– BUWiWM jakaa sekä yksityishenkilöille että organisaatioille tietoa Puolan ulkopuolella suoritettujen tutkintojen tunnustamisesta, yliopistokoulutuksesta ja oppilaitoksista, sekä puolalaisesta koulutusjärjestelmästä. Organisaatio toimii tutkintojen tunnustamista edistävän ENIC/NARIC-yhteistyöverkoston keskuksena Puolassa. Tietoa on tarjolla sekä puolaksi että englanniksi.

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Puolan kansallinen Socrates/Erasmus-toimisto
ul. Mokotowska 43, 00 551 Warszawa
puh./sekretariat (0-22) 622 34 47, 629 25 74
<http://www.socrates.org.pl/erasmus>

Państwowa Komisja Akredytacyjna (PKA)

Valtiollinen akkreditointitoimisto
ul. Świętokrzyska 12, 00-916 Warszawa
puh. (0-22) 694 49 02
faksi 826 71 45
<http://www.menis.gov.pl/pka/>
– PKA valvoo sekä yksityisten että julkisten korkeakoulujen koulutusohjelmien tasoa.

Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) Biuro KRASP

Ul. Straszewskiego 27, 31-113 Kraków
puh./faksi (0-12) 421 82 90
sähköposti biuro@krasp.uj.edu.pl
<http://www.krasp.org.pl>

– *KRASP:n sivuilla on tietoa englanninkielisiä koulutusohjelmia tarjoavista korkeakouluista*

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej (KOWEZiU)
National Centre for Supporting Vocational and Continuing Education
ul. Spartańska 1B, 02-637 Warszawa
puh./keskus
(0-22) 844 07 40, 844 08 67, 844 18 68,
sähköposti sekret@koveziu.edu.pl
<http://www.koveziu.edu.pl>

Rada Główna Szkolnictwa Wyższego (RGSW)
al. Szucha 25, 00-950 Warszawa
puh./faksi (0-22) 621 84 78, 628 04 61
sähköposti radaglowna@menis.gov.pl
<http://www.rgsw.edu.pl>
– *RGSW määrittelee yhteistyössä Puolan opetusministeriön ja muiden kansallisten organisaatioiden kanssa koulutusohjelmien minimivaatimukset sekä uusia opinaloja.*

Ministerstwo Nauki i Informatyzacji
(Komitet Badań Naukowych)
ul. Wspólna 1/3. 00-529 Warszawa 53
puh./keskus (0-22) 529 27 18, faksi 628 09 22
<http://www.mnii.gov.pl>
– *Tieteellisen tutkimuksen komitea määrittelee valtion tiede- ja teknologiapolitiikkaa sekä rahoittaa tutkimusta.*

Polska Akademia Nauk (PAN)
Puolan tiedeakatemia
Pałac Kultury i Nauki, Plac Defilad 1
Skrytka Poczтовая 24, 00-901 Warszawa
puh. (0-22) 620 49 70
faksi 620 49 10
<http://www.pan.pl>

Puolalaisia opiskelijayhdistyksiä ja portaaleja

Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej (PSRP)
al. Szucha 25/3, 00-918 Warszawa
puh. (0-22) 625 20 30, faksi 625 20 30
sähköposti biuro@psrp.org.pl
<http://www.psrp.org.pl>

Zrzeszenie Studentów Polskich (ZSP)
Polish Students' Association
Ul-Ordynacka 9, 00-364 Warszawa
puh. (0-22) 828 39 90/2, faksi 828 39 90/2
sähköposti zsp@zsp.org.pl
<http://www.zsp.org.pl>

Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych
Polish Youth Hostel Association
ul. Chocimska 28, 00-791 Warsaw
puh. (0-22) 849 81 28 / 849 83 54 / 642 81 33
faksi 849 83 54 / 642 83 05
<http://www.hostelling.com.pl>
<http://www.infolinia.pl/ptsm>

Ogólnopolska Sieć Biur Karier (OSBK)
Puolalaisissa korkeakouluissa toimivat rekrytointipalvelut
Biuro Karier - Wrocław
ul. Uniwersytecka 19/20, 50-145 Wrocław
puh. (0-71) 37 52 851,
puh./faksi (0-71) 344 18 74
sähköposti biurokarier@uni.wroc.pl
<http://www.careers.uni.wroc.pl>

22.3 Puolalaisten korkeakoulujen yhteystietoja

Puolan opetusministeriön alaisuudessa toimivat yliopistolliset ja ei-yliopistolliset korkeakoulut (eli suurin osa maan korkeakouluista) löytyvät opetusministeriön www-sivuilta <http://www.men.waw.pl> | Skoly Wyższe | Adresy Państwowych i Niepaństwowych Szkol Wyzszych podleglych MENiS | Państwowe Wyższe Skoly Zawodowe) TAI Puolan NARIC:n (BUWiWM) www-sivuilta <http://www.buwiwm.edu.pl/educ/index-state.htm>.

Yksityiset korkeakoulut löytyvät paikkakunnittain ryhmiteltyinä Puolan opetusministeriön www-sivuilta: <http://www.men.waw.pl> | Skoly Wyższe | Adresy Państwowych i Niepaństwowych Szkol Wyzszych podleglych MENiS | Wykaz uczelni niepaństwowych) TAI Puolan NARIC:n www-sivuilta <http://www.buwiwm.edu.pl/educ/index-non.htm>.

Puolan kulttuuriministeriön alaiset valtiolliset teatteri-, elokuva- ja taidealan korkeakoulut löytyvät Puolan NARIC:n sivuilta <http://www.buwiwm.edu.pl/educ/index-state.htm> tai opetusministeriön sivuilta <http://www.mk.gov.pl>.

Uniwersytet w Białymstoku

15-097 Białystok, ul. M. Curie-Skłodowskiej 14
puh. (0-85) 745 70 01, faksi 744 77 49
sähköposti rektorat@noc.uwb.edu.pl
<http://www.uwb.edu.pl>

Uniwersytet Gdański

0-952 Gdańsk, ul. Bażyńskiego 1a
puh. (0-58) 552 91 00, faksi 552 03 11
sähköposti rekug@univ.gda.pl
<http://www.univ.gda.pl>

Uniwersytet Śląski

40-007 Katowice, ul. Bankowa 12
puh. (0-32) 59 96 01, faksi 59 81 93
sähköposti kwiet@usl.adm.us.edu.pl
<http://www.us.edu.pl>

Uniwersytet Jagielloński

31-007 Kraków, ul. Gołębia 24
puh. (0-12) 422 10 33, faksi 422 63 06
sähköposti rektor@adm.uj.edu.pl
<http://www.uj.edu.pl>

Katolicki Uniwersytet Lubelski

20-950 Lublin, Al. Raclawickie 14
puh. (0-81) 445 41 20, faksi 445 41 23
sähköposti rektorat@kul.lublin.pl
<http://www.kul.lublin.pl>

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

20-031 Lublin, Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5
puh. (0-81) 537 51 00, faksi 537 51 02
sähköposti rector@umcs.lublin.pl
<http://www.umcs.lublin.pl>

Uniwersytet Łódzki

90-131 Łódź, Pl. Narutowicza 65
puh. (0-42) 635 40 00, faksi 678 39 58
sähköposti rektorat@uni.lodz.pl
<http://www.uni.lodz.pl>

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

10-719 Olsztyn, ul. Oczapowskiego 2
puh. (0-89) 524 03 10, faksi 524 04 08
sähköposti rektor@uwm.edu.pl
<http://www.uwm.edu.pl>

Uniwersytet Opolski

45-052 Opole, pl. Kopernika 11
puh. (0-77) 541 59 03, faksi 541 59 00
sähköposti rektorat@uni.opole.pl
<http://www.uni.opole.pl>

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

61-712 Poznań, ul. H. Wieniawskiego 1
puh. (0-61) 829 40 00, faksi 829 41 11
sähköposti rectorof@amu.edu.pl
<http://www.amu.edu.pl>

Uniwersytet Rzeszowski

35-959 Rzeszów, Aleja Reytana 16c
puh. (0-17) 85 22 100, faksi 85 22 044
sähköposti rektor@univ.rzeszow.pl
<http://www.univ.rzeszow.pl>

Uniwersytet Szczeciński

70-453 Szczecin, al. Jedności Narodowej 22a
puh. (0-91) 444 11 72, faksi 444 11 74
sähköposti rektorat@univ.szczecin.pl
<http://www.us.szc.pl>

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

87-100 Toruń, ul. Gagarina 11
puh. (0-56) 654 29 51, faksi 654 29 48
sähköposti rektor@uni.torun.pl
<http://www.uni.torun.pl>

**Uniwersytet Kardynała Stefana
Wyszyńskiego**

01-815 Warszawa, ul. Dewajtis 5
puh. (0-22) 839 52 45, faksi 561 89 27
sähköposti rektorat@uksw.edu.pl
<http://www.uksw.edu.pl>

Uniwersytet Warszawski

00-927 Warszawa, ul. Krakowskie
Przedmieście 26/28
puh. (0-22) 55 20 355, faksi 55 24 000
sähköposti rector@mercury.ci.uw.edu.pl
<http://www.uw.edu.pl>

Uniwersytet Wrocławski

50-137, Wrocław, Pl. Uniwersytecki 1
puh. (0-71) 343 68 47, faksi 375 22 32
sähköposti rektor@adm.uni.wroc.pl
<http://www.uni.wroc.pl>

Uniwersytet Zielonogórski

65-246 Zielona Góra, ul. Podgórna 50
puh. (0-68) 328 20 00, faksi 327 07 35
sähköposti rektorat@uz.zgora.pl
<http://www.uz.zgora.pl>

Teknilliset korkeakoulut

Akademia Techniczno-Humanistyczna

43-309 Bielsko-Biała, ul. Willowa 2
puh. (0-33) 827 92 01, faksi 827 93 55
sähköposti international@ath.bielsko.pl
<http://www.ath.bielsko.pl>

Politechnika Białostocka

15-351 Białystok, ul. Wiejska 45a
puh. (0-85) 742 20 41, faksi 742 23 93

Politechnika Częstochowska

42-200 Częstochowa, ul. Dąbrowskiego 69
puh. (0-34) 325 52 11, faksi 325 02 56
sähköposti rektor@adm.pcz.czest.pl
<http://www.pcz.pl>

Politechnika Gdańska

80-952 Gdańsk, ul. Narutowicza 11/12
puh. (0-58) 347 12 69, faksi 341 58 21
sähköposti rektor@pg.gda.pl
<http://www.pg.gda.pl>

Politechnika Śląska

44-100 Gliwice, ul. Akademicka 2
puh. (0-32) 237 12 55, faksi 237 16 55
sähköposti R-BR@polsl.pl
<http://www.polsl.pl>

Politechnika Świętokrzyska
25-314 Kielce, Al. 1000-lecia Państwa
Polskiego 7
puh. (0-41) 342 41 00, faksi 344 29 97
sähköposti wtramp@tu.kielce.pl
<http://www.tu.kielce.pl>

Politechnika Koszalińska
75-620 Koszalin, ul. Raclawicka 15/17
puh. (0-94) 347 82 15, faksi 346 81 15
sähköposti jmr@lew.tu.koszalin.pl
<http://www.tu.koszalin.pl>

**Akademia Górniczo-Hutnicza im.
S. Staszica (AGH)**
30-059 Kraków, Al. Mickiewicza 30
puh. (0-12) 633 49 98, faksi 633 46 72
sähköposti rektorat@uci.agh.edu.pl
<http://www.agh.edu.pl>

Politechnika Krakowska im. T. Kościuszki
31-155 Kraków, ul. Warszawska 24
puh. (0-12) 628 20 00, faksi 628 20 56
sähköposti r-0@admin.pk.edu.pl
<http://www.pk.edu.pl>

Politechnika Lubelska
20-618 Lublin, ul. Nadbystrzycka 38d
puh. (0-81) 538 11 00, faksi 532 26 12
sähköposti politechnika@pollub.pl
<http://www.pol.lublin.pl>

Politechnika Łódzka
90-924 Łódź, ul. Skorupki 6/8
puh. (0-42) 631 20 02, faksi 636 85 22
sähköposti rector@sir.p.lodz.pl
<http://www.p.lodz.pl>

Politechnika Opolska
45-271 Opole, ul. S. Mikołajczyka 5
puh. (0-77) 400 61 27, faksi 400 60 50
sähköposti kazur@po.opole.pl
<http://www.po.opole.pl>

Politechnika Poznańska
60-965 Poznań, Pl. M. Skłodowskiej - Curie 5
puh. (0-61) 833 38 81, faksi 833 05 18
sähköposti rector@put.poznan.pl
<http://www.put.poznan.pl>

**Politechnika Radomska im. Kazimierza
Pułaskiego**
26-600 Radom, ul. Malczewskiego 29
puh. (0-17) 361 70 10, faksi 361 70 12
sähköposti rektor@pr.radom.pl
<http://www.pr.radom.pl>

**Politechnika Rzeszowska im. Ignacego
Łukasiewicza**
35-959 Rzeszów, ul. Wincentego Pola 2
puh. (0-17) 854 12 60, faksi 854 12 60
sähköposti rektor@prz.rzeszow.pl
<http://www.prz.rzeszow.pl>

Politechnika Szczecińska
70-310 Szczecin, Al. Piastów 17
puh. (0-91) 434 67 51, faksi 449 40 14
<http://www.ps.pl>

Politechnika Warszawska
00-661 Warszawa, Pl. Politechniki 1
puh. (0-22) 628 59 85, faksi 621 68 92
sähköposti jmr@rekt.pw.edu.pl
<http://www.pw.edu.pl>

Politechnika Wrocławska
50-370 Wrocław, Wybrzeże Wyspiańskiego 27
puh. (0-71) 320 22 77, faksi 322 36 64
sähköposti Kancelaria.Rektora@pwr.wroc.pl
<http://www.pwr.wroc.pl>

Kauppakorkeakoulut

Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamickiego

40-287 Katowice, ul. 1-go Maja 50
puh. (0-32) 257 71 17, faksi 257 71 24
sähköposti interrel@ae.katowice.pl
<http://www.ae.katowice.pl>

Akademia Ekonomiczna w Krakowie

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27
puh. (0-12) 293 52 00, faksi 293 50 17
sähköposti rektor@ae.krakow.pl
<http://www.ae.krakow.pl>

Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

60-967 Poznań, Al. Niepodległości 10
puh. (0-61) 856 90 00, faksi 866 89 24
sähköposti jurek@novci1.ae.poznan.pl
<http://www.ae.poznan.pl>

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie (SGH)

02-554 Warszawa, Al. Niepodległości 162
puh. (0-22) 337 93 37, faksi 849 53 12
sähköposti informacja@sgh.waw.pl
<http://www.sgh.edu.pl>

Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego

53-342 Wrocław, ul. Komandorska 118/120
puh. (0-71) 367 12 36, faksi 367 27 78
sähköposti dwz@credit.ae.wroc.pl
<http://www.ae.wroc.pl>

Opettajankoulutuskorkeakoulut

Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego

85-064 Bydgoszcz, ul. Chodkiewicza 30
puh. (0-52) 341 92 00, faksi 341 35 33
sähköposti rektor@ab-byd.edu.pl
<http://www.ab-byd.edu.pl>

Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Częstochowie

42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8
puh. (0-34) 378 41 28, faksi 378 42 22
sähköposti rektor@wsp.czyst.pl
<http://www.wsp.czyst.pl>

Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego

25-369 Kielce, ul. Żeromskiego 5
puh. (0-41) 344 20 11, faksi 344 88 05
sähköposti rektor@pu.kielce.pl
<http://www.pu.kielce.pl>

Akademia Pedagogiczna im. KEN

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 2
puh. (0-12) 662 60 00, faksi 637 22 43
sähköposti rektor@ap.krakow.pl
<http://www.ap.krakow.pl>

Pomorska Akademia Pedagogiczna

76-200 Słupsk, ul. Arciszewskiego 22a
puh. (0-59) 840 53 28
<http://www.pap.edu.pl>

Akademia Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej

02-353 Warszawa, ul. Szczeńliwicka 40
puh. (0-22) 822 71 34, faksi 658 11 18
sähköposti sekret@aps.edu.pl
<http://www.aps.edu.pl>

Akademia Podlaska

08-110 Siedlce, ul. 3 Maja 54
puh. (0-25) 644 20 48, faksi 644 20 45
sähköposti rektor@ap.siedlce.pl
<http://www.ap.siedlce.pl>

Maatalouskorkeakoulut**Akademia Techniczno-Rolnicza**

85-225 Bydgoszcz, ul. A. Kordeckiego 20
puh. (0-52) 373 14 50, faksi 374 93 27
sähköposti
Zbigniew.Skinder@atr.bydgoszcz.pl
<http://www.atr.bydgoszcz.pl>

Akademia Rolnicza im. Hugona Kollątaja

31-120, Kraków, Al. Mickiewicza 21
puh. (0-12) 633 13 36, faksi 632 53 10
sähköposti rector@ar.krakow.pl
<http://www.ar.krakow.pl>

Akademia Rolnicza w Lublinie

20-950 Lublin, ul. Akademicka 13
puh. (0-81) 445 66 77, faksi 533 37 52
sähköposti biuro@ursus.ar.lublin.pl
<http://www.ar.lublin.pl>

Akademia Rolnicza im. Augusta Cieszkowskiego

60-637 Poznań, ul. Wojska Polskiego 28
puh. (0-61) 848 70 01, faksi 848 71 45
sähköposti rektorat@au.poznan.pl
<http://www.au.poznan.pl>

Akademia Rolnicza w Szczecinie

71-424 Szczecin, ul. Janosika 8
puh. (0-91) 422 35 15, faksi 423 24 17
sähköposti rektor@ar.szczecin.pl
<http://www.ar.szczecin.pl>

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

02-787 Warszawa, ul. Nowoursynowska 166
puh. (0-22) 843 90 41, faksi 857 15 62
sähköposti ad_su@sggw.waw.pl
<http://www.sggw.waw.pl>

Akademia Rolnicza we Wrocławiu

50-375 Wrocław, ul. Norwida 25/27
puh. (0-71) 320 51 01, faksi 328 35 76
sähköposti rektor@ozi.ar.wroc.pl
<http://www.ar.wroc.pl>

Lääkietieteelliset korkeakoulut**Akademia Medyczna w Białymstoku**

15-089 Białystok, ul. Kilińskiego 1
puh. (0-85) 748 54 00, faksi 748 54 08
sähköposti dzss@amb.edu.pl
<http://www.amb.edu.pl>

Akademia Medyczna im. Ludwika Rydygiera

85-067 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 13/15
puh. (0-52) 585 33 87, faksi 585 34 58
sähköposti dydaktyka@amb.bydgoszcz.pl
<http://www.amb.bydgoszcz.pl>

Akademia Medyczna w Gdańsku

80-210 Gdańsk, ul. M. Curie-Skłodowskiej 3a
puh. (0-58) 349 10 00, faksi 520 40 38
sähköposti rektor@amg.gda.pl
<http://www.amg.gda.pl>

Śląska Akademia Medyczna

40-006 Katowice, ul. Warszawska 14
puh. (0-32) 208 35 55, faksi 208 35 61
sähköposti rektor@infomed.slam.katowice.pl
<http://www.slam.katowice.pl>

Akademia Medyczna w Lublinie im. Skubiszewskiego

20-059 Lublin, Al. Raclawickie 1
puh. (0-81) 532 46 33, faksi 532 89 03
<http://www.am.lublin.pl>

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

90-419 Łódź, ul. Kościuszki 4
puh. (0-42) 632 21 13, faksi 630 07 07
sähköposti rektor@rkt.am.lodz.pl
<http://www.umed.lodz.pl>

Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego

61-701 Poznań, ul. Fredry 10
puh. (0-61) 852 03 42, faksi 852 04 55
sähköposti rektor@amp.edu.pl
<http://www.amp.edu.pl>

Pomorska Akademia Medyczna

71-204 Szczecin, ul. Rybacka 1
puh. (0-91) 480 08 00, faksi 480 07 05
sähköposti ep@sci.pam.szczecin.pl
<http://www.pam.szczecin.pl>

Akademia Medyczna w Warszawie

02-091 Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 61
puh. (0-22) 572 01 01, faksi 572 01 61
sähköposti rektor@amwaw.edu.pl
<http://www.amwaw.edu.pl>

Akademia Medyczna we Wrocławiu

50-367 Wrocław, ul. Pasteura 1
puh. (0-71) 784 10 01, faksi 784 01 09
sähköposti rektor@am.wroc.pl
<http://www.am.wroc.pl>

Teatteri- ja elokuvakoulu

Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. L. Solskiego

31-109 Kraków, ul. Streszewskiego 21/23
puh. (0-12) 422 18 55, faksi 422 02 09
sähköposti sekr@pwst.krakow.pl
<http://www.pwst.krakow.pl>

Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna im. L. Schillera

90-323 Łódź, ul. Targowa 61/63
puh. (0-42) 634 58 00, faksi 674 81 39
sähköposti swzfilm@filmschool.lodz.pl
<http://www.filmschool.lodz.pl>

Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza

00-246 Warszawa, ul. Miodowa 22/24
puh. (0-22) 831 95 45, faksi 831 91 01
<http://www.at.edu.pl>

Musiikkiakatemit

Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego

85-008 Bydgoszcz, ul. Słowackiego 7
puh. (0-52) 321 05 82, faksi 321 11 42
sähköposti sekr@amuz.bydgoszcz.pl
<http://www.amuz.bydgoszcz.pl>

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki

80-743 Gdańsk, ul. Łakowa 1/2
puh. (0-58) 300 92 00
sähköposti muzyczna@amuz.gda.pl
<http://www.amuz.gda.pl>

**Akademia Muzyczna im. Karola
Szymanowskiego**

40-025 Katowice, ul. Zacisze 3
puh. (0-32) 256 51 65, faksi 256 44 85
sähköposti rektor@am.katowice.pl
<http://www.am.katowice.pl>

Akademia Muzyczna w Krakowie

31-027 Kraków, ul. Św. Tomasza 43
puh. (0-12) 422 04 55
sähköposti mw2@px.pl
<http://www.amuz.krakow.pl>

Akademia Muzyczna

90-716 Łódź, ul. Gdańska 32
puh. (0-42) 633 69 52, faksi 639 99 60
sähköposti dznauocz@cytra.amuz.lodz.pl
<http://www.amuz.lodz.pl>

**Akademia Muzyczna im. Ignacego
Paderewskiego**

61-809 Poznań, ul. Św. Marcina 17
puh. (0-61) 852 45 07
sähköposti amuz@man.poznan.pl
<http://www.amuz.poznan.pl>

**Akademia Muzyczna im. Fryderyka
Chopina**

00-368 Warszawa, ul. Okólnik 2
puh. (0-22) 827 72 41, faksi 827 83 03
sähköposti info@chopin.edu.pl
<http://www.chopin.edu.pl>

Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego

50-043 Wrocław, Pl. 1 Maja 2
puh. (0-71) 355 56 26
sähköposti info@amuz.wroc.pl
<http://www.amuz.wroc.pl>

Taidekoulut

Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku

80-836 Gdańsk, ul. Targ Węglowy 6
puh. (0-58) 301 28 01
sähköposti oi@asp.gda.pl; office@asp.gda.pl
<http://www.asp.gda.pl>

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki

31-157 Kraków, Pl. Matejki 13
puh. (0-12) 422 09 22, faksi 422 65 66
sähköposti zebulano@cyf-kr.edu.pl
<http://www.asp.krakow.pl>

**Akademia Sztuk Pięknych im. W.
Strzebińskiego**

91-726 Łódź, ul. Wojska Polskiego 121
puh. (0-42) 656 10 56
sähköposti rektorat@asp.lodz.pl
<http://www.asp.lodz.pl>

Akademia Sztuk Pięknych

61-967 Poznań, ul. Marcinkowskiego 29
puh. (0-61) 853 16 21, faksi 852 23 09
sähköposti office@asp.poznan.pl
<http://www.asp.poznan.pl>

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

00-068 Warszawa,
ul. Krakowskie Przedmieście 5
puh. (0-22) 826 62-51, faksi 826 21 14
<http://www.asp.waw.pl>

Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu

50-156 Wrocław, Plac Polski 3/4
puh. (0-71) 343 80 31, faksi 343 15 58
sähköposti info@cybis.asp.wroc.pl
<http://cybis.asp.wroc.pl>

20.4 Yhteystietoja Tšekin tasavallassa

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Työ- ja sosiaaliministeriö
Na poříčním právu 1
128 01 Praha 2
puh. +420 2 2192 3172, +420 2 2192 3278,
+420 2 2192 3275, +420 2 2192 3893
sähköposti ssz@mpsv.cz
<http://ssz.mpsv.cz>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Opetus-, nuoris- ja liikuntakasvatus-
ministeriö
Karmelitská7
11812 Praha 1
puh. +420 257 193 111
sähköposti info@msmt.cz
<http://www.msmt.cz>

Ministerstvo financí

Rahaministeriö
Letenská 15
115 00 Praha 1
<http://www.mfcr.cz>

Ministerstvo kultury

Kulttuuriministeriö
Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1
puh. +420 257 085 111
faksi +420 224 318 155
sähköposti posta@mkcr.cz
<http://www.mkcr.cz>

Ministerstvo zahraničních věcí

Ulkoasiainministeriö
Loretánské náměstí 5
118 00 Praha 1
puh. +420 224 181 111
sähköposti info@mzv.cz
<http://www.mzv.cz>

Ministerstvo vnitra

Sisäministeriö
U Obecního domu 3
112 20 Praha 1
puh.+420 2 974 811 111
faksi +420 224 226 191
sähköposti dotazy@mvcz.cz
<http://www.mvcr.cz>

Suomen Tšekin suurlähetystö

Hellichova 1
11801, Praha 1
puh. +420 251 177 251
faksi +420 251 177 241
sähköposti sanomat.pra@formin.fi
<http://www.finlandembassy.cz/fin.htm>

Suomen kaupallinen edustusto

Finpro Czech Republic
Finland Trade Center
Drevna 2
128 00 Praha 2
puh +420 224 915 432
faksi +420 224 917 415
sähköposti czechrepublic@finpro.fi
<http://www.finpro.fi/page.asp?Section=2923>
[http://www.finpro.fi/markkinatieto/
countryfiles.asp?Section=54&Country=105](http://www.finpro.fi/markkinatieto/countryfiles.asp?Section=54&Country=105)
(Maakansio)

22.5 Tšekkiläisten korkeakoulujen yhteystietoja

Julkiset yliopistot Tšekin tasavallassa

Karlova Univerzita

(Kaarlen yliopisto, Praha)
Rector's Office
Department of International Relations
Ovocný trh 3
116 36 Praha 1
puh. +420 224 491 302
faksi +420 224 229 487
sähköposti zahran@ruk.cuni.cz
<http://www.cuni.cz/cuni/ruk/zahran>

Masarykova Univerzita

(Masarykin yliopisto, Brno)
Office for International Studies
Zerotinovo nam. 9
601 77 Brno
puh. + 420 549 496 860
faksi + 420 549 491 113
sähköposti ois@rect.muni.cz
<http://www.rect.muni.cz/ois>

Univerzita Palackého

(Palackýn yliopisto, Olomouc)
Křížkovského 8,
771 47 Olomouc
puh. +420 58 563 11 11
+420 58 744 11 11
faksi +420 58 523 20 35
sähköposti hrbek@rupnw.upol.cz
<http://www.upol.cz>

Univerzita Jana Evangelisty Purkyně

(Jan Evangelista Purkyněn yliopisto,
Ústí nad Labem)
Foreign Relations
Hoření 13
400 96 Ústí nad Labem
puh. +420 475 301 277
faksi +420 472 772 781
<http://www.ujep.cz>

Slezská Univerzita v Opavě

(Slesian yliopisto, Opava)
International Office
Na Rybníčku 1
746 01 Opava
<http://www.slu.cz>

Západočeská univerzita v Plzni

(Länsi-Böömin yliopisto, Plzeň)
International office
Univerzitní 8
306 14 Plzeň
puh. +420 377 635 700
faksi +420 377 635 722
<http://www.zcu.cz/>

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

(Etelä-Böömin yliopisto, České Budějovice)
Branišovská 31
370 05 České Budějovice
faksi +420 38 5310348
sähköposti rektorat@jcu.cz
<http://portal.jcu.cz>

Univerzita Hradec Králové

(Hradec Královén yliopisto)
Rokitanského 62
500 03 Hradec Králové
puh. +420 49 333 1111
<http://www.uhk.cz>

Ostravská Univerzita

(Ostravan yliopisto)
Rectors office
Dvorákova 7
701 03 Ostrava
<http://www.osu.cz>

Univerzita Pardubice

(Pardubicen yliopisto)
International Relations Office
Studentská 95
532 10 Pardubice
puh. +420 46 603 6350
faksi +420 46 603 6445
sähköposti international@upce.cz
<http://www.upce.cz>

**Veterinární a farmaceutická
univerzita v Brně**

(Eläinlääketieteellinen ja farmaseuttinen
yliopisto, Brno)
Palackého 1/3
612 42 Brno
puh. +420 54156 1111
sähköposti blahovad@vfu.cz

Julkiset korkeakoulut Tšekin tasavallassa

Vysoká škola ekonomická v Praze

(Kauppakorkeakoulu, Praha)
Náměstím Winstona Churchilla 4
130 67 Praha 3
<http://www.vse.cz>

České vysoké učení technické v Praze

(Tšekin tekninen korkeakoulu, Praha)
Department of International Relations
Zikova 4
166 36 Praha 6
puh +420 224 353 467
faksi +420 224 311 042
<http://www.cvut.cz>

Vysoké učení technické v Brně

(Tekninen korkeakoulu, Brno)
Foreign Department

Antonínska 1
601 90 Brno
puh. +420 54114 5117
sähköposti
prorektor-zahranici@ro.vutbr.cz
<http://www.vutbr.cz>

**Vysoká škola báňská Technická univerzita
Ostrava**

(Kaivoskorkeakoulu, Ostrava)
17.listopadu 15
708 33 Ostrava-Poruba
puh. +420 597 325 278, +420 596 992 285
faksi +420 596 918 507
<https://portal.vsb.cz>

Vysoká škola chemicko-technologická

(Kemian ja tekniikan korkeakoulu, Praha)
Technická 5
166 28 Praha 6
<http://www.vscht.cz>

Technická univerzita v Liberci

(Liberecin tekninen korkeakoulu)
Referát pro zahraniční styky, vědu a výzkum
Technická univerzita v Liberci
Hálkova 6
461 17 Liberec
puh. +420 48 535 3497
sähköposti sona.hajkova@vslib.cz
<http://www.vslib.cz/cz>

Česká zemědělská univerzita v Praze

(Tšekin maatalouskorkeakoulu, Praha)
Kamycka 129
165 21 Praha 6
puh. +420 234 381 830, +420 224 384 077
faksi +420 234 381 817
sähköposti kelbler@rektorat.czu.cz
<http://www2.czu.cz/home>

**Mendelova zemědělská a lesnická
univerzita v Brně**
(Mendelin maatalous-metsätieteellinen
korkeakoulu, Brno)
Zemědělská 1
61300 Brno
puh./faksi+ 420 545 135 100
<http://www.mendelu.cz>

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
(Tomáš Baťan yliopisto, Zlín)
Mostní 5139
760 01 Zlín
puh./faksi +420 57 603 2121
sähköposti info@utb.cz
<http://web.utb.cz>

Julkisia taidekouluja

AVU – Akademie výtvarných umění
(Kuvataideakatemia)
U Akademie 4
170 00 Praha 7
puh. +420 220 408 217
faksi +420 233 381 662
<http://www.avu.cz/>

**HAMU – Hudební Fakulta Akademie
Múzických Umění v Praze (AMU)**
(Musiikkiakatemia)
Malostranské nám. 13
118 01 Praha 1
<http://www.hamu.cz/>

DAMU - Divadelní fakulta AMU
(Teatteriakatemia)
Karlova 26
Praha 1, 116 65
tel. 00420 221111011
faksi 00420 221111028
sähköposti info@d.amu.cz
<http://d.amu.cz>

FAMU – Filmová a televizní fakulta AMU
(Elokuva- ja televisioakatemia)
Smetanovo nábřeží 2
116 65 Praha 1
puh. +420 221 197 211
faksi +420 221 197 222
<http://www.f.amu.cz>

**Vysoká škola umělecko-průmyslová v Praze
(VŠUP)**
(Taideteollinen korkeakoulu)
Náměstí Jana Palacha 80
11693 Praha 1
puh. +420 251 098 111
faksi +420 251 098 286
<http://www.vsup.cz>

Fakulta výtvarných umění VUT v Brně
(Brnon teknisen korkeakoulun taiteiden tiedekunta)
Rybářská 125/13/15
603 00 Brno
puh. +420 54114 6850
faksi +420 543 212 670
sähköposti favu@ffa.vutbr.cz
<http://www.ffa.vutbr.cz>

Janáčkova akademie múzických umění
(Janáčekin esittävien taiteiden akatemia)
Beethovenova 2
662 15 Brno
International Relations Office
puh./faksi + 420 542 221 873
sähköposti kanova@jamu.cz
<http://www.jamu.cz>

Pražská konzervatoř
(Prahan konservatorio)
Na Rejdišti 1
110 00 Praha 1
faksi +420 2 232 64 06
sähköposti conserv@prgcons.cz
<http://www.prgcons.cz>

Konzervatoř Brno

žř. Křt. Jaroše 45
662 54 Brno
puh. + 420 545 215 674
faksi + 420 545 215 568
<http://www.konzervator.brno.indos.cz>

Yksityiset korkeakoulut

Tšekin tasavallan opetusministeriön lista
yksityisistä korkeakouluista
http://www.msmt.cz/_DOMEK/default.asp?ARI=101566&CAI=2432

22.6 Yhteystietoja Unkarissa

Suomen suurlähetystö Budapestissä

Embassy of Finland
Kelenhegyi út 16/A
1118 Budapest XI
sähköposti sanomat.bud@formin.fi
puh. +36-1-279 2500
faksi +36-1-385 0843
Asiakaspalvelu: ma–pe 09.00–12.00
<http://www.finland.hu>

puh. (keskus): (+36 1) 381 5100
faksi 381 5119
sähköposti bbi@bbi.hu tai hlcourse@bbi.hu
<http://www.bbi.hu>

Oktatási Minisztérium

Unkarin opetusministeriö
Szalay u. 10-14.
1055 Budapest, (1884 Budapest, Po. Box 1.)
puh. (keskus) (+36) 1-473-7000
faksi (+36) 1-473-7001
sähköposti info@om.hu
<http://www.om.hu>

Idegen nyelvi Továbbképző Központ

Vieraiden kielten jatkokoulutuskeskus
1085 Budapest, Rigó u. 16
postiosoite: 1431 Bp, Box: 139
puh. +36 1 459 9628
<http://www.itk.hu>

Hungarian Language School

1068 Budapest, Rippl-Rónai u. 4.
puh: +36 1 351-1191
faksi +36 1 351-1193
sähköposti hls2000@elender.hu
<http://www.hls.hu/index2.html>
*– HLS tarjoaa eritasoisia kursseja myös kesäisin
sekä järjestää myös on-line-opetusta.*

Kulugyminiszterium

Unkarin ulkoministeriö
1027 Budapest, Bem rakpart 47.
puh. (36-1) 458-1000
faksi (36-1) 212-5918
<http://www.mfa.gov.hu/>

Országos Közoktatási Intézet

Julkisen koulutuksen kansallinen instituutti
1051 Budapest, Dorotyya u. 8.
puh. (+36 1) 266 0226
<http://www.oki.hu>

Balassi Bálint Intézet

Unkarin kielen opintojen instituutti
1519 Budapest, Pf. 385.
1016 Budapest, Somlói út 51.

22.7 Unkarilaisten oppilaitosten yhteystietoja

Unkarin korkeakoulujen yhteystiedot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta:
http://www.om.hu/letolt/felsoo/fo_ang_magy_hon_2004_06_08.pdf

Valtion yliopistot

Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem

Budapestin taloustieteen ja valtionhallinnon yliopisto
1093 Budapest, Fővám tér 8
International Studies Center
Fővám tér 8, Budapest 1093
puh. +36 1 217-1153, +36 1 217-0608
<http://isc.bke.hu>

Opintotoimisto

puh. +36 1 217-4919
faksi +36 1 217-4919
<http://www.bkae.hu> (unkariksi)
<http://www.buespa.hu> (englanniksi)

Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem BME

Budapestin teknillinen ja taloustieteellinen yliopisto
1111 Budapest, Műegyetem rkp. 3-9.
(postios.)Budapest, Pf. 91, 1521
puh. +36 1 463 1111
faksi +36 1 463 1110
<http://www.bme.hu>

International Education Center (ISC)

Hungary 1111 Budapest, Bertalan Lajos u. 2.
Building Z, 1st floor # 102
<http://www.tanok.bme.hu/info.ssi>

Debreceni Egyetem

Debrecenin yliopisto
– *Lääketieteellinen, terveystieteellinen, taloustieteellinen, luonnontieteellinen, oikeustieteellinen ja taiteiden tiedekunta, sosiologian ja politologian instituutti, konservatorio jne. Medical Education Programme for International Students: <http://www.eduoffice.dote.hu>
+36 52 447 751, +36 52 423 783 I
Kansainvälinen toimisto: 4010 Debrecen, Egyetem tér 1, +36 52 512 963*

Maataloustieteellisen tiedekunnan kansainvälisten asioiden osasto:
<http://www.date.hu>, 4032 Debrecen, Böszörményi út 138, +36 52 508 408

Lääketieteellinen: <http://www.dote.hu>
<http://www.unideb.hu>

Eötvös Loránd Tudományegyetem ELTE

Eötvös Loránd -tiedeyliopisto
– *humanistinen, oikeustieteellinen, luonnontieteellinen ja kasvatustieteellinen tiedekunta, sosiologia, politologia*
1053 Budapest, Egyetem tér 1-3.
1364 Budapest, Pf.: 10.
puh. 411-6500, 411-6700, 411-6900
<http://www.elte.hu>

Szent István Egyetem, SZIE

Pyhän Tapanin yliopisto
– *Eläinlääketieteellinen, ravintotieteellinen, puutarhatieteellinen, taloustieteellinen, ympäristötieteellinen ja maataloustieteellinen tiedekunta, mekaniikka, tekniikka, opettajankoulutus*
Kv-toimisto: 2103 Gödöllő, Péter K. u. 1.
Puh. +36 28 522 003,
Sähköposti palfalvy@gikk.sziesz.hu
<http://www.sziesz.hu>

**Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem,
Zeneakadémia, LFZE**

Ferenc Liszt -musiikkitaiteen yliopisto,
Musiikkiakatemia
H-1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 8
Postiosoite: H-1391 Budapest Pf. 206
puh. +36 (1 462 4600
<http://www.musicacademy.hu>

Magyar Iparművészeti Egyetem MIE

Unkarin taideteollinen yliopisto
Postiosoite: 1121 Budapest, Zugligeti út 9-25 ja
1092 Budapest Kinizsi u. 39.
puh. +36-1-3921180, 36-1-4763-500
faksi +36-1-3921188, 36-1-4763-505
Kv-toimisto:
1121 Budapest, Zugligaeti út 11-25,
puh. +36 1 3921182
sähköposti kulugy@mei.hu
<http://www.mie.hu>

Magyar Képzőművészeti Egyetem MKE

Unkarin kuvataideyliopisto
– *Työkielenä on unkari, mutta pyydettyessä
konsultointi voidaan käydä englanniksi;
ulkomaalaisille ilmainen unkarin opetus.*
1062 Budapest, Andrássy út 69-71.
puh. +36 1 342 1738
faksi +36 1 342-1563
Kv-toimisto:
1062 Budapest, Andrássy út 69-71
puh. +36 1 478 0980, f: 478 09 81
sähköposti foreign@mke.hu

Színház- és Filmművészeti Egyetem, SZFE

Unkarin teatteri- ja elokuvataiteen akatemia
1088 Budapest,
Vas u. 2/c,
puh. +36 1 338475
<http://www.filmacademy.hu>

Miskolci Egyetem ME

Miskolcin yliopisto
3515 Miskolc-Egyetemváros
puh. +36 46 565-111
<http://www.uni-miskolc.hu>
sähköposti rekki@gold.uni-miskolc.hu
Www-sivu ulkomaalaisille opiskelijoille:
[http://www.uni-miskolc.hu/uni/student/foreign/
indexe.shtml](http://www.uni-miskolc.hu/uni/student/foreign/indexe.shtml)

**Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron
NyME**

Länsi-Unkarin yliopisto
– *Opettajankoulutus, metsä- ja maatalous-
tieteellinen tiedekunta, geoinformatiikka,
puuteollisuustekniikka, taloustieteet*
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4.
H-9401 Sopron Pf. 132
<http://www.nyme.hu>

Pécsi Tudományegyetem, PTE

Pécsin tiedeyliopisto
– *Oikeustieteellinen, taloustieteellinen, lääke-
tieteellinen, taiteiden, humanistinen tiedekunta*
7633 Pécs, Szántó Kovács J. u. 1/b.
<http://www.pte.hu>
Kv-toimisto:
puh. +3672 501509
<http://www.isc.pte.hu>

Semmelweis Egyetem, SE

Semmelweis-yliopisto
– *Yleinen lääketieteellinen, hammaslääke-
tieteellinen, farmasian, liikuntatieteellinen ja
urheilulääketieteen tiedekunta, terveyden-
hoitoalan opisto*
1085 Budapest, VIII. Üllői út 26.
puh. +36-1 266-0452
faksi +36-1 266-6734
sähköposti engsec@rekhiv.sote.hu
<http://www.sote.hu>

Széchenyi István Egyetem

István Széchenyi –yliopisto

– *Taloustieteellinen ja oikeustieteellinen tiedekunta, arkkitehtuuri ja ympäristörakentaminen, informaatioteknologia, liikenne ja elektroniikka, musiikki*

9026 Győr Hédervári u. 3.

puh. +36 96 503 418

faksi +36/96/503-400

sähköposti sze@sze.hu

<http://www.sze.hu>

Szegedi Tudományegyetem, SZTE

Szegedin tiedeyliopisto

– *Yleisen lääketieteen, farmasian, valtio- ja oikeustieteellinen, taloustieteellinen, maa-taloustieteellinen, humanistinen, luonnontieteellinen ja ravintotieteellinen tiedekunta, konservatorio*

Dugonics tér 13, 6720 Szeged,

puh. +36 62 544-001

faksi +36 62 420-412

<http://www.u-szeged.hu>

Hungary and East Central Europe

International Studies Centre

Szeged:n yliopiston alaisuudessa toimiva keskus

Tisza Lajos krt. 103. H-6725 Hungary

puh. / faksi +36 62 420 894

sähköposti hstud@hstud.u-szeged.hu

<http://www.arts.u-szeged.hu/hungarianstudies>

Veszprémi Egyetem

Veszprémin yliopisto

– *Taloustieteellinen, teknillinen, informaatio-tekniologian sekä maa- ja metsätieteellinen tiedekunta ja ”Opettaja-tiedekunta”, josta valmistuu lähinnä kieltenopettajia (tiedekunnasta tulee myöhemmin humanistinen tiedekunta); Maa- ja metsätaloustieteellinen tiedekunta sijaitsee Keszthelyssä*

8200 Veszprém, Egyetem u. 10.

Kv-toimisto:

puh. +36 88/422-022/4139,

sähköposti npo@almos.vein.hu

<http://www.vein.hu>

Ei yliopistolliset korkeakoulut (ammatti-korkeakoulut, teknilliset korkeakoulut)

Berzseni Dániel Főiskola

Berzseni Dániel -opisto

9700 Szombathely,

Károlyi Gáspár tér 4. Box: 170

puh. 94 504-300,

faksi 94 504-404,

sähköposti szerko@deimos.bdtf.hu

<http://www.bdtf.hu>

Budapesti Gazdasági Főiskola

Budapestin talouskorkeakoulu

– *Ulkomaankauppa, talous, raha-asianopimot, matkailu ja ravintolaliike*

Kv-toimisto:

1165 Budapest, Diósy Lajos u. 22-24,

puh. +36 1 467 7800

<http://www.bgf.hu>

Eötvös József Főiskola

Eötvös József -opisto

<http://www.ejf.hu>

Kasvatustieteiden laitos:

6501 Baja, Szegedi út 2.

puh. +36 79 321655

sähköposti stejner@ejf.hu

Teknillinen laitos:

6500 Baja, Bajcsy ZS. u.14.

puh. +36 79 326 344

sähköposti simon@novell.mf.ejf.hu

Kecskeméti Főiskola

Kecskemétiin korkeakoulu

– Puutarha-ala, koneteollisuus ja automati-
soiminen, opettajankoulutus
6000 Kecskemét, Ceglédi u. 2
puh. +36 501 964

Sokrates-toimisto:

6000 Kecskemét, Kaszap u. 6-14.
puh. +36 76 501 776
<http://www.kefo.hu>

Magyar Táncművészeti Főiskola, MTF

Unkarin tanssitaiteen korkeakoulu,
tanssiakatemia
1372 Budapest, Columbus u. 87.
puh. +36 1 273 3442
<http://www.mtf.hu>

Nyíregyházi Főiskola

Nyíregyházan korkeakoulu
4400 Nyíregyháza, Rákóczi u. 69.
– *Taloustieteellinen, humanistinen, maatalous-
tieteellinen, teknologinen ja luonontieteellinen
tiedekunta*

4401 Nyíregyháza, Sóstói út 311b
puh. +36 42 402 488/123
<http://www.nyf.hu>

Szolnoki Főiskola

Szolnokin korkeakoulu
5000 Szolook. Tiszaliget
puh. +36 56 511750
<http://www.kqf.hu>

Tessedik Sámuel Főiskola

Tessedik Sámuel -korkeakoulu
– *Taloustieteellinen: Békéscsaba, Maatalous-
tieteellinen*

**Opettajankoulutuslaitos, vesi ja ympäristö-
hallinto.**

Szabadság út 2, 5540 Szarvas
puh. +36 (66) 216 - 581
<http://www.kf.hu>

Kirkon yliopistot

**Debreceni Református Hittudományi
Egyetem**

Debrecenin kalvinilainen uskonto-
tieteellinen yliopisto
4044 Debrecen, Kálvin tér 16.
puh. +36 52 414 744
<http://www.drk.hu>

Evangelikus Hittudományi Egyetem

Evankelinen uskontotieteen yliopisto
1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.
puh. +36 1 363-6451, +36 1 383-4537
faksi +36 1 363-7454
sähköposti teologia@lutheran.hu
<http://teol.lutheran.hu>

Károli Gáspár Református Egyetem

Károli Gáspár -kalvinilainen yliopisto
1091 Budapest, Kálvin tér 9.
puh. + 36 (1) 218-0266
sähköposti folitkar@lux.kgre.hu
<http://www.kgre.hu>

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Pázmány Péter -katolinen yliopisto
2087 Piliscsaba, Egyetem u. 1
puh. +36 26 375 375 / 2029
sähköposti rektor@jak.ppke.hu
<http://www.btk.ppke.hu/>

Yleistietoa Puolasta

- Virallinen nimi: Rzeczpospolita Polska, Puolan tasavalta
- Asukasluku: 38,6 milj.
- Suurimmat kaupungit: Varsova (pääkaupunki; 1,6 milj.), Lodz, Krakova, Wroclaw, Poznan, Gdansk
- Pinta-ala: 313 000 m²
- Väestö: puolalaisia 97,6%, saksalaisia 1,3%, ukrainalaisia 0,6%, valkovenäläisiä 0,5%
- Virallinen kieli: puola
- Uskonnot: katolilaiset 95%, lisäksi protestantteja, juutalaisia
- Valtiomuoto: parlamentaarinen demokratia
- Rahayksikkö: zloty (PLN)= 100 groszy

Puolan kartta:

http://home.cimo.fi/oppaat/perustieto/kartta_puola.pdf

Yleistietoa Tšekin tasavallasta

- Virallinen nimi: Ceska republika, Tšekin tasavalta
- Asukasluku: 10,3 milj.
- Suurimmat kaupungit: Praha (pääkaupunki; 1,2 milj.) Brno, Ostrava, Plzeň, Olomouc, Liberec, Hradec králové
- Pinta-ala: 79 000 km²
- Väestö: tšekkejä 94 % slovakkeja 3 % puolalaisia, saksalaisia, romaneja ja unkarilaisia alle 1 % kutakin
- Virallinen kieli: tšekki
- Uskonnot: 40 % ateisteja, 40 % roomalaiskatolisia, 4 % protestantteja, muita 17 %
- Valtiomuoto: parlamentaarinen demokratia
- Tärkeimmät elinkeinot: teollisuus (35 % BKT:sta), palvelut (61 %), maatalous (3%)
- Rahayksikkö: 1 Tšekin koruna (CZK) = 100 helleriä

Tšekin kartta:

http://home.cimo.fi/oppaat/perustieto/kartta_tsekki.pdf

Yleistietoa Unkarista

- Virallinen nimi: Magyar köztársaság, Unkarin tasavalta
- Suurimmat kaupungit: Budapest (pääkaupunki; 2,2 milj), Miskolk, Debrecen, Szeged, Pécs ja Győr. Budapest jakautuu 23 kaupunginosaan, jotka merkitään roomalaisin numeroin myös katuosoitteisiin.
- Pinta-ala: 93.000 km²
- Väestö: unkarilaisia 89,9%, romaaneja 4%, saksalaisia 2,6%, serbejä 2%, slovakkeja 0,8%, romanialaisia 9,7%
- Virallinen kieli: unkari
- Uskonnot: roomalaiskatolisia: 67,5%, kalvinisteja 20%, lisäksi luterilaisia, juutalaisia ja ortodokseja.
- Valtiomuoto: parlamentaarinen tasavalta
- Rahayksikkö: Forintti (HUF)= 100 filleriä

Unkarin kartta:

http://home.cimo.fi/oppaat/perustieto/kartta_unkari.pdf

